

Liga voor Mensenrechten

**Voortgangsrapport
2008 – 2009**

WOORD VOORAF	2
INLEIDING.....	3
I. DE LIGA BOUWT EEN DEGELIJKE BELEIDSWERKING UIT EN WEEGT OP HET BELEID..	5
1. DE LIGA BAKENT THEMA'S EN WERKTERREINEN AF	5
2. DE WERKING VAN DE LIGA VINDT WEERKLANK IN DE MEDIA EN HET POLITIEKE DEBAT	36
3. DE LIGA BOUWT THEMATISCHE WERKGROEPEN UIT DIE ZELF INSTAAN VOOR EIGEN PLANNING EN OUTPUT..	39
.....	
II. DE LIGA VERGROOT HAAR MIDDELEN OM EEN BREDER PUBLIEK TE BEREIKEN.....	41
1. SENSIBILISERING DOORHEEN BELEIDSWERK	41
2. WEBSITE	42
3. FORUM.....	45
4. ELEKTRONISCHE NIEUWSBRIEF	47
5. PROMOTIE-/CAMPAGNEMATERIAAL	47
6. PRIJS VOOR MENSENRECHTEN	49
7. THESISWEDSTRIJD.....	50
8. 60 JAAR UVRM	50
9. STANDAARD SOLIDARITEITSPRIJS	51
10. RAMBLAS.....	51
III. DE LIGA BEHOUDT EN VERSTEVIGT HAAR TWEE TIJDSCHRIFTEN.....	52
1. ONDERSTEUNING REDACTIES	52
2. ABONNEEWERFING.....	54
IV. DE LIGA STAAT OPEN VOOR SAMENWERKING MET ANDERE ORGANISATIES TER PROMOTIE VAN MENSENRECHTEN	55
V. DE LIGA VERSTERKT DE ORGANISATIE EN BOUWT HAAR CAPACITEIT OP.....	56
1. DE LIGA IMPLEMENTEERT SYSTEMEN VAN KWALITEITSBEHEER EN –VERBETERING	56
2. DE LIGA INVESTEERT IN BIJKOMENDE EN NIEUWE INFRASTRUCTUUR	61
3. DE LIGA ZET EEN VRIJWILLIGERSWERKING OP	62
VI. DE LIGA BOUWT HAAR LEDEN- EN FONDSENWERFING UIT.....	63
BIJLAGE. VERHOUDING TEGENOVER DECRETALE BEOORDELINGSELEMENTEN	

Woord vooraf

Het voortgangsrapport 2008 – 2009 van de Liga voor Mensenrechten biedt u een stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het beleidsplan in het voorbije jaar 2008 en een vooruitblik op de geplande uitvoering van het beleidsplan voor het lopende jaar 2009.

Waar vroeger een afzonderlijk jaarverslag en jaarplan werden opgesteld, wordt deze informatie nu gebundeld in één document. In het vorige voortgangsrapport (2007 – 2008) hield de Liga zich nog grotendeels aan de structuur en logica uit de vorige verslaggeving. Er werden toen per doelstelling aparte titels voorzien rond ‘Acties en activiteiten in 2007’ en ‘Geplande acties en activiteiten in 2008’. Om de logica van het voortgangsrapport meer tot zijn recht te laten komen, is er dit jaar voor geopteerd om geen opsplitsing te maken van verslag en plan, maar om per actie en/of thema telkens verslag en planning gezamenlijk te behandelen. Hierdoor wordt de link tussen de afgelopen activiteit, de evaluatie en bijsturing ervan en de planning duidelijker weergegeven. We hopen dan ook dat dit de leesbaarheid ten goede zal komen.

Wij wensen u veel leesplezier!

Inleiding

2008 was een moeilijk jaar voor de heren en dames politici. De regeringsonderhandelingen leken eindeloos. Toen dan eindelijk een akkoord was bereikt en een regering werd gevormd, werden door de verschillende ministers een aantal beleidsplannen voorgesteld. In de praktijk bleven vele van de voorstellen echter in de schuif liggen, aangezien de regeringscrisis zich niet lang daarna alweer aanmeldde. Het spreekt voor zich dat het niet evident is om in die omstandigheden het beleidsbeïnvloedende luik van de werking ten volle uit te spelen.

Maar de Liga had nog andere katjes te geselen. Gedurende een tiental jaar had de Liga haar onderkomen in een mooi pand in het centrum van Gent, dat eigendom was van de Regie der Gebouwen. Aan alle mooie liedjes komt een eind, en helaas kreeg de Liga in 2008 bericht dat het gebouw verkocht zou worden en dat we op zoek moesten naar nieuwe huisvesting. Onze zoektocht naar een geschikte locatie voor de Liga-kantoren doorkruiste de planning en zorgde voor een aantal praktische belemmeringen voor de werking. Enkele van de geplande acties en doelstellingen zijn daardoor helaas in het water gevallen. Maar de zoektocht heeft wel resultaat opgeleverd. De Liga heeft, opnieuw via de Regie der Gebouwen, een nieuwe stek gevonden. Deze keer iets buiten het centrum van Gent. Na de praktische beslommeringen van de verhuis en het installeren van de nieuwe werkplek, is het nieuwe Liga-kantoor inmiddels up en running. De Liga was in 2008 dus letterlijk 'in beweging'!

Ook de organisatie zelf was in beweging. In 2008 werd zowel de Algemene Vergadering als de Raad van Bestuur vernieuwd. Eind 2007 gingen twee nieuwe beleidsmedewerkers aan de slag bij de Liga. In 2008 werd veel aandacht besteed aan vorming en dossieropbouw. We kunnen met fierheid zeggen dat de medewerkers zich intussen goed ingewerkt hebben in de Liga-dossiers en we gaan 2009 met een sterke ploeg tegemoet.

Ondanks bovenvermelde moeilijkheden wist de Liga zich in 2008 toch vast te bijten in een aantal belangrijke dossiers.

Zo is de Liga er bv. in geslaagd een breed samenwerkingsverband op te zetten van organisaties die zich verzetten tegen de algemene bewaarplicht. Hierdoor konden we van de regering afdwingen dat ze aandacht besteedde aan onze bekommernissen. De strijd is echter nog niet gestreden en in 2009 zetten we deze met volle moed verder.

De Liga heeft ook een zeer sterke impact gehad op de besluitvorming van het Committee Against Torture. Door het bezorgen van een Alternatief rapport en door dit ook persoonlijk te verdedigen aan de leden van het VN-comité zijn de bekommernissen van de Liga terug te vinden in de officiële aanbevelingen die het VN-comité aan België heeft overgemaakt.

In 2009 zal de Liga heel wat aandacht besteden aan reflectie en planning. Zowel de nood die intern wordt gevoeld om planmatiger te werken, als het financieel veilig stellen van de organisatie spelen hierin een rol. Concreet worden in 2009 voorbereidingen getroffen om het nieuwe beleidsplan uit te werken. Er worden vormingen rond beleidsplanning gevolgd bij SoCius en er wordt extra documentatie verzameld. Een planningsteam, bestaande uit bestuursleden en personeel (mogelijk aangevuld met externen) zal het beleidsplan concreet vormgeven. Er wordt regelmatig teruggekoppeld, zowel naar de bestuursorganen als naar de voltallige personeelsploeg om te garanderen dat het nieuwe beleidsplan gedragen wordt door de volledige organisatie.

Voortgangsrapport Liga voor Mensenrechten 2008 - 2009

Een beweging moet ook mensen in beweging zetten. In dit kader zal de Liga in 2009 een publiekscampagne uitwerken die in 2010 zal doorlopen. Ook het vrijwilligersbeleid zal extra aandacht krijgen in 2009.

Met de tijdschriften wensen we wat meer naar buiten te treden. De redactie van Fatik en de redactie van TvMR plannen samen met de Liga elk een studiedag, respectievelijk over de Belgische gevangenissen en mensenrechten van bejaarden.

De Liga voor Mensenrechten staat ook in 2009 klaar om de mensenrechten met vuur te verdedigen!

I. De Liga bouwt een degelijke beleidswerking uit en weegt op het beleid

1. De Liga bakent thema's en werkerterreinen af...

... binnen vier pijlers:

- Detentie (1.1.)
- Spanningsveld tussen burgerrechten en ordehandhaving, terrorismebestrijding en veiligheid (1.2.)
- Bescherming van de persoonlijke levenssfeer (1.3.)
- Bestrijding van discriminatie (1.4.)

De Liga moet vaststellen dat er steeds meer actoren en verschillende beleidsniveaus een rol spelen binnen de pijlers waarrond wordt gewerkt. Bovendien neemt het tempo waarin beleidsdomeinen evolueren steeds verder toe. Hierdoor wordt de Liga, die slechts over beperkte middelen en personeel kan beschikken, steeds meer gedwongen om keuzes te maken; keuzes ten aanzien van de dossiers die ze wenst op te volgen en keuzes ten aanzien van de wijze waarop ze hierbij te werk wil gaan. Het opzetten van een weldoordachte campagne rond één dossier brengt al snel de werking rond andere dossiers binnen de afgebakende beleidsdomeinen in gevaar.

Dit neemt niet weg dat de Liga zal proberen op de hoogte te blijven van de belangrijkste evoluties binnen alle beleidsdomeinen die ze heeft uiteengezet in haar beleidsplan 2005-2009 zodat zij, indien nodig, nog steeds kan beslissen om naar aanleiding van concrete gebeurtenissen rond bepaalde thema's activiteiten op te starten. Niettemin zal de Liga in de toekomst selectiever en meer planmatig moeten omgaan met de verschillende dossiers binnen haar beleidsdomeinen en de thema's verder moeten afbakenen.

1.1. Werking binnen pijler 'detentie'

Inhoud

De Liga voor Mensenrechten besteedt veel aandacht aan de evoluties op het gebied van detentie. Enerzijds volgt de Liga diverse wetgevende initiatieven op penitentiair vlak van nabij op en poogt hierop te anticiperen en te reageren. Anderzijds tracht de Liga de maatschappelijke discussie over het gevangeniswezen in het algemeen te stimuleren (over de gevangenisstraf als 'ultimum remedium', een menswaardige behandeling van gedetineerden, het belang van een op reïntegratie gerichte straf).

De beleidsmedewerker die verantwoordelijk is voor de pijler 'detentie' is tevens coördinator. Het is daardoor niet evident om qua tijdsbesteding even veel aandacht te besteden aan dit beleidsdomein als aan de andere beleidsdomeinen. Voor 2009 zal daarom de focus vooral liggen op die aspecten die structureel ingebed zijn in de werking, zoals de activiteiten in het kader van het Netwerk Samenleving & Detentie en Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen. Ook het project rond internering, in samenwerking met fotograaf Lieven Nollet, wordt verdergezet.

Daarnaast worden uiteraard de ontwikkelingen binnen het gevangeniswezen door de Liga verder opgevolgd, zodat tussenkomsten mogelijk zijn, indien nodig. Onder meer de brieven van gedetineerden en de contacten met andere actoren leveren een belangrijke input.

Sensibilisering rond gevangeniswezen

De Liga nam in 2008 deel aan de Standaard Solidariteitsprijs. Hiervoor werd beroep gedaan op het reclamebureau DDB. Zij ontwierpen voor de Liga een advertentie die mensen moest aanzetten tot nadenken over de overbevolking in de gevangenissen.

Uit de meer dan 100 inzendingen werd de advertentie van de Liga geselecteerd bij de 24 beste. Op 30 juli 2008 verscheen de advertentie van de Liga daardoor paginagroot in De Standaard.

Een zeer breed publiek werd hierdoor bereikt en aan het denken gezet over de overbevolking van de gevangenissen. Gezien de positieve reacties die de Liga ontving op deze advertentie werd besloten om de advertentie eveneens te laten drukken op afficheformaat en verder te verspreiden. De affiche werd verspreid via de abonnees van Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen en werd ook op vraag toegestuurd aan geïnteresseerden, die ze op hun beurt verder verspreidden.

Netwerk Samenleving & Detentie

Het Netwerk Samenleving & Detentie is een ontmoetingsplaats voor organisaties en personen die zich betrokken voelen bij het thema 'detentie'. Het Netwerk ijvert voor een hervorming van het gevangeniswezen, een duidelijke omschrijving van de rechten en plichten van de gedetineerde, een humanisering van de gevangenisstraf en een zinvolle invulling van de detentie gericht op reïntegratie en herstel.

De voornaamste aandachtspunten in 2008 waren:

- de plannen van de nieuwe federale regering omtrent gevangeniswezen
- hulp- en dienstverlening aan gedetineerden
- sociale zekerheid van gedetineerden

De Liga is een actieve deelnemer in het Netwerk Samenleving & Detentie en verzorgt het secretariaat van het Netwerk, wat zowel logistieke als inhoudelijke ondersteuning en coördinatie omvat.

In 2008 vonden twee Algemene Vergaderingen plaats, op maandag 14 april en op donderdag 18 december. Er vonden vergaderingen plaats van het Bureau van het Netwerk Samenleving & Detentie op 23 januari, 17 juni, 10 september en 11 december.

Na de regeringsvorming stelden alle nieuwe ministers hun beleidsplan voor, zo ook de minister van Justitie (op dat ogenblik Jo Vandeurzen). Het Netwerk Samenleving & Detentie zag het als haar taak om geïnteresseerden te informeren over de inhoud van dit beleidsplan, meer specifiek de aspecten die betrekking hebben op het gevangeniswezen, alsook om haar reactie op de inhoud van het beleidsplan bekend te maken. Daarom organiseerde het Netwerk op 14 april 2008 een 'Open Algemene Vergadering'. Op deze vergadering werden alle leden van het Netwerk Samenleving & Detentie uitgenodigd, maar de uitnodiging werd ook breder verspreid (o.m. naar het bestuur en de Algemene Vergadering van de Liga en naar alle diensten Justitieel Welzijnswerk). Op deze AV werden twee gastsprekers uitgenodigd:

- Luc Stas, vertegenwoordiger van het kabinet Justitie
- Wilfried Meyvis, vertegenwoordiger van het kabinet van Welzijn

De sprekers gaven toelichting bij respectievelijk het beleidsplan van de federale minister van Justitie en de plannen van de Vlaamse minister voor Welzijn betreffende de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden.

In het Fatik-themanummer 'de plannen van justitie' publiceerde Marc Tassier, namens het Netwerk Samenleving & Detentie, een bijdrage waarin het beleidsplan van Justitie besproken en becommentarieerd werd.¹

Het Netwerk Samenleving & Detentie heeft meegewerkt aan het Alternatief rapport ten behoeve van het VN-comité tegen foltering. Zie I.1.5.

Er vonden in 2008 heel wat studiedagen, colloquia, enz. plaats rond gevangeniswezen. Het Netwerk heeft deze informatie gebundeld en bezorgd aan haar leden en sympathisanten.

Het Netwerk Samenleving & Detentie wilde in 2008 een activiteit opzetten rond hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. Het plan was om een rondetafel te organiseren waarbij verschillende actoren uit de hulp- en dienstverlening uit Vlaanderen, Brussel en Wallonië worden samengebracht. Bedoeling was om op zoek te gaan naar de gelijkenissen tussen de verschillende landsgedeeltes en zo hopelijk sterker te staan naar het federale niveau toe. Ter voorbereiding van deze rondetafel werd contact gezocht met een aantal actoren uit Franstalig België. Verschillende werkvergaderingen vonden plaats. Waar het Netwerk aanvankelijk uitging van een beperkte rondetafel met sleutelfiguren, bleek er vanuit Franstalig België eerder de verwachting om een ruime rondetafel te organiseren, waar iedereen die met hulp- en dienstverlening bezig is zou kunnen deelnemen. Deze verwachting is ingegeven door het feit dat de hulp- en dienstverlening in Franstalig België minder gecentraliseerd is dan in Vlaanderen. Het is dan ook niet evident om een beperkt aantal sleutelfiguren te identificeren.

Het opzet van de rondetafel werd binnen de verschillende werkvergaderingen bijgestuurd en verfijnd. De contacten tussen Vlamingen en Franstaligen worden voortgezet in 2009 en er wordt bekeken wat voor activiteit haalbaar is en voldoet aan de verwachtingen van beide landsdelen.

Het Netwerk Samenleving & Detentie werkte mee aan een onderzoek over sociale bescherming en gedetineerden. Dit onderzoek werd gecoördineerd door de Koning Boudewijnstichting. Een afgevaardigde van het Netwerk Samenleving & Detentie maakte deel uit van het begeleidingscomité en er werd regelmatig teruggekoppeld naar de overige leden van het Netwerk. In 2008 werd het onderzoek afgerond. De resultaten werden voorgesteld tijdens een colloquium dat plaatsvond op vrijdag 28 november in het Huis der Parlementsleden. Het Netwerk maakte promotie voor dit colloquium en werkte mee aan de praktische organisatie. De resultaten van het onderzoek vonden eveneens een neerslag in een boek. Het Netwerk ontving 25 exemplaren van dit boek, die werden verder verspreid. Daarnaast werd een verslag gemaakt van het colloquium dat werd verspreid naar de leden en sympathisanten van het Netwerk, die zelf niet op het colloquium aanwezig konden zijn en dat werd gepubliceerd in Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen².

Op deze manier heeft het Netwerk bijgedragen tot de bekendmaking van de resultaten van het onderzoek. Het is eveneens de bedoeling van het Netwerk ervoor te zorgen dat deze resultaten ook politiek vertaald worden. Hiertoe zullen in 2009 verdere stappen ondernomen worden.

Zo plant het Netwerk een onderhoud met een vertegenwoordiger van het kabinet justitie om het thema van sociale zekerheid voor gedetineerden aan te kaarten. Nadien wordt bekeken of het aangeraden is om verschillende politieke fracties hierrond aan te spreken.

De contacten met de Franstalige tegenhanger van het Netwerk, de Réseau Détention et Alternatives (REDA) werden in 2008 verdergezet. De voorzitter van het Netwerk nam regelmatig deel aan de vergaderingen van de REDA en een vertegenwoordiger van de REDA neemt deel aan de Algemene Vergaderingen van het Netwerk. Ook in 2009 zal de aandacht voor uitwisseling tussen Vlamingen en Franstaligen een belangrijk aandachtspunt blijven.

---

¹ Marc Tassier, *Het Netwerk geeft krediet, maar applaudiseert nog niet...*, in Fatik, themanummer 'de plannen van Justitie', nr. 118, p.28-29.

² Angela van de Wiel, *Sociale zekerheid van (ex-)gedetineerden*, Fatik nr. 120, p. 26-28.

Voortgangsrapport Liga voor Mensenrechten 2008 - 2009

De voornaamste prioriteiten en geplande activiteiten van het Netwerk Samenleving & Detentie in 2009 zijn:

- politieke contacten rond sociale zekerheid voor gedetineerden
- contact met de vakbonden van de penitentiair beambten (de vakbonden zullen uitgenodigd worden voor een Algemene Vergadering waar breed voor uitgenodigd wordt)
- de visietekst van het Netwerk Samenleving & Detentie wordt aangepast (bijgestuurd o.b.v. de actualiteit)
- er wordt aandacht besteed aan het thema 'gevangenis en architectuur'

Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen

Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen, is de voorbije jaren uitgegroeid tot een kwalitatief hoogstaand en gerenommeerd vaktijdschrift. De Liga verzorgt het redactiesecretariaat van Fatik. Via dit tijdschrift wordt informatie, nieuws en duiding betreffende gevangeniswezen verspreid naar een vrij divers lezerspubliek toe (mensen uit het werkveld, Liga-leden, (ex-)gedetineerden, studenten, journalisten, ...).

Fatik bracht in 2008 een themanummer uit over de 'plannen van Justitie'. In dit nummer werden verschillende specialisten aan het woord gelaten die elk vanuit hun eigen invalshoek het beleidsplan van justitie becommentarieerden, waarbij specifiek werd ingegaan op het luik strafbeleid en gevangeniswezen. Er werden bijdragen opgenomen van een academicus, een gevangenisdirecteur, een onderzoeksrechter, het Netwerk Samenleving & Detentie en een strafuitvoeringsrechter.

Ook de werkzaamheden van de Liga binnen het thema 'detentie' kwamen aan bod in Fatik.

Internering

In 2007 werd een nieuwe interneringswet goedgekeurd. De uiterste datum voor inwerkingtreding werd vastgesteld op 1 januari 2009. In de loop van 2008 werd die datum door de wetgever niet haalbaar geacht, en werd de inwerkingtreding van de wet uitgesteld tot 1 januari 2012. Voorlopig kan de Liga hierrond dus weinig ondernemen.

Natuurlijk kan en moet rond het thema internering intussen wel gesensibiliseerd worden. Sinds 2007 is de Liga betrokken bij het project 'Geïnterneerden in de kijker', een initiatief van fotograaf Lieven Nollet. In maart 2008 waren de eerste resultaten te zien in de Warande in Turnhout. Naar aanleiding hiervan werd een interview met de fotograaf gepubliceerd in Fatik 117.³

In 2007 en begin 2008 bestond nog heel wat onduidelijkheid over welke activiteiten er georganiseerd zouden worden en welke partners zich zouden engageren. Sinds eind 2008 is er een werkgroep die regelmatig bijeenkomt en de plannen concretiseert. De werkgroep bestaat uit Lieven Nollet en vertegenwoordigers van Similes, De Rode Antraciet, het Guislainmuseum, de Vlaamse overheid en de Liga voor Mensenrechten.

In 2009 gaat Lieven Nollet door met het fotograferen en interviewen van geïnterneerden in zo veel mogelijk gevangenis en instellingen. Het project zal pas zichtbaar zijn voor het grote publiek in 2010. Van eind mei tot half september 2010 wordt een grote tentoonstelling georganiseerd in het Guislainmuseum. Op de openingsdag van de tentoonstelling wordt een colloquium georganiseerd. Daarnaast willen we ook de aandacht van het grote publiek trekken door tal van randactiviteiten. Het is de bedoeling om gedurende de tentoonstelling portretten van geïnterneerden te projecteren op muren in verschillende steden. Er wordt nagedacht over een manier om hieraan ook een duidelijke boodschap te koppelen. Verder willen we tijdens de tentoonstelling ook de psychobus naar het Guislainmuseum

---

³ Astrid Thienpont, 'Geïnterneerden in de kijker', *Fatik sprak met Lieven Nollet*, Fatik nr. 117, p. 23-26.

brengen. Deze bus heeft tot doel bezoekers zich even te laten inleven in de wereld van psychoten. Uiteraard wordt ook een grote slotactiviteit voorzien. Er wordt een samenwerking overwogen met Te Gek?! en Anders Gewoon.

Het is de bedoeling dat het hele project ook uitmondt in een publicatie. Uiteraard zullen de foto's hierin een belangrijke plaats krijgen, maar het is de bedoeling dat het werk tegelijk ook informatief iets te bieden heeft. Het is de bedoeling het thema 'internering' vanuit verschillende hoeken te belichten (vanuit de juridische wereld, de psychiatrie, de gevangenis, ...). Er zijn al contacten gelegd met auteurs die vertrouwd zijn met de internering (Henri Heimans, Walter Van Steenbrugge,...)

De Liga voor Mensenrechten nam sinds november 2008 actief deel aan 3 vergaderingen (2 met de werkgroep en één alleen met Lieven Nollet) en heeft een belangrijke inbreng in de organisatie van de activiteiten en de inhoud van het boek. De Liga biedt praktische ondersteuning en legt contacten met mogelijke sprekers en auteurs. Verder zal de Liga uiteraard alle activiteiten promoten via haar tijdschriften, nieuwsbrief, het Netwerk Samenleving en Detentie en haar contacten in het gevangeniswezen.

De internering kwam uiteraard ook aan bod in het schaduwrapport bij het CAT en de mondelinge verdediging daarvan. Zie I.1.5.

'Klachtenbehandeling' van gedetineerden

De Liga bepaalde in haar beleidsplan 2005 – 2009 dat het eerstelijnswerk wordt afgebouwd. De middelen en mankracht zijn immers niet voorhanden om op een degelijke en systematische manier hulp- en dienstverlening aan te bieden. Communicatie van en met gedetineerden blijft echter relevant voor de werking van de Liga op dit domein. De klachten en bekommernissen van gedetineerden hebben een belangrijke signaalfunctie voor mogelijke knelpunten binnen de gevangensmuren.

Brieven van gedetineerden worden geïnventariseerd en verwerkt, zodat deze informatie bruikbaar wordt voor het beleidswerk omtrent gevangeniswezen.

De brieven van gedetineerden en geïnterneerden kregen een antwoord dat doorgaans bestond uit informatieverstrekking en/of doorverwijzing.

In 2008 werden 42 brieven van gedetineerden en geïnterneerden ontvangen en beantwoord.

Interne rechtspositie

De Basiswet betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van gedetineerden werd in 2005 goedgekeurd. Een heel aantal passages van de Basiswet zijn inmiddels in werking getreden, maar bepaalde delen laten nog steeds op zich wachten. De Liga dringt prioritair aan op de uitvoering van de passages rond tuchtprocedure, detentieplan en beklagrecht. De Liga blijft ijveren voor de volledige uitvoering van de Basiswet.

De verdere uitvoering van de Basiswet werd en wordt opgevolgd. Omwille van de beperkte middelen en mankracht worden hier geen specifieke acties of activiteiten rond opgezet. Wel zal het thema voldoende aandacht krijgen en aan bod komen in de contacten die de Liga (autonoom of in het kader van samenwerkingsverbanden) neemt met beleidsmakers en/of volksvertegenwoordigers, alsook in de rapportage aan internationale controle-organen.

Externe rechtspositie

De wet op de externe rechtspositie van gedetineerden en de wet betreffende de strafuitvoeringsrechtbanken zijn in werking getreden voor wat betreft de straffen boven de drie jaar. De Liga vindt het zeer belangrijk dat gedetineerden geïnformeerd worden over deze belangrijke hervorming. Ook in 2008 verspreidde de Liga de folder over strafuitvoeringsrechtbanken op

individuele vraag van gedetineerden en in grotere oplagen op vraag van gevangenen en hulpverleners. In 2008 werden 320 brochures verspreid.

De Liga had gepland om een studie(namid)dag op te zetten rond de evaluatie van één jaar strafuitvoeringsrechtbanken. De Hoge Raad voor Justitie (HRJ) bleek echter reeds vergevorderde plannen te hebben om een studiedag te organiseren rond hetzelfde opzet. De Liga heeft daarom beslist om geen eigen studiedag op te zetten, maar de Liga heeft wel deelgenomen aan de studiedag van de HRJ.⁴

De verdere implementatie van de wet op de externe rechtspositie en de werking van de strafuitvoeringsrechtbanken wordt opgevolgd. Omwille van de beperkte middelen en mankracht worden hier geen specifieke acties of activiteiten rond opgezet. Wel zal het thema voldoende aandacht krijgen en aan bod komen in de contacten die de Liga (autonoom of in het kader van samenwerkingsverbanden) neemt met beleidsmakers en/of volksvertegenwoordigers, alsook in de rapportage aan internationale controle-organen.

Jeugdrecht

In januari 2007 dienden de Ligue des Droits de l'Homme en Défense des Enfants International een vernietigingsberoep in tegen de vernieuwde jeugdbeschermingswet. In maart 2007 besloot de Liga het beroep gedeeltelijk te ondersteunen d.m.v. een vrijwillige tussenkomst. Het beroep leidde tot een gedeeltelijke vernietiging op 13 maart 2008 (arrest 49/2008). De Liga stuurde hierover een persbericht. Het belangrijkste gevolg van dit arrest is ongetwijfeld de vernietiging van de uithandengeving naar het Hof van Assisen.

De verdere evolutie en uitvoering van de jeugdwet wordt opgevolgd. Omwille van de beperkte middelen en mankracht worden hier in 2009 geen specifieke acties of activiteiten rond opgezet. Wel zal het thema voldoende aandacht krijgen in de contacten die de Liga (autonoom of in het kader van samenwerkingsverbanden) neemt met beleidsmakers en/of volksvertegenwoordigers, alsook in de rapportage aan internationale controle-organen.

Gesloten centra

De Liga heeft in 2008 onderzocht of en zo ja in welke mate een werking rond het thema 'gesloten centra' zinvol en haalbaar is. Er heeft een overleg plaatsgevonden met een medewerker van Vluchtelingenwerk Vlaanderen, die binnen deze organisatie het thema 'gesloten centra' opvolgt. Tijdens dit overleg werd al snel duidelijk dat het actief benutten van het bezoekrecht aan gesloten centra zeer veel tijd vergt en zorgt voor een spanningsveld tussen individuele hulpverlening en beleidswerk. Voor Vluchtelingenwerk Vlaanderen is het bezoekrecht een instrument om via persoonlijke contacten en getuigenissen input te krijgen voor het beleidswerk. De verwachtingen van de personen die opgesloten zijn, liggen echter anders. Zij zijn op zoek naar individuele hulp en begeleiding. In de praktijk kan men er niet aan ontsnappen om, zij het in beperkte mate, te voorzien in individueel advies en begeleiding. Het is logisch dat deze opgesloten personen geen voldoening nemen met enkel het stofferen van het beleidswerk van een organisatie.

De Liga heeft eveneens deelgenomen aan een vergadering van de 'Groep Transit', een samenwerkingsverband tussen NGO's die bezoekrecht hebben in de gesloten centra. Tijdens deze vergadering bleek dat de overige organisaties op zoek zijn naar extra mankracht/organisaties voor de bezoeken, voornamelijk omdat ze de individuele hulpvragen niet kunnen bolwerken. Actief bijdragen aan deze vorm van eerstelijnswork is echter voor de Liga niet haalbaar. Bovendien is het eerstelijnswork net een piste die de Liga niet wil bewandelen. (Cfr. Beleidsplan 2005-2009. Hoofdstuk IV: Afbouw van eerstelijnswork)

---

⁴ Hoge Raad voor Justitie, "De strafuitvoering: quo vadis?", 16 mei 2008, Huis der Parlementsleden, Brussel.

De Liga heeft besloten om in 2009 geen gebruik te maken van haar bezoekrecht in de gesloten centra.

De Liga voor Mensenrechten nam deel aan het Opiniëtribunaal (17 en 18 januari 2008). Op dit tribunaal, georganiseerd door een groep kinderrechtenorganisaties (waaronder Service Droit des Jeunes, Unicef en de Beweging voor Kinderen zonder Papieren), veroordeelde een jury van experts en kinderen de Belgische overheid voor de opsluiting van kinderen zonder papieren. De Liga hielp bij de bekendmaking van de actie aan Vlaamse zijde en hielp contacten leggen tussen Nederlandstalige en Franstalige organisaties. Het opiniëtribunaal was een zeer geslaagde actie die een ruime weerklank vond in de pers.

De Liga was eveneens, samen met de Beweging voor Kinderen zonder Papieren en Service Droit des Jeunes, initiatiefnemer voor de organisatie van een grote vergadering van de middenveldorganisaties die rond kinderen zonder papieren werken (11 juni 2008). Bedoeling was elkaar beter te leren kennen, acties te stroomlijnen en overlappingsen te vermijden. Bovendien wilden we nagaan of de verschillende organisaties over bepaalde pijnpunten gemeenschappelijke standpunten konden innemen. Er waren 15 organisaties aanwezig, zowel Vlaamse als Franstalige. Eén van de resultaten is een werkgroep rond alternatieven voor opsluiting. Omdat de Liga meent dat het niet tot haar taken hoort om alternatieven voor opsluiting uit te werken, volgt ze de werkzaamheden van deze werkgroep enkel passief op.

In 2007 werd door enkele NGO's klacht neergelegd tegen de Belgische overheid wegens de opsluiting van kinderen zonder papieren. De uitspraak, die verwacht werd begin 2008, kwam er voorlopig nog niet. De Liga voor Mensenrechten zal de nodige publiciteit geven aan de uitspraak en waken over de naleving ervan.

Tot slot bracht de Liga de situatie van kinderen zonder papieren onder de aandacht van het Committee Against Torture via het schaduwrapport en de mondelinge toelichting hiervan. Zie I.1.5.

Uit de vergadering met middenveldorganisaties die rond kinderen zonder papieren werken bleek dat heel wat mensen actief zijn rond het thema. Bovendien is stilaan in de publieke opinie en zelfs bij de overheid een consensus aan het ontstaan over de ontoelaatbaarheid van opsluiting van kinderen zonder papieren. De Liga zal zich er het komende jaar dan ook toe beperken de actualiteit op te volgen en indien nodig hierop inspelen.

Colloquium 'Straf blad!'

Op 24 oktober 2008 organiseerden de Liga voor Mensenrechten en de Ligue des Droits de l'Homme een colloquium over het uittreksel uit het strafregister (Straf blad!). Hoewel het geen voor de hand liggend thema was, waren er 83 deelnemers. De meerderheid was Nederlandstalig, de meesten onder hen waren herstelconsulenten en advocaten. Er waren ook enkele politici aanwezig. Er werden een aankondiging en een verslag gepubliceerd in Fatik⁵.

De Liga kreeg sinds de studiedag ook heel wat vragen om informatie over het uittreksel uit het strafregister. Het is duidelijk dat de studiedag tegemoet kwam aan een grote nood aan informatie. Het is de bedoeling dat naar aanleiding van de studiedag ook een boek verschijnt in de loop van 2009. Oorspronkelijk was een tweetalige publicatie beoogd, maar na overleg met de Ligue en enkele uitgevers kwamen we tot de slotsom dat een integraal Frans en een integraal Nederlands boek interessanter zouden zijn. Uiteraard brengt dit heel wat vertaalkosten met zich mee. In 2008 zijn de onderhandelingen met verschillende uitgevers gestart, werden de kosten van vertaling geraamd en werd begonnen met de zoektocht naar subsidiemogelijkheden voor vertaling. Uiteraard wordt dit werk verdergezet in 2009.

---

⁵ De studiedag werd aangekondigd in Fatik 119 (juli, augustus, september 2008). Het verslag werd gepubliceerd in Fatik 120 (oktober, november, december 2008)

Evaluatie

De keuze om via De Standaard Solidariteitsprijs te sensibiliseren rond het thema gevangeniswezen werd erg positief onthaald. Vandaar de beslissing om de advertentie ook in affichevorm uit te geven. Ook op de affiche komen vele positieve reacties. Deze affiche zal ook de komende jaren bruikbaar blijven.

Er verschenen 10 krantenartikels waarin de Liga-standpunten omtrent detentie aan bod kwamen.

De activiteiten die structureel ingebed zijn in de werking van de Liga, namelijk in het kader van het Netwerk Samenleving & Detentie en Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen, lopen goed en krijgen positieve feedback van de leden en publiek. Het werd duidelijk dat het niet evident is om daarnaast nog afzonderlijke Liga-activiteiten op te zetten. Er wordt dus beslist om te focussen op deze structureel ingebedde activiteiten, waar we ook sterk op scoren.

Het colloquium over het uittreksel uit het strafregister kreeg veel positieve feedback en zal ook politiek verder opgevolgd worden.

De Liga speelt een belangrijke rol in het project rond internering.

De Liga beschikt over expertise rond gevangeniswezen en wordt hiervoor ook geapprecieerd. Het thema gevangeniswezen kwam dan ook zeer sterk aan bod in de rapportage naar internationale controle-organen en in de contacten met parlementsleden. Zie I.1.5.

Normen en indicatoren

Er moet een werking zijn op het gebied van detentie, aantoonbaar a.d.h.v. planning van diverse activiteiten in het kader van het Netwerk Samenleving & Detentie en overlegvergaderingen in het kader van het project internering.

Er moet een inhoudelijke werking zijn die haar weerspiegeling vindt in de contacten met beleidsverantwoordelijken en volksvertegenwoordigers, alsook in de rapportage aan internationale controle-organen.

Rond de inhoudelijke werking wordt eveneens gecommuniceerd naar het breder publiek d.m.v. persberichten en artikels op website en in de elektronische nieuwsbrief.

1.2. Werking binnen pijler ‘spanningsveld tussen burgerrechten en ordehandhaving, terrorismebestrijding en veiligheid’

Inhoud

‘Ordehandhaving, terrorismebestrijding en veiligheid’ bestrijkt een uitgebreid thema dat sinds een aantal jaren belangrijke evoluties ondergaat. Langs de ene kant zien we dat internationale regelgeving en samenwerking steeds belangrijker worden in de bestrijding van (zwere) criminaliteit, langs de andere kant worden aan lokale overheden meer bevoegdheden gegeven om lichtere criminaliteit aan te pakken. De maatschappelijke tendens naar harde aanpak en repressie is op de verschillende niveaus merkbaar en heeft belangrijke consequenties voor de bescherming van de fundamentele rechten.

Acties en activiteiten

Internationale samenwerking van politie en justitie

In de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit, maar vooral tegen het terrorisme, wordt steeds meer geïnvesteerd in internationale samenwerking van politie, justitie en inlichtingendiensten. Binnen de Europese Unie, maar ook in andere samenwerkingsverbanden, worden beslissingen voor een nauwere samenwerking genomen, vaak zonder voorafgaand democratisch debat. De Liga heeft in 2008 de internationale evoluties terzake opgevolgd en is haar interne expertise blijven uitdiepen. De Liga heeft dit grotendeels verwezenlijkt dankzij contacten met wetenschappelijke onderzoekers en internationale mensenrechtenorganisaties (Statewatch, FIDH, AEDH, ...) die met het thema bezig zijn en hun kennis met de Liga willen delen. De vertaling hiervan vindt men concreet terug in het verder uitbouwen van de dossiers.

Ook werd de Liga -samen met andere actoren op nationaal en internationaal vlak- door het *Institute for European Studies* aan de VUB in mei 2008 uitgenodigd om deel te nemen aan een workshop inzake "Data Protection and Criminal Law in the EU: Towards 'Reflexive Governance'?". De workshop had als opzet om na te gaan hoe het Europese beleid inzake justitie en binnenlandse zaken (de zogenaamde derde pijler) door de bevolking uit de verschillende lidstaten *bottom up* beïnvloed kon worden. Hiertoe werden ervaringen van verschillende ngo's uit de Europese lidstaten en werkzaam op dit terrein onderling uitgewisseld en werd er bediscussieerd welke rol de verschillende Europese en nationaal georganiseerde databeschermingsautoriteiten daarbij konden en moesten spelen.

Aangezien de Liga echter beschikt over beperkte middelen en er tegelijkertijd op nationaal niveau verschillende belangrijke dossiers actueel werden, heeft de Liga beslist om in 2008 geen activiteiten rond dit thema te organiseren. Ook in 2009 zal de Liga zich beperken tot het inhoudelijk blijven opvolgen van verdere evoluties en het updaten van haar dossiers. Dit neemt niet weg dat de Liga steeds kan beslissen om activiteiten op te starten in dit thema indien concrete gebeurtenissen dit noodzakelijk maken.

Terrorismebestrijding

In de strijd tegen het terrorisme worden steeds vaker beslissingen genomen zonder voorafgaand democratisch debat. Het is van belang dat de bedreigingen en schendingen van mensenrechten als gevolg van dergelijke veiligheidsmaatregelen aan de kaak worden gesteld. In 2008 volgde de Liga systematisch de ontwikkelingen inzake terrorismebestrijding op Europees en Belgisch niveau en heeft haar dossierkennis hierover verder opgebouwd.

Specifiek werd er aandacht gevestigd op de verdere opvolging van de ontwikkelingen inzake het Kaderbesluit van 6 november 2007 van de Raad tot wijziging van het Kaderbesluit van 13 juni 2002. De Liga heeft dit kaderbesluit verder bestudeerd en haar bedenkingen geformuleerd. De Liga pleegde regelmatig overleg plegen met de Ligue des Droits de l'Homme, die hun kennis met de Liga wilde delen. De Liga legde verdere contacten en breidde haar kennis omtrent terrorisme uit tijdens een colloquium georganiseerd door de UCL, de universiteit van Maastricht en het Comité T van de Ligue des Droits de l'Homme, waarvan de Liga ondersteunend lid is. Ook werden actuele dossiers i.v.m. terreurverdachten in België opgevolgd.

Eind 2008 vernam de Liga dat er hoorzittingen over een evaluatie van de bestaande anti-terreur maatregelen zullen worden georganiseerd binnen de Commissie Justitie in de Kamer. Hierop werd contact opgenomen met leden van de Commissie Justitie in de Kamer met de vraag of de Liga een spreker(s) zou kunnen afvaardigen voor de hoorzitting.

In 2009 zal ter voorbereiding van die hoorzitting, binnen de Liga, de prioriteiten worden bepaald die door de Liga-afgevaardigde zullen worden toegelicht op de hoorzitting. Verder zal de Liga haar bezorgdheden overmaken aan volksvertegenwoordigers die aanwezig zullen zijn op de hoorzitting.

Aangezien de Liga echter beschikt over beperkte middelen zal de Liga zich in 2009 beperken tot het inhoudelijke opvolging van verdere evoluties en het updaten van haar dossiers. Dit neemt niet weg dat de Liga steeds kan beslissen om activiteiten op te starten in dit thema indien concrete gebeurtenissen dit noodzakelijk maken. Indien wetgeving vanuit mensenrechtelijk oogpunt sterk problematisch is, kan de Liga overwegen om deze via gerechtelijke weg aan te vechten.

Veiligheids- en inlichtingendiensten

In december 2008 werd op initiatief van de Senaat een belangrijk wetsvoorstel ingediend dat tot doel had de bevoegdheden van de veiligheids- en inlichtingendiensten fors uit te breiden; m.n. het zogenaamde BIM-wetsvoorstel. Dit wetsvoorstel bouwde in grote mate verder op het voorontwerp van wet van 2007 dat door de toenmalige regering werd voorbereid, maar dat uiteindelijk werd afgevoerd, mede dankzij de acties van de Liga voor Mensenrechten en de Ligue des Droits de l'Homme.

De Liga heeft onmiddellijk beroep gedaan op een wetenschappelijk onderzoeker om het dossier samen met de Liga grondig uit te spitten. Op basis van deze inhoudelijke brainstorm heeft de Liga haar bedenkingen omtrent het nieuwe BIM-wetsvoorstel eind januari 2009 reeds mondeling toegelicht tijdens hoorzittingen in de Senaat. Ook zal er een schriftelijke nota opgesteld worden die de volksvertegenwoordigers en senatoren kan helpen bij het formuleren van mogelijke amendementen. Verder zal de Liga de besprekingen rond het nieuwe BIM-wetsvoorstel in Kamer en Senaat nauwgezet blijven opvolgen en waar nodig interveniëren. De Liga zal naast het beleidswerk ook aandacht besteden aan het informeren en sensibiliseren van het bredere publiek omtrent dit wetsvoorstel. Dit zal gebeuren door middel van opiniestukken, persartikelen, en de Liga-nieuwsbrief.

Lokaal veiligheidsbeleid

De Liga heeft haar kennis ten aanzien van het lokale veiligheidsbeleid verder uitgediept door een uitgebreide criminologische vormingscyclus, "*Overlast en de maatschappelijke aanpak ervan*", te volgen die plaatsvond van 28 februari tot en met 17 april 2008. Verder heeft zij de actualiteit terzake opgevolgd en waar nodig gereageerd in de Liga-nieuwsbrief.

Aangezien de Liga echter beschikt over beperkte middelen en er tegelijkertijd op nationaal niveau verschillende belangrijke dossiers actueel werden, heeft de Liga beslist om in 2008 geen activiteiten rond dit thema te organiseren. Ook in 2009 zal de Liga zich beperken tot het inhoudelijk blijven opvolgen van verdere evoluties en het updaten van haar dossiers. Dit neemt niet weg dat de Liga steeds kan beslissen om activiteiten op te starten in dit thema indien concrete gebeurtenissen dit noodzakelijk maken.

Politie en mensenrechten

Algemeen heeft de Liga in 2008 binnen het thema politie en mensenrechten voornamelijk gewerkt aan een verdere uitbouw van haar dossierkennis (cf. inzake de bevoegdheden van private bewakingsdiensten die steeds meer op het terrein van de reguliere ordehandhavingdiensten komen, de vraag om toegang tot steeds meer gevoelige persoonsgegevens, de verdere (automatische) verwerking ervan en de (afwezigheid van) controle hierop, de verdere verzelfstandiging van de politie door middel van bijvoorbeeld APO en APA, de ambitie van de politie om gebruik te maken van de laatste nieuwe technologische snufjes bij haar bestuurlijke en gerechtelijke opdrachten, etc). De inhoudelijke kennis

werd ook aangevuld door het volgen van een colloquium rond het 15 jarige bestaan van de wet op het politieambt en toekomstige evoluties terzake.

De Liga ziet de wet op de bijzondere opsporingsmethoden als een prioritair dossier binnen het thema politie en mensenrechten. De regering werkt momenteel aan een voorontwerp van wet dat de BOM-wet van 2005 (ook reeds een reparatiewet n.a.v. een eerste arrest van het Grondwettelijk Hof) moet repareren. Hiertoe zijn zij verplicht naar aanleiding van het arrest dat het Grondwettelijk Hof op 19 juli 2007 velde over het tweede vernietigingsberoep, ingediend door de Liga voor Mensenrechten, de Ligue des Droits de l'Homme en het Syndicat des Avocats pour la Démocratie, en waarbij de BOM-wet van 2005 gedeeltelijk werd vernietigd. Deze tweede BOM-reparatiewet zou momenteel met spoed behandeld worden door de regering naar aanleiding van de commotie die eind januari 2009 ontstond toen enkele veroordeelden in beroep werden vrijgesproken wegens procedurefouten bij de toepassing van de BOM-wet. De Liga heeft op dat ogenblik onmiddellijk gereageerd in de pers.

Het nieuwe voorontwerp van BOM-wet wil echter opnieuw van het moment gebruik maken om bijkomende bevoegdheden toe te kennen aan politie en justitie en is dus geen onschuldige 'reparatie' wet die louter een antwoord biedt op de vernietigde bepalingen door het recente arrest van het Grondwettelijk Hof. De Liga zal door middel van opiniestukken, persberichten en de Liganieuwsbrief de bevolking informeren en sensibiliseren. Ook volksvertegenwoordigers en senatoren zullen gecontacteerd worden van zodra er een concreet voorontwerp van wet wordt ingediend in het parlement. Indien nodig zal de Liga ook voor een derde maal een verzoek tot vernietiging indienen bij het Grondwettelijk Hof.

In de discussie over de hervorming van de BOM, kwam ook de 'Grote Franchimont' opnieuw ter sprake in het parlement. Het is dus niet uitgesloten dat deze grondige hervorming van het strafprocesrecht er toch nog komt. De Liga wil hierop voorbereid zijn, en zal in 2009 een dossier aanleggen en de belangrijkste mensenrechtelijke aspecten van de zaak onderzoeken.

Daarnaast werd de Liga voor Mensenrechten in mei 2008 gecontacteerd door een burger uit Kessel-lo die zich zorgen maakte over bepaalde praktijken van de spoorwegpolitie te Leuven. Zo zag hij regelmatig mensen opgesloten worden in een container die in de volle zon zou staan, geen ramen zou hebben, noemenswaardige verluchting of airconditioning. Hij maakte zich met andere woorden zorgen over de omstandigheden van een verblijf in zo'n container. Naar aanleiding van deze klacht heeft de Liga voor Mensenrechten contact opgenomen met de spoorwegpolitie uit Leuven en werd een plaatsbezoek door de Liga toegestaan. Hieruit bleek dat het personeel van de spoorwegpolitie te Leuven het probleem gedeeltelijk erkende, maar dat ze zelf min of meer in gelijkaardige omstandigheden moesten werken wegens een gebrekkige infrastructuur sinds de politiehervormingen van 1998.

De bewuste container waar de buurtbewoner zich zorgen om maakte, bleek vanbinnen uitgerust met een 'cell box', een speciaal ontworpen ruimte voor het opsluiten van aangehouden personen onder welbepaalde voorwaarden. De bewuste 'cell box' zou in 2004 ontwikkeld zijn door de dienst 'Beleid en Methoden' van de Algemene Directie van de Bestuurlijke Politie voor een aantal gedeconcentreerde diensten van de federale politie en moest fungeren als een tijdelijke oplossing in afwachting van vaste lokalen voor (onder meer) de spoorwegpolitie. De Liga begrijpt dat er sprake was van een tekort aan opsluitingsplaatsen, maar is van oordeel dat dit geen vrijgeleide kan zijn om in goedkope en flexibele alternatieven te voorzien in plaats van te werken aan structurele en humane oplossingen. Verder stelt de Liga zich ook vragen bij de 'tijdelijkheid' van deze maatregel aangezien er reeds doorheen het land een 70tal exemplaren van deze 'cell boxen' in gebruik zouden zijn. De kans bestaat dan ook dat men deze praktijk tot de norm gaat verheffen, hetgeen voor de Liga een onaanvaardbare zaak is.

De Liga oordeelde op basis van deze vaststellingen dat er wel degelijk sprake was, en is, van een structureel probleem en de Raad van Bestuur besloot vervolgens om de zaak verder op te volgen en (tijdelijk) op te nemen in de beleidswerking van de Liga. De Liga heeft vervolgens eind september 2008 het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten aangeschreven voor meer informatie. De Liga heeft hen ook verzocht om een officieel standpunt ten opzichte van het gebruik van deze 'cell boxen'. Het Vast

Comité van Toezicht op de politiediensten heeft de Liga laten weten dat zij momenteel een intern onderzoek voeren naar deze praktijken en dat zij de Liga op de hoogte zullen houden. De Liga zal eventuele acties laten afhangen van de resultaten van hun onderzoek en schort in tussentijd de werking rond dit concrete dossier op.

Ten slotte werd eind 2007 bekendgemaakt dat politiekorpsen in de toekomst een beroep wilden kunnen doen op minderjarige informanten. De Nationale Informanten Beheerder zou een werkgroep oprichten om het gebruik van minderjarige informanten door de politie te onderzoeken en zo mogelijk te reguleren. Momenteel is de controversiële praktijk niet gereguleerd. Aangezien er in 2008 op beleidsvlak weinig rond dit dossier bewoog en andere dossiers door de Liga wel als acuut werden beoordeeld, heeft de Liga in 2008 niet rond dit onderwerp gewerkt. Ook in 2009 zal de Liga zich hoofdzakelijk beperken tot het inhoudelijk opvolgen van het dossier.

Evaluatie

De inhoudelijke werking binnen dit beleidsdomein is aantoonbaar aan de hand van dossieropbouw. Hoewel de Liga, gezien haar beperkte middelen en personeel, niet in staat is om alle initiatieven terzake grondig op te volgen, slaagt zij er wel in om op de hoogte te blijven van de belangrijkste evoluties terzake. Dit blijft een belangrijke taak van de Liga gezien zij inhoudelijk regelmatig door burgers wordt geconsulteerd over concrete dossiers. De werking van, én de aanwezige kennis binnen, de Liga wordt ook gewaardeerd in de academische wereld. Zo oordeelde het Institute for European Studies aan de VUB dat de aanwezigheid van de Liga essentieel was op een workshop inzake het bevorderen van een 'bottom up' beïnvloeding van het Europese beleid inzake justitie en binnenlandse zaken.

De bekommernissen van de Liga binnen dit beleidsdomein vonden een neerslag in persteksten, artikels in de elektronische nieuwsbrief en op de website. Er verschenen in totaal 26 artikels rond dit thema in de pers waarin de Liga voor Mensenrechten werd vermeld.

Daarnaast heeft de Liga binnen dit beleidsdomein aandacht besteed aan beleidsbeïnvloedend werk. Concreet vond dit plaats ten aanzien van het dossier inzake het recente BIM-wetsvoorstel. De Liga contacteerde de betrokken senatoren en werd uitgenodigd om haar bezorgdheden mondeling toe te lichten tijdens een hoorzitting. Deze hoorzitting werd door senatoren als zeer nuttig ervaren en bepaalde bemerkingen werden door hen vertaald in concrete amendementen. De Liga is van oordeel dat haar beleidswerk terzake als positief beoordeeld kan worden.

Normen en indicatoren

De inhoudelijke werking binnen dit beleidsdomein is aantoonbaar aan de hand van dossieropbouw.

De bekommernissen van de Liga binnen dit beleidsdomein vinden een neerslag in persteksten, artikels in de elektronische nieuwsbrief en op de website.

Daarnaast zal de Liga haar beleidsbeïnvloedend werk verder zetten in de aangegeven dossiers. Deze werking is aantoonbaar aan de hand van concrete correspondentie met beleidsactoren en eventuele uitnodigingen tot hoorzittingen en/of gesprekken op betrokken kabinetten.

Indien nodig volgen er (gerechtelijke) acties. De bespreking hiervan is aantoonbaar aan de hand van verslaggeving van de Raad van Bestuur.

1.3. Werking binnen de pijler 'bescherming van de persoonlijke levenssfeer'

Inhoud

De werking binnen de pijler 'bescherming van de persoonlijke levenssfeer' vormt een verdere concretisering van het vorige beleidsdomein inzake het spanningsveld tussen burgerrechten enerzijds en ordehandhaving, terrorismebestrijding en veiligheid anderzijds. De keuze van de Liga om extra aandacht te besteden aan dit thema vloeit voort uit 2 belangrijke vaststellingen. Ten eerste zien we dat nationale en Europese beleidskeuzes inzake justitie en binnenlandse zaken het recht op privacy steeds meer op de helling zetten door een uitdeinend gebruik van technologische maatregelen en uitgebreide informatienetwerken. Beleidsmakers streven naar een nieuw 'evenwicht' tussen veiligheid en privacy onder de populistische slogan "wie niets te verbergen heeft, heeft niets te vrezen". Ten tweede moeten we vaststellen dat er in België geen andere organisaties werkzaam zijn op dit steeds belangrijker wordende terrein. De Liga wil terzake een voorttrekkersrol spelen.

Het recht op privacy is waarschijnlijk één van de meest abstracte fundamentele mensenrechten, maar er schuilt een groot gevaar in het ondergeschikt stellen van dit recht aan andere verzuchtingen. Het recht op privacy moet namelijk de realisatie van andere fundamentele mensenrechten mogelijk maken en is dus een noodzakelijke voorwaarde voor het vrijwaren van een democratische rechtstaat. Dit is een belangrijke boodschap die de Liga wil doorgeven.

Acties en activiteiten

Algemene ontwikkelingen

De werking rond het thema privacy is relatief nieuw voor de Liga. Bovendien werd door een personeelsswissel eind 2007 een nieuwe beleidsmedewerker verantwoordelijk voor dit thema. Aangezien het een zeer uiteenlopend thema is en de ontwikkelingen in dit domein elkaar zeer snel opvolgen, was het in eerste instantie de betrachting van de Liga in 2008 om een zicht te krijgen op de verschillende actoren werkzaam op dit terrein en op de belangrijkste, actuele beleidsinitiatieven. Dit heeft zich voornamelijk vertaald in het verder uitbouwen van de dossiers. De actualiteit werd zowel op nationaal als internationaal niveau opgevolgd en waar nodig werd gereageerd door middel van persartikelen en de Liga-nieuwsbrief (cf. i.v.m. de zwarte lijsten van de VN, biometrische paspoorten, etc.).

Daarnaast nam de Liga -samen met andere actoren op nationaal en internationaal vlak- in mei 2008 deel aan een workshop inzake "*Data Protection and Criminal Law in the EU: Towards 'Reflexive Governance'?*". De workshop had als opzet om na te gaan hoe het Europese beleid inzake justitie en binnenlandse zaken (met maatregelen die steeds meer het recht op privacy onderuit halen) door de bevolking uit de verschillende lidstaten *bottom up* beïnvloed kon worden. Hiertoe werden ervaringen van verschillende ngo's uit de Europese lidstaten en werkzaam op dit terrein onderling uitgewisseld en werd er bediscussieerd welke rol de verschillende Europese en nationaal georganiseerde databeschermingsautoriteiten konden en moesten spelen. Hoewel steeds meer duidelijk wordt dat nationale beleidskeuzes Europees aangestuurd worden, moet de Liga vaststellen dat het niet eenvoudig is om met beperkte middelen zelf ook meer actief te worden op het Europese terrein. De Liga zal in de toekomst selectiever en planmatiger moeten omgaan met de dossiers die ze wenst op te volgen en dit vanaf het moment dat initiatieven worden gelanceerd op Europees niveau tot hun concrete vertaling op nationaal niveau.

Daarnaast werd er vooropgesteld binnen dit beleidsdomein te focussen op enkele grote dossiers. Deze

werden gekozen naargelang de actualiteit en de urgentie ervan op nationaal niveau én naargelang de ruimte die er nog bestond om beleidsbeïnvloedend te kunnen werken. De verantwoordelijke beleidsmedewerker wordt op dit punt bijgestaan door een aantal experts (met een verschillende, maar relevante achtergrond) die vrijwillig samenkomen binnen de werkgroep privacy. Zij reiken de Liga belangrijke informatie aan, duiden deze waar nodig, en geven suggesties voor concrete acties.

Databewaring telecommunicatie.

De Belgische regering legt momenteel de laatste hand aan een voorontwerp van wet ter omzetting van de Europese databewaringsrichtlijn (Richtlijn 2006/24/EG). Deze tekst is een aanpassing van een eerder voorontwerp van wet en ontwerp van KB dat publiek werd gemaakt in mei 2008. De Europese richtlijn, die destijds bijzonder snel werd aangenomen zonder de nodige reflectie en overleg en die sterk werd bekritiseerd doorheen de Europese Unie, verplicht telecomoperatoren en internetproviders om verkeers- en locatiegegevens te bewaren⁶. De Liga is geen voorstander van een algemene en preventieve bewaarplicht aangezien het een serieuze schending inhoudt van het recht op privacy en vertrekt van de idee dat elke burger potentieel gevaarlijk is. Een algemene bewaarplicht verstoort tevens het beroepsgeheim van artsen, advocaten, journalisten en geestelijken, evenals politieke en zakelijke activiteiten die vertrouwelijkheid vereisen. De Liga voert dan ook campagne om de Richtlijn (voor zover mogelijk) op een privacy-vriendelijke wijze om te zetten naar Belgisch recht en zal, indien nodig, overwegen om juridische stappen te ondernemen.

De Liga heeft het afgelopen jaar in ruime mate aandacht besteed aan deze campagne. Zo heeft de Liga om haar eisen kracht bij te zetten een zeer breed samenwerkingsverband opgezet met relevante actoren zoals de Ligue des droits de l'Homme, de Orde van Vlaamse Balies, de Ordre des Barreaux Francophone et Germanophone, de Orde van Geneesheren, de Vlaamse Vereniging voor Journalisten, ISPA-Belgium, Agoria ICT, Beltug, GOF, en het Platform Telecom Operators & Service Providers. Deze actoren hebben samen een uitgebreid standpunt opgesteld naar aanleiding van de publieke consultatie die het BIPT organiseerde in mei 2008 over een eerste voorontwerp van wet en ontwerp van KB die deze materie diende te implementeren. Later sloten ook de Association des Journalistes Professionnels en Tik vzw zich bij dit samenwerkingsverband aan.

Verder heeft de Liga, samen met enkele van bovenstaande organisaties, verschillende brieven gestuurd naar de betrokken volksvertegenwoordigers en senatoren om hen te informeren en om hen op te roepen de omzetting van de Richtlijn op een zo privacy-vriendelijk mogelijke manier toe te passen. Verschillende parlementsleden hebben hier positief op gereageerd en wensen verder in dialoog te treden met de Liga. Tegelijkertijd hebben we de betrokken kabinetten van de federale regering gevraagd om ons te betrekken bij de implementatie van deze richtlijn. In november 2008 werd de Liga, samen met nog een aantal organisaties, uitgenodigd voor een gesprek op het kabinet van Justitie om onze bedenkingen inzake nut en noodzaak van de algemene bewaarplicht toe te lichten. Het opvolgen van de implementaties in de andere EU-lidstaten, en het verzet dat daar wordt gevoerd, vormt daarbij een bron van inspiratie voor de beleidswerking van de Liga. Ook de workshop, 'Data retention: Success story or disaster?', die het Europees Parlement op 10 december 2008 organiseerde, leverde goede argumenten aan.

Ten slotte vindt de Liga het ook heel belangrijk om het publiek te informeren en te sensibiliseren over de algemene bewaarplicht. Enerzijds heeft de Liga door middel van uitgebreide publicaties in zeer uiteenlopende tijdschriften en op websites van verschillende platformen het bredere publiek proberen te bereiken. Anderzijds is zij samen met de Ligue des droits de l'Homme een petitie begonnen die intussen een kleine 1000 handtekeningen telt. De petitie kan echter maar een succes worden indien brede lagen van de bevolking bereikt worden. Gaandeweg groeide de idee om met een aantal van bovenstaande partners een bredere publiekswerking op te zetten. Verschillende voorbereidende

---

⁶ Voor meer informatie zie: http://mensenrechten.be/petitie2/28-03-2008_Officiële%20nota%20parlementsleden.pdf.

vergaderingen hebben hierover reeds plaatsgevonden. Concreet werkt de Liga aan een website rond de algemene bewaarplicht (naar analogie met buitenlandse initiatieven waar dit veel succes kende) en het updaten van de bestaande petitie. In 2009 zal hieraan verder worden gewerkt. Van zodra een concreet wetsontwerp wordt ingediend in het parlement zal de Liga ook gebruik maken van persartikelen en de Liga-nieuwsbrief.

Blokkeren websites

Minister Van Quickenborne onderhandelt momenteel met de Internetproviders en de Federal Computer Crime Unit (FCCU) van de Federale politie om een Protocolakkoord af te sluiten op basis waarvan websites geblokkeerd kunnen worden. Dit gebeurt in afwachting van een wettelijke basis. Momenteel bestaan er reeds instrumenten om websites met een illegale inhoud te blokkeren, maar Minister Van Quickenborne wil een meer flexibel mechanisme dat sneller kan overgaan tot een effectieve blokkering. De politie krijgt hierbij de bevoegdheid om zwarte lijsten met de te blokkeren websites samen te stellen. In een dergelijk scenario zijn juridische waarborgen en externe controlemechanismen echter zo goed als afwezig.

De Liga reageerde door middel van een persbericht en de Liga-nieuwsbrief. Dit bleek een dossier te zijn dat onmiddellijk negatieve connotaties opriep bij de bevolking en de Liga heeft bijgevolg veel positieve feedback ontvangen op dit persbericht. Het werd zelfs overgenomen in de nieuwsbrief van EDRI-gram, een Europese organisatie die ijvert voor burgerrechten in de informatiemaatschappij⁷. De Liga zal de zaak verder opvolgen en indien nodig reageren.

KB Algemene Nationale Gegevensbank

Begin oktober 2008 lekte de krant *Le Soir* dat de regering een ontwerp van Koninklijk Besluit had opgesteld dat het beheer van de algemene nationale gegevensbank (A.N.G.) door de politie moest regelen. Het betreft hier een zeer belangrijke aangelegenheid, met name het informatiebeheer bij de politie, dat tot nu toe geregeld wordt door geheime omzendbrieven. De Liga betreurt echter de keuze voor een Koninklijk Besluit. Een juist evenwicht tussen een goede werking van de politie en het beschermen van de grondrechten van de burger zou in een democratische rechtstaat moeten worden bereikt via een openbaar en parlementair debat. Bovendien is de Liga het oneens met de disproportionele bevoegdheden die dit ontwerp van KB toekent aan de politiediensten.

De Liga stuurde samen met de Ligue een brief naar de betrokken ministers waarin onze bezorgdheden werden geformuleerd over het ontwerp van KB en de vraag om dit via een wet te reguleren. De beide Liga's werden vervolgens uitgenodigd door het kabinet van Justitie om onze opmerkingen te bespreken. Uit dit gesprek bleek dat de regering van plan was om het ontwerp van KB snel voor te leggen op de Ministerraad en dit goed te keuren. Beide Liga's, maar ook de Nederlandstalige en Franstalige orde van advocaten hebben in overleg, maar elk afzonderlijk, een oproep gelanceerd via pers, politieke partijvoorzitters, fractieleiders en parlementairen om te protesteren tegen dit ontwerp van KB. Deze actie bleek zeer succesvol. De pers besteedde in ruime mate aandacht aan dit dossier en parlementsleden interpeleerden de toenmalige minister van justitie zodat deze laatste onder de druk bezweek en toegaf het dossier via het parlement te regelen. In december werd de Liga, samen met de andere organisaties, gehoord in de Kamer, maar sindsdien zit het dossier in een impasse aangezien er (nog) geen politiek akkoord werd bereikt op regeringsniveau inzake de te volgen weg in dit dossier. De Liga zal de zaak blijven opvolgen en opnieuw reageren indien nodig. Om de zaak actueel te houden zal de Liga ook een bijdrage schrijven in haar eigen tijdschrift en de Liga-nieuwsbrief.

---

⁷ <http://www.edri.org/edri-gram/number7.1/banned-websites>.

RFID

RFID-chips (Radio Frequency Identification-chips) zijn bezig aan een opmars in allerlei domeinen van de samenleving (cf. elektronische paspoorten en ID-kaarten, vervoersbewijzen, aankopen uit winkels, etc). Het probleem situeert zich voornamelijk in het oneigenlijk gebruik en misbruik van gegevens die RFID-chips met een (sterk) actief signaal mogelijk maken. Zo kunnen sommige systemen oneigenlijk gebruikt worden om mensen ongevraagd te volgen en te controleren. Vooral nog -gezien de schaal waarop RFID in het publieke domein wordt ingevoerd- gaat het relatief 'goed'. De mogelijkheden om mensen te volgen zijn in de praktijk bovendien begrensd omdat de afzonderlijke systemen slechts een beperkt beeld geven van de gebruikers. Dit kan echter (snel) veranderen. Vele toegangs- en betaalsystemen zullen straks misschien uitsluitend met RFID werken. RFID-systemen kunnen ook steeds meer aan elkaar en aan andere technologieën gekoppeld worden. Gebruikers worden dan via hun digitale voetsporen steeds transparanter voor de beheerders van die omgevingen terwijl omgekeerd de RFID-omgevingen voor gebruikers juist steeds minder inzichtelijk worden. De balans tussen keuze, gemak en controle raakt zo verstoord. Dit heeft ook gevolgen voor de rol van de overheid. Enerzijds zal het lastiger worden de privacywetgeving te handhaven. Anderzijds zal de overheid zelf meer gebruik kunnen en willen maken van de digitale voetsporen, bijvoorbeeld bij de opsporing van verdachten en getuigen.

De Liga is zeer verontrust over deze evolutie en wenst de bevolking bewust te maken van de mogelijke nefaste gevolgen die dit kan hebben. De Liga had dan ook gepland om een ludieke actie te organiseren -in samenwerking met partners uit de academische wereld- om het bredere publiek hierover zo goed mogelijk te informeren. Vermits de partners die oorspronkelijk interesse toonden intussen afgehaakt hebben en de Liga slechts over beperkte middelen en personeel beschikt, is deze activiteit niet kunnen doorgaan. Ook in 2009 zal de Liga zich hoofdzakelijk beperken tot het inhoudelijk blijven opvolgen van dit dossier. Dit neemt niet weg dat de Liga steeds kan beslissen om activiteiten op te starten ten aanzien van dit dossier indien concrete gebeurtenissen dit noodzakelijk maken.

Biometrie

Ook biometrie blijft voor de Liga een belangrijk thema dat aandachtig moet worden opgevolgd (cf. het uitbreiden van DNA-databanken, het biometrisch paspoort en in de toekomst eventueel een nationale biometrische identiteitskaart, biometrische databases bij Europese grenscontrolesystemen, etc.). Het is een controversieel domein dat steeds meer genormaliseerd wordt onder het mom van de strijd tegen terreur en zware criminaliteit. De Liga is van oordeel dat deze maatregelen vaak niet proportioneel zijn en is bezorgd over het steeds toenemende gebruik van biometrische gegevens en de manier waarop deze een onderdeel zijn geworden van ons dagelijkse leven.

Binnen dit thema is er voornamelijk aan dossieropbouw gewerkt. Daarnaast hebben we waar nodig gereageerd door middel van persberichten en artikelen op de Liga-website en in de Liga-nieuwsbrief. Ook in 2009 zal de Liga zich hoofdzakelijk beperken tot het inhoudelijk opvolgen van dit thema.

Camerabewaking

De Liga was in het verleden nauw betrokken bij de totstandkoming van wetgeving rond camerabewaking. Er was een brochure gepland voor gemeentebesturen en de lokale politie waarin de Liga de wet zou duiden en zou aangeven hoe de wet op de meest privacy-vriendelijke manier kan worden toegepast. Aangezien de verschillende uitvoeringsbesluiten van de camerawet van 21 maart 2007 lang op zich hebben laten wachten (wegens opeenvolgende regeringscrises) en men op dit moment in de Senaat reeds discussieert over een mogelijke aanpassing van de camerawet oordeelde de Liga dat het niet meer zinvol is om de geplande brochure uit te geven en verspreiden. De tekst zal op

basis van de laatste uitvoeringsbesluiten wel worden afgewerkt en beschikbaar worden gemaakt op de Liga-website, alsook bestelbaar op individuele vraag. De Liga zal het dossier blijven opvolgen en op basis van de andere actuele dossiers een afweging maken of verdere acties aangewezen zijn.

Nanotechnologie

De Liga werd eind 2008 gecontacteerd door een onderzoeksgroep van de universiteit van Antwerpen om op 27 en 28 november 2008 deel te nemen aan het Stakeholdersforum 'Nanotechnologieën voor de maatschappij van morgen', een onderdeel van het project NanoSoc. Het betreft een gedeeld onderzoeksproject van de universiteit van Antwerpen, de universiteit van Leuven en IMEC (het Interuniversitair Centrum voor Micro en Nano-elektronica). De Liga werd gevraagd als middenveldorganisatie met de nodige expertise over het thema privacy om tijdens het Stakeholdersforum met anderen in debat te treden en na te denken over de impact van nanotechnologie op onze privacy en onze maatschappij in het algemeen.

De Liga is de organisatoren dankbaar voor de uitnodiging en de inzichten die zij hierbij heeft opgedaan. Anderzijds is de Liga eerder pessimistisch over de impact die zij langs deze weg heeft kunnen uitoefenen. De Liga vindt het thema belangrijk genoeg om op te volgen, maar zal dit gezien de techniciteit ervan eerder in algemene termen en langs de zijlijn doen. De werking zal dan ook eerder gebeuren aan de hand van dossieropbouw.

Brede sensibiliseringscampagne

Het recht op privacy is waarschijnlijk één van de meest abstracte fundamentele mensenrechten. De Liga wil dit mensenrecht dan ook graag onder de aandacht brengen van het brede publiek, het breder kaderen en wijzen op de mogelijke gevolgen van een inperking van het recht op privacy. Anno 2009-2010 wordt er door de Liga een campagne opgezet waarbij gestreefd wordt naar een algemene bewustwording betreffende de evoluties binnen het thema privacy, voornamelijk gesteund op praktijkvoorbeelden.

In 2009 zullen we ons hoofdzakelijk concentreren op de planning en het ontwerp van deze campagne. Er zullen contacten gelegd worden met andere organisaties, vormingen worden ontwikkeld en ludieke acties worden voorbereid. In een tweede fase zullen we deze zaken uitproberen op een testpubliek, en indien nodig bijsturen. Eens de campagne inhoudelijk op punt staat kunnen de uitgewerkte plannen worden gerealiseerd. Deze fase zal eerder voor 2010 zijn. Het eerste luik van de campagne zal de nadruk leggen op het informeren en sensibiliseren van het brede publiek door middel van vormingen en andere methoden, zoals informatieve spelen, om de doelgroepen te informeren. Ter afsluiting van de campagne wordt een evenement georganiseerd, een Big Brother Awards naar analogie met succesvolle initiatieven uit het buitenland. De opzet hierbij is om een prijs uit te reiken aan de persoon, instelling of het bedrijf die het meest het recht op privacy schendt.

Evaluatie

De werking rond het thema privacy was relatief nieuw voor de Liga. Bovendien werd door een personeelsswissel eind 2007 een nieuwe beleidsmedewerker verantwoordelijk voor dit thema. Desondanks is de Liga, mede dankzij de leden van de werkgroep privacy, er in geslaagd om zicht te krijgen op de verschillende actoren werkzaam op dit terrein en de belangrijkste initiatieven. De inhoudelijke werking binnen dit beleidsdomein is aantoonbaar aan de hand van dossieropbouw. Dit blijft een belangrijke taak van de Liga gezien zij inhoudelijk regelmatig door burgers wordt geconsulteerd over concrete dossiers. De werking van én de aanwezige kennis binnen de Liga worden ook gewaardeerd in de academische wereld. Dit blijkt uit het feit dat de Liga regelmatig wordt

uitgenodigd op workshops en forums die de academische wereld organiseert (cfr. de workshop inzake 'Data Protection and Criminal Law in the EU: Towards 'Reflexive Governance'?' en het Stakeholdersforum inzake Nanotechnologie).

De bekommernissen van de Liga binnen dit beleidsdomein vonden een neerslag in persteksten, artikels in de elektronische nieuwsbrief en op de website. Er verschenen 14 artikels over dossiers binnen de pijler 'Privacy' waarin de Liga voor Mensenrechten werd vermeld.

Algemeen moet de Liga wel vaststellen dat zij, gezien haar beperkte middelen en personeel, niet in staat is om ten aanzien van verschillende dossiers doordachte campagnes uit te werken. Zo merkt zij dat indien een bepaald dossier plots actueel wordt omwille van bepaalde omstandigheden de werking ten aanzien van de andere dossiers al snel in het gedrang komt. De petitie die werd gelanceerd rond de algemene bewaarplicht kent bijvoorbeeld slechts een beperkt succes aangezien er onvoldoende tijd bleek om de petitie, en de bredere campagne, op regelmatige basis naar het publiek te communiceren. In 2009 zal de Liga dan ook proberen het publieke luik van dit dossier meer te belichten.

Daarnaast heeft de Liga binnen dit beleidsdomein veel aandacht besteed aan beleidsbeïnvloedend werk ten aanzien van kabinetten, volksvertegenwoordigers en senatoren. Concreet vond dit plaats ten aanzien van de dossiers inzake databewaring en de Algemene Nationale Gegevensbank (de A.N.G.). In beide gevallen kan dit als positief worden geëvalueerd.

In het geval van de databewaringsrichtlijn heeft de deelname aan de publieke consultatie en het gesprek op het kabinet van Justitie reeds aanleiding gegeven tot aanpassingen van de wetteksten in een gunstige zin. Ook de correspondentie met senatoren en volksvertegenwoordigers heeft geleid tot een positieve feedback en een uitnodiging tot verdere dialoog. Uiteraard moet het dossier zijn cruciale fase van omzetting naar Belgisch recht nog beleven. Op dat moment kan een volledige evaluatie van de impact van het beleidswerk pas plaatsvinden.

Met betrekking tot de beleidsbeïnvloedende acties van de Liga in het dossier van de A.N.G. kunnen we tot nu toe ook alleen maar positief zijn. De Liga slaagde er, samen met anderen, in om het thema brandend actueel te maken. Zodanig dat de bevoegde minister onder druk kwam te staan om gedeeltelijk toe te stemmen in de eisen van de Liga. Hij beloofde de thematiek te regelen langs parlementaire weg en in de Kamer werd de Liga reeds gehoord in verband met haar belangrijkste bezorgdheden. Ook hier kan een volledige evaluatie van de impact van het gevoerde beleidswerk uiteraard pas plaatsvinden van zodra het dossier zijn eindstadium bereikt heeft.

Ten slotte moet de Liga vaststellen dat hoewel nationale beleidskeuzes steeds meer Europees aangestuurd worden, het niet eenvoudig is voor de Liga om met haar beperkte middelen zelf ook meer actief te worden op het Europese terrein. De Liga zal in de toekomst dus selectiever en planmatiger moeten leren omgaan met de dossiers die ze wenst op te volgen en dit vanaf het moment dat initiatieven worden gelanceerd op Europees niveau tot hun concrete vertaling op nationaal niveau. Deze omslag in haar werking is belangrijk aangezien de Liga op die manier nog in staat is belangrijke dossiers te beïnvloeden waar ze dat op nationaal niveau soms niet meer kan. Anderzijds maakt het dat de Liga ook meer voorbereid is wanneer dergelijke dossiers op nationaal niveau behandeld worden. Hierdoor zou de Liga, nog meer dan nu, als een belangrijk kenniscentrum kunnen worden aanzien, en behandeld, door de nationale beleidsactoren.

Normen en indicatoren

De inhoudelijke werking binnen dit beleidsdomein is aantoonbaar aan de hand van dossieropbouw.

De bekommernissen van de Liga binnen dit beleidsdomein vinden een neerslag in persteksten, artikels in de elektronische nieuwsbrief en op de website. Daarnaast wordt ook aandacht besteed aan een

sensibiliserende campagne t.a.v. het brede publiek. Eind 2009 wil de Liga beschikken over een concreet draaiboek dat de campagne stap voor stap begeleidt. Anderzijds zal de Liga reeds proberen om de uitgewerkte vormingen, spelen of andere methoden een keer uit te proberen op een testpubliek en deze, waar nodig, bijsturen.

Daarnaast zal de Liga haar beleidsbeïnvloedend werk verder zetten in de aangegeven dossiers. Deze werking is aantoonbaar aan de hand van concrete correspondentie met beleidsactoren en eventuele uitnodigingen tot hoorzittingen en/of gesprekken op betrokken kabinetten.

Indien nodig volgen er (gerechtelijke) acties. De bespreking hiervan is aantoonbaar aan de hand van verslaggeving van de Raad van Bestuur.

1.4. Werking binnen de pijler 'bestrijding van discriminatie'

Inhoud

De Liga heeft niet de ambitie om hier alomvattend te werken en alle mogelijke thema's die met discriminatie te maken hebben te behandelen. Andere organisaties, zoals het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, zijn hiervoor veel beter geplaatst.

Langs de ene kant zien we een toename van de internationale en nationale regelgeving ter bestrijding van discriminatie, langs de andere kant worden we geconfronteerd met een steeds onverdraagzamer wordende maatschappij in al haar niveaus. Dit heeft onder andere belangrijke consequenties voor de toegang tot sociale rechten en het gevaar van discriminatie in de naam van integratie.

Binnen de Liga werd vastgesteld dat de huidige werking binnen het beleidsdomein discriminatie te versnipperd is. Uit de werking, de afgewerkte en de hangende dossiers blijkt dat een duidelijk visie achter dit thema ontbreekt. Dit thema moet duidelijk worden afgebakend en inhoudelijk worden besproken. In 2009 zal er dan ook binnen de Liga werk worden gemaakt van het uitstippelen van een duidelijke lijn binnen dit thema. Niettemin heeft de Liga in 2008 aanzienlijk wat dossiers opgebouwd en afgewerkt. Overigens wil de Liga regelmatig overleg plegen met andere organisaties, om te bekijken hoe we elkaar kunnen versterken en op welke punten we aanvullend kunnen werken.

Acties en activiteiten

Hervorming antidiscriminatiewetgeving

De Liga voor Mensenrechten volgde de hervorming van de antidiscriminatiewetgeving nauwgezet op en probeerde dit proces te beïnvloeden op zo'n manier dat het recht op gelijke behandeling en non-discriminatie zo goed en vergaand als mogelijk beschermd zou worden. In een eerste fase nam de Liga contact met federale parlementsleden en maakte haar bedenkingen bij de wetsontwerpen kenbaar.

In november 2007 legde de Liga een beroep tot vernietiging van artikel 21 van de wet van 10 mei 2007 tot wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden neer. De Liga verduidelijkte voor het brede publiek in een persbericht haar motivatie achter deze beslissing.

In 2008 werd de procedure voor het Grondwettelijk Hof verder opgevolgd. Er was communicatie en informatie-uitwisseling met advocaten van de vakbonden die de wet van 10 mei 2007 tot wijziging van de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden aanvochten op andere gronden maar hun beweegredenen en achterliggend standpunt waren verenigbaar met de principes en standpunten van de Liga. De verzoekschriften werden ter informatie uitgewisseld.

De Memorie van de tegenpartij werd bezorgd aan de Liga op 19 maart 2008. Binnen de wettelijk vastgelegde termijnen stelde de Liga haar Memorie van antwoord op en legde die neer op 16 april 2008 bij het Grondwettelijk Hof.

De rechter-verslaggever van het Grondwettelijk Hof was op grond van het onderzoek van het dossier van oordeel dat het Hof de zaken kan beslechten zonder dat er bijkomende rechtsvragen moeten worden voorgelegd aan de partijen. De dag van terechtzitting vond plaats op 19 juni 2008 waarbij de Liga in rechte werd vertegenwoordigd door de heer Jos Vander Velpen, voorzitter van de Liga voor Mensenrechten. De dag van de uitspraak is voorzien begin maart 2009.

In 2009 zal de Liga op de dag van de uitspraak, aan de hand van een analyse van het arrest, een persbericht opstellen. De Liga zal door middel van opiniestukken, persberichten en de Liganieuwsbrief het brede publiek informeren en sensibiliseren over de uitspraak van het Grondwettelijk Hof. Verder zal de Liga na het arrest ook haar publicatie “racisme bestrijden, een praktische gids” aanpassen aan de huidige wetgeving en de eventuele gevolgen van het arrest van het Grondwettelijk Hof. Hierbij zal worden samengewerkt met wetenschappelijke onderzoekers voor wat de nalezing van de publicatie betreft.

De Liga zal ook de uitspraken van het Grondwettelijk Hof betreffende de Antiracismewet, de Antidiscriminatiewet en de Genderwet, ingesteld door andere partijen dan de Liga opvolgen en analyseren.

Antidiscriminatiewetgeving

In de loop van 2008 heeft de Liga haar kennis ten aanzien van de antidiscriminatiewetgeving verder uitgediept door middel van het volgen van uitgebreide vormingscyclussen. Deze cursussen betroffen:

- “La Chaire interuniversitaire «Droit et discriminations» aan de Facultés universitaires, Saint-Louis van 1 februari t.e.m. 18 april 2008
- Lezingenreeks “Actueel Belgisch discriminatierecht”, Universiteit Antwerpen van 18 maart t.e.m. 17 juni 2008
- Vormingsdag Meldpunten discriminatie op 17 oktober 2008 georganiseerd door het departement Gelijke kansen in Vlaanderen.

Alhoewel de Liga noch over voldoende personeel, noch over voldoende middelen beschikt om aan eerstelijnswork te doen, wordt deze opgebouwde expertise gebruikt bij het beantwoorden van vragen van de burger betreffende discriminatie. Ook bij de analyse van nieuwe wetgevende initiatieven is deze kennis uiterst nuttig.

Ook werd de Liga - samen met andere actoren - op verzoek van de Vereniging voor de Verenigde Naties uitgenodigd om deel te nemen als spreker op een vormingsseminarie voor de ambtenaren van de Vlaamse Gemeenschap. Het betrof een vormingsseminarie betreffende “de burgerrechten en de politieke rechten: het VN-verdrag, de rechten en de doorwerking”. Het seminarie had als opzet om de deelnemende ambtenaren kennis te laten maken met het algemeen kader, de juridische aspecten, de afdwingbaarheid, de rapportageverplichting van België en de weerslag van het Verdrag op het Belgisch en meer specifiek Vlaams beleidsniveau. Hiertoe werden actoren uit verschillende werkerterreinen uitgenodigd, ervaring uitgewisseld en gediscussieerd. De Liga gaf hierbij de visie van het maatschappelijk middenveld weer, lichte haar werking en lopende dossiers toe.

Verder heeft de Liga de actualiteit terzake opgevolgd en waar nodig gereageerd via persberichten of bijdragen in de Liganieuwsbrief en de Ligawebsite.

Afhankelijk van de inhoudelijke afbakening van het thema discriminatie zal de Liga in 2009 haar werking hieromtrent al dan niet actief verder zetten. Dit neemt niet weg dat de Liga zich in 2009 kan beperken tot het inhoudelijk blijven opvolgen van verdere evoluties en het updaten van haar dossiers en steeds kan beslissen om activiteiten op te starten in dit thema indien concrete gebeurtenissen dit noodzakelijk maken.

Praktijktesten

In 2007 was een hele maatschappelijke en politieke discussie losgebarsten over de praktijktesten. De Liga heeft zich toen in dit debat gemengd en gewezen op de nood aan een degelijke bewijsvoering bij discriminatieklachten. Samen met Kif Kif had de Liga daarom een praktische brochure uitgebracht, waarin werd toegelicht wat een praktijktest precies is en hoe deze op een efficiënte manier kon uitgevoerd worden.

De Liga had de doelstelling in 2008 om hieromtrent een praktisch luik op te richten. Het geven van vormingen over de praktijktest alsook het opstarten van een test - team behoorden tot de vooropgestelde werkingsideeën. Dit project heeft geen uitvoering gekregen aangezien er zich binnen de Liga een personeelwissel heeft voorgedaan waardoor er geen kennisoverdracht was in het dossier en het tekort aan personeel binnen de organisatie die de realisatie van de vooropgestelde doelstellingen niet toelaat.

Aangezien de Liga echter beschikt over beperkte middelen en de praktische uitwerking met de huidige personeelssamenstelling niet haalbaar is, heeft de Liga beslist om in 2008 geen activiteiten rond dit thema te organiseren. Ook in 2009 zal de Liga zich niet toeleggen op dit dossier, m.u.v. het opvolgen van eventuele nieuwe evoluties van het dossier op het beleidsniveau.

Gelijke Kansen Decreet

De plenaire vergadering van het Vlaams Parlement keurde op 2 juli 2008 het Decreet houdende het Vlaams Gelijke kansen – en gelijke behandelingsbeleid goed. Het decreet zet de Europese richtlijnen over antidiscriminatie om en gaat zelfs verder. De Liga heeft de traditie wetgeving betreffende discriminatie onder de loep te nemen om eventuele lacunes op te sporen. De Liga heeft hierbij contact opgenomen met wetenschappelijke onderzoekers die met het thema bezig zijn en hun kennis met de Liga willen delen. De vertaling hiervan vindt men in een nota die werd opgesteld, waarin aan een artikelgewijze bespreking werd gedaan en waarbij de gevoeligheden werden opgesomd. Dit dossier werd in 2008 afgerond.

Meldpunten Discriminatie

De Liga nam contact op met de in 2008 opgerichte meldpunten discriminatie in de dertien centrumsteden. De oprichting van de meldpunten hangt samen met het Decreet houdende het Vlaams Gelijke kansen – en gelijke behandelingsbeleid. De meldpunten moeten de drempel verlagen voor mensen met klachten over discriminatie en hebben in de eerste plaats een bemiddelende functie tussen slachtoffers en vermeende daders. De Liga wou aan de hand van de geregistreerde klachten bij de verschillende meldpunten kunnen nagaan wat de meest voorkomende klachten zijn om op basis daarvan haar werking rond het thema discriminatie bij te sturen. Omdat de meldpunten recentelijk zijn opgericht was het aantal beschikbare gegevens beperkt of onbestaand. De Liga kan in 2009 eventueel de centrale gegevensbank van de meldpunten opnieuw consulteren om een lijn binnen het thema discriminatie uit te stippelen.

Opvolging Europees beleid

Naar aanleiding van de omzetting van de Europese richtlijnen inzake discriminatie op nationaal en gemeenschapsniveau heeft de Liga een overzichtsdokument opgesteld. Dit dokument omvat het huidige toepasselijke wettelijk arsenaal en bevat per wetgevend document de discriminatiegronden en het toepassingsgebied. Dit document wordt binnen de Liga gebruikt als werkinstrument bij het beantwoorden van vragen van particulieren betreffende discriminatie.

Ook werden de werkzaamheden van European Commission against Racism and Intolerance (ECRI) opgevolgd waardoor de Liga op de hoogte blijft van de activiteiten rond racisme en onverdraagzaamheid op Europees niveau. In 2009 zullen deze dossier verder inhoudelijk worden opgevolgd, indien deze binnen de afbakening van het thema discriminatie vallen.

Vlaamse wooncode

In het Vlaams Parlement werd geruime tijd gewerkt aan een hervorming van de sociale huurwetgeving. Dit leidde uiteindelijk tot het decreet van het Vlaamse Gewest van 15 december 2006 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode (bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 19 februari 2007). De Liga ging in samenwerking met het Vlaams Overleg Bewonersbelangen (VOB) na of de nieuwe wetgeving een schending van het gelijkheidsbeginsel (art 10 G.W.), het discriminatieverbod (art. 11 G.W.) of het recht op wonen (art. 23 G.W.) met zich mee zou brengen.

Bij verzoekschrift dat aan het Hof werd toegezonden op 14 augustus 2007, werd door de Liga en het VOB beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 6, 7 en 8 van het decreet van het Vlaamse Gewest van 15 december 2006 houdende wijziging van het decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode, wegens schending van de artikelen 10, 11 en 23 van de Grondwet.

Op 30 november 2007 legde de Liga in samenwerking met het Vlaams Overleg Bewonersbelangen een Memorie van wederantwoord neer inzake het beroep tot nietigverklaring van de artikelen 6, 7 en 8, van het Decreet van 15 december 2006 houdende wijziging van het Decreet van 15 juli 1997 houdende de Vlaamse Wooncode. De Memorie van wederantwoord werd in samenwerking met Meester M. Dambre opgesteld en neergelegd. Hieraan gingen enkele werkvergaderingen en overlegmomenten vooraf tussen de Liga, het VOB en Meester M. Dambre.

Op 4 maart 2008 ontving de Liga de memorie van wederantwoord van het Vlaamse Gewest. Overeenkomstig de procedures voor het Grondwettelijk Hof kon hier niet meer schriftelijk op worden geantwoord. De inhoud van de memorie van wederantwoord werd wel bestudeerd in functie van het gebruik en eventuele verwijzingen bij de pleidooien voor het Grondwettelijk Hof. De zaak werd behandeld op de zitting van het Grondwettelijk Hof van 16 april 2008. De Liga en het VOB werden voor de pleidooien op de zitting vertegenwoordigd door Meester M. Dambre. Zowel van het VOB als van de Liga waren er medewerkers en/of bestuurders aanwezig op de zitting.

Op 10 juli 2008 deed het Grondwettelijk Hof uitspraak over deze zaak. De verzoekende partijen, het VOB en de Liga beoogden de versterking van de mensenrechtelijke benadering van het recht op wonen. Doordat de Vlaamse Wooncode grondig werd bijgestuurd door het Grondwettelijk Hof werd een groot deel van de vooropgestelde doelstellingen van het VOB en de Liga bereikt.

In het arrest wordt de buitengerechtelijke ontbinding vernietigd door het Hof. Dit heeft tot gevolg dat de verhuurder niet gemachtigd is om tijdens of tegen het einde van de proefduur de huurovereenkomst zelf, eigenmachtig te ontbinden. Deze bepaling werd aangevochten door de Liga en het VOB omdat het de sociale huurder in een veel zwakkere positie dan de private huurder dreigde te brengen. Hierdoor kon hij zijn huisvesting verliezen op eenzijdige beslissing van de verhuurder, d.w.z. zonder dat een vrederechter voorafgaand de motieven voor de beëindiging heeft getoetst. Doordat deze

bepaling werd vernietigd is één van de doelstellingen van het verzoekschrift van de Liga en het VOB verwezenlijkt.

Daarnaast heeft het Grondwettelijk Hof de twee zinsneden uit het artikel inzake de proefduur vernietigd. Hierdoor kan tijdens of tegen het einde van de proefduur de huurovereenkomst niet meer buiten de rechter om ontbonden worden. Dit heeft tot gevolg dat de proefduur enkel het voordeel biedt dat de huurder tijdens die proefperiode geëvalueerd, opgevolgd en bijgestuurd kan worden. Door deze beslissing van het Grondwettelijk Hof werd de doelstelling van het VOB en van de Liga om de rechterlijke controle te behouden verwezenlijkt.

Het gaat hier over een belangwekkend arrest omdat het Hof voor de eerste maal in haar geschiedenis het stand-still principe voor het recht op wonen erkent en op grond hiervan bovenstaande bepalingen vernietigt. Het stand-still principe werd door de verzoekende partijen (VOB en Liga) opgeworpen in het verzoekschrift.

Dit betekent dat het Grondwettelijk Hof de achteruitgang van het beschermingsniveau van de sociale huurder dermate zwaarwichtig vond, dat het niet verzoenbaar is met het grondwettelijk gewaarborgd recht op wonen waaraan de wetgever uitvoering moet geven. Meteen is ook duidelijk dat het recht op een behoorlijke huisvesting, zoals ingeschreven in onze Belgische Grondwet, wel degelijk verstreckende gevolgen kan hebben.

Het VOB en de Liga hadden niet louter het beschermingsniveau van de sociale huurder voor ogen maar van de huurder in het algemeen. Deze doelstelling is bereikt aangezien de uitspraak ook consequenties kan hebben voor zij die het beschermingsniveau van de private huurder onevenredig zouden willen afzwakken.

Een andere doelstelling van het verzoekschrift was de opheffing van de schending van het discriminatieverbod. Kortom, het vermijden dat de Nederlandse taalonkundigen in het sociaal huurrecht ongunstig werden behandeld in vergelijking met degenen die de taal wel beheersen. Dit werd opgeworpen en uitgewerkt in het verzoekschrift en de memorie van antwoord van het VOB en de Liga.

Het doel werd bereikt, aangezien het Hof van oordeel is dat de inwoners van de taalfaciliteiten gemeenten, onverminderd het recht hebben om in het Frans te communiceren met hun sociale verhuurders, waardoor ze niet verplicht zijn het Nederlands te gebruiken in hun relatie tot de sociale verhuurders en de andere bewoners. In de rest van Vlaanderen blijft de rechtelijke toetsing van de taalverplichting volledig overeind en zal de rechter moeten nagaan, geval per geval, of de ernstige verstoring van de leefbaarheid voortvloeit uit de niet nakoming van de taalbereidheidsvereiste, inburgeringsbereidheid of andere verplichtingen.

Het VOB en de Liga zijn van oordeel dat dit arrest een belangrijke vingerwijzing is voor de overheid met betrekking tot het te voeren woonbeleid. De Liga voor Mensenrechten en het Vlaams Overleg Bewonersbelangen zijn tevreden omdat dit arrest de mensenrechtelijke benadering van het recht op wonen heeft versterkt.

Om de informatie naar het brede publiek te verspreiden, werd een uitgebreid persbericht met een korte analyse van het arrest rondgestuurd. Dit persbericht werd opgesteld door medewerkers van het VOB en de Liga en werd door beide organisaties onderschreven. Tevens werd een opiniestuk opgesteld en verspreid. De Liga plaatste alle informatie op haar website en nam een bijdrage op in haar nieuwsbrief.

Het verzoekschrift had reeds voor de uitspraak van het Grondwettelijk Hof een positief effect. Het verzoekschrift heeft er immers voor gezorgd dat in het Sociaal Huurbesluit van 12 oktober 2007 dat aan de bepalingen van de Vlaamse Wooncode inzake sociale huur uitvoering geeft, meer garanties zijn opgenomen. Zo bepaalt artikel 32, §2 dat de sociale verhuurder de proefduur slechts kan ontbinden op grond van het niet nakomen van de taalverplichting of inburgeringsplicht, als de verhuurder tevens

aantoont dat dit leidt tot communicatieproblemen tussen de verhuurder en huurder die de leefbaarheid ongunstig beïnvloeden.

In de zijlijn van de procedure voor het Grondwettelijk Hof werden verschillende onderzoeken opgestart en gevoerd betreffende de Vlaamse Wooncode en/of de taalvereiste. Deze procedures werden gevoerd door de Europese Commissie, ook de Raad van Europa kwam het taalbeleid in Brussel onder de loep nemen. Deze dossiers werden opgevolgd binnen de Liga en toegevoegd aan het dossier betreffende de lopende procedure voor het Grondwettelijk Hof. In sommige van deze dossiers werd eerst de uitspraak van het Grondwettelijk Hof afgewacht alvorens een standpunt of beslissing te nemen.

De procedure werd in 2008 afgerond voor het Grondwettelijk Hof. Afhankelijk van de inhoudelijke afbakening van het thema discriminatie zal de Liga in 2009 haar werking hieromtrent al dan niet actief verderzetten. In 2009 kan de Liga contact onderhouden en informatie uitwisselen met het Vlaams Overleg Bewondersbelangen indien concrete situaties die een bedreiging vormen voor het recht op wonen dit vereisen.

NT 2

De Liga werd gecontacteerd door een leerkracht Nederlands voor Anderstaligen. Deze leerkracht drukte zijn bezorgdheid uit over bepaalde aspecten van de regeling in opvolging regelmatige deelname NT2 in het kader van het inburgeringsbeleid en het sociale huurbeleid. Ook de verplichte meldingsplicht van de aan of afwezigheid van de cursisten in een matrix waar de verschillende sociale diensten toegang tot hebben was een bezorgdheid. Specifiek betrof de bezorgdheid de praktijk van het OCMW Antwerpen dat studenten die niet voldoende naar de les gaan, zou sanctioneren door de inhouding van hun leefloon. Ook de Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen heeft toegang tot deze matrix of anders gezegd, deze Kruispuntenbank. De bezorgdheid van de leerkracht wordt gedeeld door andere collega's, maar deze werden gerustgesteld dat ze de privacy van hun leerlingen niet schenden doordat niet zij maar de Huizen van het Nederlands of de onthaalbureaus die aan- of afwezigheden moeten doorgeven. Bovendien achten deze leerkrachten deze praktijk in strijd met de deontologie die gekoppeld is aan hun beroep. Naar aanleiding van deze vraag heeft de Liga voor Mensenrechten contact opgenomen met de betrokken leerkrachten en directies van die onderwijsinstellingen en een vergadering belegd. Tijdens die vergadering werden de verschillende pijnpunten besproken en gezocht naar mogelijk oplossingen. De Liga heeft hierop contact opgenomen met verschillende instanties en betrokken partners. Om een duidelijk beeld te krijgen van de werking van de Kruispuntenbank werden verschillende vragen gericht aan het Agentschap voor Binnenlands Bestuur, Team Inburgering; het Kabinet van de Vlaamse Minister van Binnenlands Bestuur, Stedenbeleid, Wonen en Inburgering; een raadgever van de Vlaamse Minister van Werk, Onderwijs en Vorming, verschillende OCMW's en een Huis van het Nederlands. De desbetreffende wetgeving werd bestudeerd en een vraag betreffende de verenigbaarheid van de privacywet en de Kruispuntenbank Inburgering werd gericht aan de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Tot slot deed de Liga ook beroep op de expertise van het Vlaams Minderhedencentrum. De Liga vatte alle informatie samen in een nota en kwam tot de conclusie dat de Liga het betreffende inburgeringsdecreet niet meer juridisch kon aanvechten. De Liga heeft met de procedure tegen bepaalde bepalingen van de Vlaamse Wooncode enkele heikele punten uit dit dossier verholpen. Betreffende de administratieve geldboete die wordt opgelegd aan inburgeraars werden wel een aantal principiële vragen en bedenkingen opgeworpen. Maar aangezien de Liga beschikt over beperkte middelen en niet de nodige steun van derde partners kreeg, heeft de Liga beslist om in 2008 geen acties rond dit dossier te organiseren.

Ook in 2009 zal de Liga zich beperken tot het inhoudelijk opvolgen van verdere evoluties en het updaten van haar dossiers. Dit neemt niet weg dat de Liga steeds kan beslissen om activiteiten op te starten in dit thema indien concrete gebeurtenissen dit noodzakelijk maken. Indien er binnen de Liga wordt beslist dit dossier te behouden onder het thema discriminatie dan kan dit dossier actief verder worden opgevolgd en

acties worden uitgewerkt. Indien wordt beslist hieromtrent niets te ondernemen dan zal het dossier worden afgebouwd.

Hoofddoekenverbod

In tal van gemeenten werd het hoofddoekenverbod ingevoerd. De Liga werd aangesproken door BOEH! (Baas Over Eigen Hoofd), een actieplatform van diverse allochtone en autochtone vrouwenorganisaties, om hierover een standpunt in te nemen. Begin 2008 heeft de Liga hieromtrent een nota opgesteld die als uitvalsbasis diende om het Liga-standpunt te bepalen. Bij het opstellen van de nota werd zowel contact opgenomen met de Dienst Emancipatiezaken, het Agentschap Binnenlands Bestuur, het Agentschap Lokale Besturen, GO!, alsook wetenschappelijke onderzoekers. Bij de verschillende stadsbesturen zijn de besluiten en de dienstnota's i.v.m. de kledijvoorschriften opgevraagd. Verder werd de nota onderbouwd met nationale en Europese rechtspraak (Europees Hof voor de Rechten van de Mens) over de materie, een rechtsvergelijkende benadering en een mensenrechtelijke benadering. Op basis van deze nota werd in 2008 door de Liga een officieel standpunt ingenomen.

Afhankelijk van de inhoudelijke afbakening van het thema discriminatie zal de Liga in 2009 dit thema al dan niet behouden in haar werking en eventueel verder uitbouwen.

Schijnhuwelijk

De Liga beschikt noch over voldoende personeel, noch over voldoende middelen om aan eerstelijnswork te doen. Echter de Liga ontving in 2008 tal van vragen van burgers betreffende schijnhuwelijken. Hoewel dit niet tot één van de werkingsthema's van de Liga behoort, worden de vragen toch beantwoord en verwijzen we de personen door naar het Vlaams Minderhedencentrum dat een expertise heeft in deze materie.

Aangezien de Liga veel geconfronteerd wordt met vragen betreffende schijnhuwelijken en andere vragen betreffende familiale situaties, zal in 2009 een korte vorming over internationaal privaatrecht worden gevolgd. Indien er wordt beslist deze materie op te nemen binnen het beleidsdomein discriminatie, zal er binnen dit dossier meer expertise moeten worden opgebouwd.

Wetsvoorstel verbod neonazi-verenigingen

Tijdens de vorige legislatuur werd een wetsvoorstel ingediend door de meerderheidspartijen in De Kamer om neonazistische organisaties te verbieden. In 2007 heeft de Liga gereageerd en stelde zich ernstige vragen bij de tekst. De formulering van het verbod was zodanig ruim dat tal van organisaties eronder zouden kunnen vallen. De vrijheid van vereniging zou hierdoor ernstig aangetast worden.

In 2008 kwam er n.a.v. enkele incidenten in de media weer beweging in het dossier. Het was de bedoeling om opnieuw een wetsvoorstel in te dienen met verschillende partijen. Daarop heeft de Liga contact genomen met enkele leden van De Kamer. Men deelde mee dat men zou vertrekken van het wetsvoorstel van uit de vorige legislatuur en hier dan verbeteringen in zou aanbrengen.

De Liga liet alvast weten welke de bedenkingen waren bij dat vorige wetsvoorstel en heeft deze nogmaals overgemaakt aan de verschillende politieke fracties. Voor het overige houdt de Liga ook de persartikelen bij i.v.m. neonazibewegingen.

Ook in 2009 zal de Liga zich beperken tot het inhoudelijk opvolgen van verdere evoluties en het updaten van haar dossiers. Dit neemt niet weg dat de Liga steeds kan beslissen om activiteiten op te starten in dit thema indien concrete gebeurtenissen dit noodzakelijk maken.

Vrijheid van meningsuiting

In 2008 is de vrijheid van meningsuiting een veel besproken mensenrecht geweest. Tal van actuele thema's raken rechtstreeks of onrechtstreeks aan deze vrijheid: de bestrijding van terrorisme, de aanpak van kinderpornografie op het internet, de antidiscriminatiewetgeving, moslimcartoons, jodengrappen, televisieprogramma's die iets te scherp op het mes zouden kunnen zijn, e.d.m. De Liga hecht veel belang aan de bescherming van de vrijheid van meningsuiting maar benadrukt hierbij ook dat geen enkel recht onbeperkt geldt. De Liga zal dus, afhankelijk van het geval, of de schending van het recht aanklagen of pleiten voor een inperking van het recht. In 2008 heeft de Liga voornamelijk het eerste aangeklaagd. Dit wordt onder andere aangehaald in de procedure betreffende de Antiracismewet. Maar ook in de bijdragen die geleverd werden voor de nieuwsbrief betreffende rechtelijke uitspraken. Concreet waren er de zaken waarbij er censuur door de rechter werd ingevoerd door de beslissing om de Humo uit de rekken te halen en waren er de arresten van het Europees Hof voor de rechten van de mens, Leroy t. Frankrijk en Soulas e.a. t. Frankrijk. Ter informatie naar het brede publiek werden bijdragen opgenomen op de website en verspreid via de nieuwsbrief.

Ook in 2009 zal de Liga zich beperken tot het inhoudelijk opvolgen van verdere evoluties en het updaten van haar dossiers. Dit neemt niet weg dat de Liga steeds kan beslissen om activiteiten op te starten in dit thema indien concrete gebeurtenissen dit noodzakelijk maken.

Dossier Oulematou

Begin 2009 werd in het dossier Oulematou Niangadou geopperd dat de Commissie voor financiële hulp aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden geen schadevergoeding zou uitkeren aan haar familie, aangezien het slachtoffer op het ogenblik van de feiten niet over een wettelijke verblijfsvergunning beschikte. De Liga heeft hierop gereageerd aangezien grondrechten aan ieder mens toekomen louter omdat hij of zij mens is. Ze gelden voor iedereen, los van een geldige verblijfsvergunning en zonder enige vorm van discriminatie.

In de Commissie van Justitie van 27 januari 2009, deelde de Minister van Justitie mee dat een onderzoek is gestart betreffende de wijziging van de wet van 1 augustus 1985 houdende fiscale en andere bepalingen wat de voorwaarden voor de hulp van de Staat aan slachtoffers van opzettelijke gewelddaden. Deze materie zou worden opgenomen in een verzamelwet. Er werd reeds contact opgenomen met een kabinetsmedewerker van de Minister van justitie. Deze materie zal in de loop van 2009 verder worden opgevolgd. Hierbij zal voornamelijk waakzaamheid worden geboden betreffende eventuele limieten wat betreft de hoogte van de schadevergoeding en limieten wat betreft het aantal familieleden die recht hebben op een schadevergoeding.

Varia

Binnen het thema discriminatie werd in 2008 ook aan dossieropbouw gewerkt. Hierbij werd de werking beperkt tot het inhoudelijk opvolgen van die dossiers. Het betreft de opvolging van het dossier over de partijfinanciering van het Vlaams Belang en de prejudiciële vragen hieromtrent van de Raad van State aan het Grondwettelijk Hof; het dossier Bart Debie; de opheffing van de onschendbaarheid van Frank Vanhecke en de racismeklacht tegen Filip Dewinter door Meyrem Almaci bij het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding. In 2009 zullen deze dossiers verder inhoudelijk worden opgevolgd, indien deze binnen de afbakening van het thema discriminatie vallen.

De Liga volgde in 2008 de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens op de voet. Zodra er een uitspraak is die betrekking heeft op één van de werkingsthema's van de Liga worden deze geanalyseerd. D.m.v. een bijdrage in de Liganieuwsbrief werden de grote principes en gevolgen van het arrest ter kennis gesteld van het brede publiek. Indien de arresten betrekking hebben

op Belgische feiten en waarbij de Belgische staat werd veroordeeld dan volgt de Liga verdere afhandeling op (aanpassing wetgeving e.d.m. nvrđ) en gebruikt de door het Hof geformuleerde principes in haar werking. In 2008 waren er onder andere het arrest-Feryn, het arrest-Leroy, het arrest-Dogru, het arrest- Kervanci, het arrest-Soulas en anderen en het arrest-Taxquet.

Ook in 2009 zal de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens worden opgevolgd.

Er werd in de loop van 2008 reeds een kader geschetst voor een publicatie “een kennismaking met mensenrechten”. In 2009 zal verder worden gewerkt aan de publicatie die tot doel heeft het brede publiek kennis te laten maken met wat mensenrechten precies inhouden en in welke situaties zich men op bepaalde rechte kan beroepen. In de publicatie zullen tal van voorbeelden ter illustratie worden toegevoegd. Ook in het kader van het thema discriminatie zullen illustraties het thema verder toelichten.

Meer in het algemeen volgde de Liga inzake gelijke behandeling en non-discriminatie de actualiteit en poogde indien concrete situaties en gebeurtenissen het vereisten invloed uit te oefenen. Deze opvolging zal in 2009 gebeuren binnen de duidelijk afgebakende werkingsradius die de Liga binnen haar thema discriminatie zal ontwikkelen.

Evaluatie

De inhoudelijke werking binnen dit beleidsdomein is aantoonbaar aan de hand van dossieropbouw. Hoewel de Liga, gezien haar beperkte middelen en personeel, niet in staat is om alle initiatieven terzake grondig op te volgen, slaagt zij er wel in om op de hoogte te blijven van de belangrijkste evoluties terzake. Dit blijft een belangrijke taak van de Liga gezien zij inhoudelijk regelmatig door burgers wordt geconsulteerd over concrete dossiers.

De bekommernissen van de Liga binnen dit beleidsdomein vonden een neerslag in persteksten, artikels in de elektronische nieuwsbrief en op de website.

Verder waren er binnen dit beleidsdomein twee gerechtelijke procedures hangende bij het Grondwettelijk Hof: tegen een aantal artikels van de Vlaamse Wooncode en artikel 21 van de Antiracismewet. Deze dossiers werden verder opgevolgd en indien nodig werd er in de pers gereageerd.

Daarnaast heeft de Liga binnen dit beleidsdomein veel samengewerkt met andere organisaties om aan kennisuitwisseling te doen en meer slagkracht te verwerven in bepaalde dossiers. Concreet vond dit plaats ten aanzien van het dossier inzake de Vlaamse Wooncode. De Liga werkte samen met het Vlaams Overleg Bewondersbelangen. Aangezien dit dossier tot een uitspraak leidde waarbij het Grondwettelijk Hof rekening hield met enkele van de door ons gevraagde aanpassingen kunnen we dit dus als zeer nuttig beschouwen.

Normen en indicatoren

De inhoudelijke werking binnen dit beleidsdomein is aantoonbaar aan de hand van dossieropbouw.

De bekommernissen van de Liga binnen dit beleidsdomein vinden een neerslag in persteksten, artikels in de elektronische nieuwsbrief en op de website.

Daarnaast zal de Liga één van haar hangende gerechtelijke procedures verder opvolgen. De bespreking hiervan is aantoonbaar aan de hand van verslaggeving van de Raad van Bestuur en andere betrokken partijen.

Verder blijkt de samenwerking en het overleg met andere organisaties uit verslaggeving en de correspondentie.

1.5. Internationale controle-organen

Acties en activiteiten

Alternatief rapport VN-antifoltercomité

In november 2008 moest België verschijnen voor het 'Committee Against Torture', het anti-foltercomité van de Verenigde Naties om te rapporteren over de inspanningen die geleverd worden in het kader van het anti-folterverdrag. De Liga voor Mensenrechten en de Ligue des droits de l'Homme hebben het initiatief genomen om een Alternatief rapport op te stellen. De VN-comité's baseren zich namelijk in grote mate op informatie die ze van NGO's ontvangen. Door een alternatief rapport op te stellen en te bezorgen aan het VN-comité wilden we hen een duidelijk overzicht geven van de pijnpunten in de toepassing van het anti-folterverdrag in België.

Er werden verschillende organisaties aangesproken om mee te werken en het alternatief rapport mee te ondersteunen.⁸ Er werden een aantal overlegvergaderingen georganiseerd met enkele van deze organisaties om te bepalen wat er in het rapport zou komen. Andere organisaties stuurden per e-mail een aantal voorstellen door. De Liga en de Ligue zorgden voor de coördinatie en stelden de uiteindelijke versie van het Alternatief rapport op.

Eind september 2008 werd dit rapport per e-mail overgemaakt aan het Committee Against Torture (CAT).

Er werd gevraagd aan het CAT of de mogelijkheid bestond om een delegatie van de Liga en de Ligue te ontvangen. De Fédération Internationale des Ligues des droits de l'Homme, onze internationale koepelorganisatie, heeft deze vraag mee ondersteund. Een delegatie van de Liga en de Ligue kon vervolgens gehoord worden door het anti-foltercomité. De bijeenkomst tussen de leden van het anti-foltercomité en de NGO-vertegenwoordigers vond plaats op 11 november 2008. De delegatie bestond uit drie leden van de Liga: Hans Claus, Astrid Thienpont en Angela van de Wiel en drie leden van de Ligue: Pierre-Arnaud Perrouy, Manuel Lambert en Alice Jaspert.

De delegatie kon ook de officiële sessie bijwonen op 12 en 13 november, waarbij de Belgische overheidsdelegatie haar rapport toelichtte en vervolgens ondervraagd werd door de leden van het anti-foltercomité.

Tijdens de sessie kon de delegatie al vaststellen dat het VN-comité zeer dankbaar gebruik maakte van de informatie die de Liga's hen bezorgd had. Er werd grondig uit geciteerd en de NGO's werden ook vermeld als bron van informatie. Het secretariaat van het CAT hield ons bovendien op de hoogte van de timing waarin de officiële aanbevelingen aan de Belgische overheid zouden verschijnen.

De Liga en de Ligue hebben bij het verschijnen van de officiële aanbevelingen een persconferentie georganiseerd om deze bekend te maken. Er werd een artikeltje aan gewijd in Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen en ze werden via de website en de elektronische nieuwsbrief verspreid.

---

⁸ Het rapport werd uiteindelijk mee ondertekend door: Action des Chrétiens pour l'Abolition de la torture (ACAT) ; ACAT – Vlaanderen ; Beweging voor Kinderen zonder Papieren ; Centre interdisciplinaire des droits de l'enfant ; Coordination et Initiatives pour et avec les Réfugiés et Étrangers ; Défense des Enfants International – Belgique ; Mouvement contre le racisme, l'antisémitisme et la xénophobie ; Netwerk Samenleving en detentie ; Observatoire International des Prisons ; Plate-forme "Mineurs en exil" en Services Droit des Jeunes.

Vervolgens heeft de Liga deze aanbevelingen en haar voornaamste aandachtspunten ook per e-mail bezorgd aan alle federale volksvertegenwoordigers. Volksvertegenwoordigers van verschillende politieke fracties reageerden positief op het bezorgen van deze informatie. Enkele parlementsleden hebben gebruik gemaakt van onze documenten om een parlementaire vraag te stellen.

CERD

België is verdragspartij van de Conventie inzake de Eliminatie van alle vormen van Raciale Discriminatie. Een comité van onafhankelijke experts gaat op geregelde tijdstippen na of de verdragspartijen de verplichtingen van de Conventie naleven. In de sessie van 18 februari tot 7 maart 2008 nam het VN-Comité inzake de Eliminatie van alle Vormen van Raciale Discriminatie (CERD) het Belgische beleid inzake de strijd tegen alle vormen van Raciale Discriminatie onder de loep.

Een alternatief rapport werd opgesteld in 2007 door de Ligue des droits de l'Homme. Naar aanleiding van de aanbevelingen van het VN Comité in 2008 verstuurde de Liga samen met de Ligue des droits de l'Homme een persbericht waarin de bezorgdheden werden geformuleerd.

De Liga voor Mensenrechten en de Ligue des droits de l'Homme waren tevreden met de positieve bemerkingen van het VN-Comité inzake het stemrecht voor de niet-Europese inwoners van België bij de gemeenteraadsverkiezingen en het werk dat wordt verricht door het Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding. Maar met betrekking tot andere aangelegenheden was het VN-Comité bijzonder streng voor België en uitte het zijn ernstige bezorgdheid.

Het VN-Comité uitte zijn bezorgdheid over de Vlaamse Wooncode waarin de toegang tot sociale huisvesting wordt beperkt tot personen die Nederlands spreken of die bereid zijn Nederlands te leren. Het VN-Comité was ook bezorgd over de taalvereisten die bij de verkoop van gemeentelijke gronden in Zaventem werden ingevoerd. Het VN-Comité voegde toe dat de taalbereidheidsvereisten niet mogen leiden tot indirecte discriminatie van personen die het Nederlands niet machtig zijn, meer in het bijzonder tot hun recht op huisvesting. Aangezien de procedure inzake de Vlaamse Wooncode, ingesteld door Liga en het VOB, nog hangende was voor het grondwettelijk hof, lokte dit rapport heel wat reacties uit. De Liga heeft hierop geanticipeerd door een persbericht te versturen en een bijdrage op te nemen op haar website en haar nieuwsbrief. Ook de handelingen hieromtrent in het Vlaams en het federaal parlement werden nauwgezet opgevolgd.

De Liga volgde in 2008 van de zijlijn ook de dossiers op omtrent de het onderzoek door de Raad van Europa betreffende het taalbeleid in Brussel en de procedure die opgestart werd bij de Europese Commissie tegen de Vlaamse wooncode.

Aangezien het een tweejaarlijkse rapporteringplicht betreft zal er in 2009 geen activiteit zijn rond het CERD.

CRC

Ook voor het Comité voor de Rechten van het Kind geldt een rapporteringsplicht. De overheid diende haar rapport pas in in juni 2008. Het schaduwrapport zal eind 2009 ingediend worden. Het werd opgesteld binnen de Kinderrechtencoalitie en CODE. In 2007 werd begonnen met de voorbereiding. In 2008 vond een vergadering met enkele leden van de beide coalities (waaronder de Liga) en enkele experts plaats, waarin een consensus gevonden werd tussen beide taalgroepen over de belangrijkste thema's in het rapport. In 2009 wordt het rapport verder afgewerkt. De Liga ontwierp het gedeelte over jeugdbescherming, en droeg actief bij tot de delen over kinderen zonder papieren en overlast. Uiteraard zal de Liga deze taak ook afmaken en de delen van het rapport over haar thema's actualiseren en aanvullen indien nodig. De Liga zal het alternatief rapport helpen verspreiden indien

nodig, en bekendheid geven aan de aanbevelingen van het Comité die betrekking hebben op haar thema's. De aanbevelingen worden pas in 2010 verwacht.

VN-mensenrechtencomité: BUPO-verdrag

In het kader van de uitvoering van het Internationaal Verdrag aangaande de Burgerlijke en Politieke Rechten (BUPO-verdrag), werd de Belgische regering gevraagd om zijn 5de periodiek verslag te overhandigen aan het VN-Mensenrechtencomité.

De Liga ontving van de Belgische overheid een ontwerpversie van het rapport dat ze wenst over te maken aan het VN-Comité. De Liga werd, samen met een aantal andere organisaties, uitgenodigd om te reageren op dit ontwerprapport. Op 8 oktober 2008 vond een vergadering plaats op de FOD Buitenlandse Zaken, waar de Liga aan deelnam. Op deze vergadering waren, naast NGO-vertegenwoordigers, de verschillende overheidsdiensten aanwezig die betrokken zijn bij de voorbereiding van de rapportage aan het VN-comité.

De Liga zal in 2009 een alternatief rapport voorbereiden om te bezorgen aan het VN-mensenrechtencomité. Wellicht zal België pas in 2010 verschijnen voor het Comité, maar gezien de omvang van de thema's die aan bod komen, is het belangrijk om nu reeds te beginnen met de voorbereiding van een alternatief rapport. Het BUPO-verdrag behandelt immers alle burgerrechten en politieke rechten, die de kern van de werking van de Liga uitmaken. Alle Liga-thema's (detentie, privacy, ordehandhaving en discriminatie) zullen m.a.w. aan bod komen.

Wanneer de Liga een eerste ontwerp klaar heeft, zal ook contact opgenomen worden met de Ligue des droits de l'Homme om het rapport te bespreken en stroomlijnen, zodat we tot een gezamenlijke versie kunnen komen.

Bezoek van Mensenrechtencommissaris Hammarberg aan België

De Mensenrechtencommissaris van de Raad van Europa, Thomas Hammarberg, bracht in december 2008 een bezoek aan België. Tijdens dit bezoek had hij afspraken met verschillende organisaties, ombudsdiensten, overheden (verschillende niveaus) en bracht hij een aantal plaatsbezoeken.

Ter voorbereiding van het bezoek van Hammarberg, organiseerden zijn medewerkers een bijeenkomst met vertegenwoordigers van mensenrechtenorganisaties om te overlopen welke de prioritaire thema's zijn en om de suggesties van de organisaties te horen. Deze vergadering vond plaats op woensdag 1 oktober in het kantoor van de Raad van Europa in Brussel. De Liga voor Mensenrechten en de Ligue des droits de l'Homme, alsook Amnesty International (Vlaanderen en Francophone) waren aanwezig. De medewerkers van Hammarberg waren opvallend goed voorbereid en zeer goed op de hoogte van de mensenrechtensituatie in België en de pijnpunten. De organisaties hebben de medewerkers van Hammarberg bijkomende informatie verschaft over de actuele mensenrechtenproblematieken in België. Er werden een aantal aandachtspunten gegeven en de organisaties verschaften ook preciezere informatie over de praktijk (de medewerkers van Hammarberg waren voornamelijk op de hoogte van het wetgevend kader).

Thomas Hammarberg zelf beëindigde zijn bezoek aan België met een persconferentie in het Huis der Parlementsleden, waar hij alvast een aantal voorlopige bedenkingen naar voor schoof. Een medewerker van de Liga woonde de persconferentie bij. Deze persconferentie viel echter samen met de dag waarop Yves Leterme ontslag nam als premier. Daardoor was de weerklank in de pers eerder beperkt.

Hammarberg zal in 2009 een rapport opstellen met zijn bevindingen. Dit rapport wordt eerst aan de Belgische overheid bezorgd en vervolgens wordt het overgemaakt aan de Raad van ministers en de Europese parlementsleden. Op dat moment wordt het rapport ook publiek gemaakt. Wanneer dit rapport publiek wordt gemaakt zal de Liga trachten bij te dragen tot de bekendmaking ervan. De Liga zal de bevindingen van Hammarberg ook gebruiken als documentatie in haar contacten met politici.

Europees Comité ter Preventie van Foltering (CPT)

In 2009 plant het European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) een bezoek aan België. Het CPT zal verschillende detentieplaatsen bezoeken en zal hierover nadien een rapport opstellen.

De aanbevelingen die door het CPT naar voren worden geschoven hebben een groot moreel gewicht.

De Liga zal het CPT documentatie bezorgen over de pijnpunten in België. De Liga zal ook aandringen op een onderhoud met de vertegenwoordigers van het CPT tijdens hun bezoek aan België.

Wanneer het rapport van het CPT publiek wordt gemaakt, zal de Liga mee zorgen voor de bekendmaking ervan (via pers en naar volksvertegenwoordigers).

Evaluatie

De Liga heeft vastgesteld dat men als organisatie een grote impact kan hebben op de besluitvorming van internationale controle-organen (van de Verenigde Naties en de Raad van Europa). Ze zijn immers grotendeels afhankelijk van de informatie van NGO's. De aanbevelingen die deze organen formuleren hebben op hun beurt een groot moreel gewicht ten aanzien van de Belgische overheid. De Liga evalueert haar tussenkomsten bij deze organen positief en wil hier ook in de toekomst sterk op inzetten.

Normen en indicatoren

De rapportage van de Liga blijkt uit de contacten met de controle-organen en de rapporten die worden overgemaakt.

De impact van de rapportage blijkt uit de uiteindelijke aanbevelingen/rapporten die deze organen publiceren.

2. De werking van de Liga vindt weerklank in de media en het politieke debat

De inhoud van de werking van de Liga binnen verschillende pijlers werd eerder reeds toegelicht. Voor de inhoud van het beleidswerk, alsook de acties en activiteiten die hierrond werden ontwikkeld, wordt verwezen naar I.1. In dit gedeelte zal specifiek aandacht worden besteed aan de weerklank van de verschillende werkingsthema's in de media en in het politieke debat. Eventuele bijkomende acties en activiteiten in dit kader worden vermeld.

Voor het aantal vermeldingen in de pers baseren we ons op opzoeking via de databank Mediargus. Dit betekent dus dat het enkel krantenartikels betreft in de grote Vlaamse dagbladen. Televisie- en radio-interviews of vermeldingen in weekbladen worden niet systematisch bijgehouden.

In 2008 verstuurde de Liga 7 persberichten en drie opiniestukken.

De Liga werd ook spontaan gecontacteerd door journalisten die (achtergrond)informatie zochten over mensenrechtenthema's.

In totaal verschenen 101 persartikels waarin melding werd gemaakt van de Liga voor Mensenrechten.

De Liga is ook twee keer in de rubriek 'Pro en contra' in Knack opgetreden.

2.1. Werking binnen pijler 'detentie'

Acties en Activiteiten

Zie I.1.1., p.3.

Het beleidswerk, de inhoudelijke dossiervoorbereiding en de acties en activiteiten binnen de pijler detentie vinden een output onder de vorm van persteksten. Waar nodig wordt contact opgenomen met uitvoerende en/of wetgevende macht.

Er werden drie persberichten verzonden.

Er werd contact opgenomen met volksvertegenwoordigers om de aanbevelingen van het VN-comité tegen foltering bekend te maken. De Liga ontving positieve reacties van verschillende politieke fracties en enkele parlementsleden stelden een parlementaire vraag op basis van de hen bezorgde informatie.

Evaluatie

Er verschenen 10 artikels over thema's binnen de pijler 'Detentie' waarin melding werd gemaakt van de Liga voor Mensenrechten.

De standpunten van de Liga vonden weerklank in het politieke debat, onder meer in parlementaire vragen, m.n. naar aanleiding van de aanbevelingen van het VN-comité tegen foltering.

Norm en indicator

Minimaal 10 persvermeldingen.

Weerklank van Liga-standpunten in het politieke debat blijkt uit de aanwezigheid van Ligabekommernissen in wetgevend werk, beleidsnota's, parlementaire vragen en parlementair debat.

2.2. Werking binnen pijler 'spanningsveld tussen burgerrechten en ordehandhaving, terrorismebestrijding en veiligheid'

Acties en activiteiten

Zie I.1.2., p.11.

Het beleidswerk, de inhoudelijke dossiervoorbereiding en de acties en activiteiten binnen de pijler 'spanningsveld tussen burgerrechten en ordehandhaving, terrorismebestrijding en veiligheid' vinden een output onder de vorm van persteksten en/of informatieverspreiding naar federale en/of Europese volksvertegenwoordigers.

Er werd één persbericht verzonden.

Evaluatie

Er verschenen 26 artikels over thema's binnen de pijler 'Burgerrechten vs. ordehandhaving' waarin de Liga voor Mensenrechten werd vermeld.

Normen en indicatoren

Minimaal 15 persvermeldingen.

Weerklank van Liga-standpunten in het politieke debat blijkt uit de aanwezigheid van Ligabekommernissen in wetgevend werk, beleidsnota's, parlementaire vragen en parlementair debat.

2.3. Werking binnen de pijler 'bescherming van de persoonlijke levenssfeer'

Acties en activiteiten

Zie I.1.3, p. 16.

Het beleidswerk, de inhoudelijke dossiervoorbereiding en de acties en activiteiten binnen de pijler 'privacy' vinden een output onder de vorm van persteksten en/of informatieverspreiding naar volksvertegenwoordigers en/of lokale beleidsmakers.

Op 8 augustus 2008 werd in De Morgen een opiniestuk gepubliceerd: "Terreur tegen privacy".

De Liga heeft binnen dit beleidsdomein veel aandacht besteed aan beleidsbeïnvloedend werk ten aanzien van kabinetten, volksvertegenwoordigers en senatoren. Concreet vond dit plaats ten aanzien

van de dossiers inzake databewaring en de Algemene Nationale Gegevensbank (de A.N.G.). In beide gevallen kan dit als positief worden geëvalueerd.

In het geval van de databewaringsrichtlijn heeft de deelname aan de publieke consultatie en het gesprek op het kabinet van Justitie reeds aanleiding gegeven tot aanpassingen van de wetteksten in een gunstige zin. Ook de correspondentie met senatoren en volksvertegenwoordigers heeft geleid tot een positieve feedback en een uitnodiging tot verdere dialoog. Uiteraard moet het dossier zijn cruciale fase van omzetting naar Belgisch recht nog beleven. Op dat moment kan een volledige evaluatie van de impact van het beleidswerk pas plaatsvinden.

Met betrekking tot de beleidsbeïnvloedende acties van de Liga in het dossier van de A.N.G. kunnen we tot nu toe ook alleen maar positief zijn. De Liga slaagde er, samen met anderen, in om het thema brandend actueel te maken. Zodanig dat de bevoegde minister onder druk kwam te staan om gedeeltelijk toe te stemmen in de eisen van de Liga en hoorzittingen te organiseren in de Kamer waar onder meer de Liga werd gehoord. Ook hier kan een volledige evaluatie van de impact van het gevoerde beleidswerk uiteraard pas plaatsvinden van zodra het dossier zijn eindstadium bereikt heeft.

Evaluatie

Er verschenen 14 artikels over thema's binnen de pijler 'Privacy' waarin de Liga voor Mensenrechten vermeld werd.

De Liga had een impact op het wetgevend werk (via hoorzitting en contacten met parlementsleden).

Normen en indicatoren

Minimaal 15 persvermeldingen.

Weerklank van Liga-standpunten in het politieke debat blijkt uit de aanwezigheid van Liga-bekommernissen in wetgevend werk, beleidsnota's, parlementaire vragen en debat en de implementatie van federale wetgeving op lokaal niveau.

2.4. Werking binnen de pijler 'bestrijding van discriminatie'

Acties en activiteiten

Zie I.1.4., p.19.

Pijnpunten, verontrustende evoluties of gebeurtenissen, enz. worden publiek gemaakt en becommentarieerd via media en/of naar beleidsmakers toe.

Er werden twee persberichten verstuurd.

Evaluatie

Er verschenen 30 artikels over thema's binnen de pijler 'Discriminatie' waarin de Liga voor Mensenrechten werd vermeld

Normen en indicatoren

Minimaal 15 persvermeldingen.

3. De Liga bouwt thematische werkgroepen uit die zelf instaan voor eigen planning en output

3.1. Werking binnen pijler 'detentie'

Acties en activiteiten

Netwerk Samenleving & Detentie

De Liga is een actieve deelnemer in het Netwerk Samenleving & Detentie en verzorgt het secretariaat van het Netwerk, wat zowel logistieke als inhoudelijke ondersteuning en coördinatie omvat. (Zie I.1.1, p.3)

Werkgroep Jeugdrecht

De Liga kan nog steeds rekenen op de expertise van de werkgroep Jeugdrecht. De leden zijn vlot aanspreekbaar, maar kunnen zich moeilijk vrijmaken voor een continue werking. De Liga doet een beroep op hen wanneer zij verontrust is door actuele ontwikkelingen en meent te moeten reageren.

Evaluatie

De werking van het Netwerk Samenleving & Detentie blijkt uit de verslagen van de bijeenkomsten en de ondernomen acties. De activiteiten van het Netwerk werden positief beoordeeld door zowel de leden als publiek. Zie I.1.1.

De Werkgroep Jeugdrecht komt niet op vaste tijdstippen samen, maar zal verder blijven fungeren als expertise-groep, waar de Liga beroep op doet wanneer dit nodig blijkt.

Norm en indicator

De werking van het Netwerk Samenleving & Detentie blijkt uit de verslagen van de bijeenkomsten.

De werking van de Werkgroep Jeugdrecht blijkt uit de contacten n.a.v. actualiteit.

3.2. Werking binnen pijler 'bescherming van de persoonlijke levenssfeer'

Acties en activiteiten

De verantwoordelijke beleidsmedewerker wordt binnen deze pijler bijgestaan door een aantal experts (met een diverse, maar relevante achtergrond) die vrijwillig samenkomen binnen de werkgroep privacy. Zij reiken de Liga belangrijke informatie aan, duiden deze waar nodig, en geven suggesties voor concrete acties.

In 2008 kwam de werkgroep in totaal 3 keer samen. Daarnaast mocht de werkgroep ook nieuwe vrijwilligers verwelkomen. De werkgroep bestaat momenteel uit een gezonde mix van mensen die onder meer een achtergrond hebben in de academische, activistische, politieke en kunstenaarswereld. Eind 2008 werd beslist om een vaste vergaderdag aan te duiden zodat de werkgroep op meer systematische wijze zou kunnen werken. Voortaan komen we elke eerste woensdagavond van de maand samen.

Evaluatie

De werking van de Werkgroep Privacy blijkt uit de verslagen van de bijeenkomsten en de informatie die de leden van de werkgroep per e-mail uitwisselen.

Binnen bepaalde dossiers bestaat er een nauwere samenwerking met een aantal vrijwilligers. Zo kon de Liga beroep doen op een expert rond het thema van de algemene bewaarplicht die de verantwoordelijke beleidsmedewerker vergezeld bij beleidsactiviteiten, waaronder het gesprek op het kabinet van Justitie. Een andere vrijwilliger had dan weer veel expertise t.a.v. nanotechnologie en was bereid zich vrij te maken om de verantwoordelijke beleidsmedewerker te vergezellen op het NanoSoc Stakeholdersforum..

Norm en indicator

De werkgroep kent een aantoonbare werking a.d.h.v. verslagen van de vergaderingen en de correspondentie met de verschillende leden.

3.3. Werking binnen pijler 'discriminatie'

Acties en activiteiten

Omdat in 2008 de werking binnen het thema discriminatie te versnipperd was heeft de Liga geen Werkgroep Discriminatie opgericht. Zodra in 2009 het thema inhoudelijk duidelijk is afgebakend zal worden onderzocht of het nuttig en haalbaar is een Werkgroep Discriminatie op te richten. Hiertoe zullen verschillende Liga-bestuurders worden aangesproken, evenals enkele externen. Bedoeling is dat de Werkgroep Discriminatie de werking van de Liga rond het thema discriminatie mee voedt, voorstellen formuleert, pijnpunten aanbrengt en prioriteiten naar voor schuift.

Norm en indicator

Contacten en overleg over mogelijke oprichting van een Werkgroep Discriminatie blijken uit verslaggeving.

II. De Liga vergroot haar middelen om een breder publiek te bereiken

De Liga tracht een breed publiek te informeren en te sensibiliseren om zo een breder draagvlak voor mensenrechten te creëren.

1. Sensibilisering doorheen beleidswerk

De Liga tracht doorheen haar beleidswerk steeds de publieke opinie te sensibiliseren voor de mensenrechten in het algemeen of voor een specifiek mensenrechtenthema. Dit door middel van persberichten die weerklank vinden in de media, door middel van publicaties, lezingen, debatten, infosessies, door middel van het aanspreken van en invloed uitoefenen op volksvertegenwoordigers, enz.

De Liga informeerde en sensibiliseerde het brede publiek rond haar beleidsdomeinen door hierover te communiceren in de pers. In 2008 verschenen 101 krantenartikels waarin de Liga standpunten van de Liga over de beleidsthema's aan bod kwamen.

De Liga verspreidde ook in 2008 de brochure "Strafuitvoeringsrechtbanken" zowel naar individuele gedetineerden als in grotere oplagen naar gevangenen en hulpverleners. In 2008 werden 320 brochures verspreid.

Samen met een breed platform van kinderrechtenorganisaties, werkte de Liga mee aan het Opiniëtribunaal rond de opsluiting van kinderen zonder papieren. Het tribunaal zelf kon op een geslaagde opkomst rekenen en kende ook weerklank in de pers.

In het kader van het project rond internering, werd het publiek gesensibiliseerd rond de schrijnende situatie van geïnterneerden. Concreet gebeurde dit door middel van een tentoonstelling die plaatsvond in de Warande van Turnhout.

Verdere activiteiten in het kader van dit project worden uitgewerkt in 2009 en lopen voort in 2010.

De Liga werkte mee aan de 'Nacht van de censuur' die er kwam op initiatief van de Humanistische Vrijzinnige Verenigingen. De nacht van de censuur vond plaats op 21 juni 2008.

De Liga organiseerde op 24 oktober 2008 een colloquium over het uittreksel uit het strafregister onder de noemer 'Straf blad!' in het Huis der Parlementsleden. Zie hoofdstuk I.1.1.

Via het Netwerk Samenleving & Detentie werkte de Liga eveneens mee aan de organisatie van het Colloquium over sociale zekerheidsrechten van gedetineerden op 28 november 2008. Zie hoofdstuk I.1.1.

Daarnaast gaf de Liga verschillende vormingen:

- op 28 februari 2008 n.a.v. 60 jaar UVRM, voor de Unie van Vrijzinnige Verenigingen
- op 8 maart 2008 tijdens de Alternatieve Boekenbeurs in De Centrale, Gent: over biometrie
- op 7 april 2008 t.b.v. VIVA-SVV in Brugge: over gevangeniswezen
- op 13 april 2008, in Boortmeerbeek n.a.v. viering bevrijding: over mensenrechten
- op 17 april 2008, in een debat over 'democratie, tolerantie en gelijkheid', faculteit pol&soc, Universiteit Gent
- op 20 juni 2008 t.b.v. Vlaamse ambtenaren, georganiseerd door de Vlaamse Vereniging voor de Verenigde Naties: over het BUPO-verdrag

Voortgangsrapport Liga voor Mensenrechten 2008 - 2009

- op 21 november 2008 t.b.v. HV-Antwerpen: over de rechten van het kind
- op 22 november 2008 t.b.v. SAF- Open onderwijshuis Antwerpen: over racisme en democratie
- op 25 november 2008; Hogeschool Gent, gastles over mensenrechten
- op 15 december 2008 in CC Gent: over mensenrechten en de werking van de Liga

De Liga was op 8 maart 2008 aanwezig met een stand op de Alternatieve Boekenbeurs in het Intercultureel Centrum De Centrale in Gent en op 10 en 11 mei op het festival Mano Mundo.

De Liga zal in 2009 verder het brede publiek informeren over de thema's waarrond zij werkt via de media.

De brochure over strafuitvoeringsrechtbanken en andere Liga-publicaties worden verder verspreid.

De Liga plant in het kader van haar beleidswerk een aantal activiteiten en vanuit de redacties van de tijdschriften zullen twee studiedagen worden opgezet.

Rond de verschillende beleidsthema's en rond mensenrechten in het algemeen zal de Liga vormingen, deelnames aan lezingen en debatten, enz. verzorgen op vraag van derden. Zo zijn o.m. reeds gepland in 2009:

- deelname aan debat over gevangeniswezen op vraag van het Gevangenis­museum van Merksplas in het kader van een tentoonstelling over mensenrechten en gevangenen (25 april 2009, Merksplas)
- lezing op 'Territoire de la memoire' over terrorisme (8 mei 2009, Luik)
- gastlessen over mensenrechten aan een Gentse hogeschool (11 en 12 mei, Gent)

De Liga zal ook in 2009 opnieuw deelnemen aan de Alternatieve Boekenbeurs.

Andere vragen voor infostands zullen bekeken worden in functie van de medewerkers die beschikbaar zijn. Er zal ook bekeken worden of vrijwilligers (mee) kunnen ingeschakeld worden om infostands te bemannen.

Evaluatie

De Liga heeft zowel via de pers als via activiteiten een vrij ruim publiek bereikt.

Het totale bereik (voornamelijk qua aantal persartikels) was iets kleiner dan mogelijk was geweest, aangezien de Liga enkele maanden 'out of office' is geweest doordat de medewerkers opgeslorpt werden door de verhuis en het praktische werk dat hierbij kwam kijken.

Norm en indicator

De Liga bereikt doorheen haar activiteiten in het kader van het beleidswerk het brede publiek. Meetbaar a.d.h.v. vermeldingen in de (populaire) pers en a.d.h.v. interesse in en aanwezigheid op Liga-acties en -activiteiten.

2. Website

Acties en activiteiten

De website werd ook in 2008 *up to date* gehouden: standpunten en persberichten van de Liga verschenen onmiddellijk op de website onder de rubriek 'Standpunten', actuele onderwerpen werden van tijd tot tijd becommentarieerd onder de rubriek 'Actueel'. In de 'spotlight' (te zien op de homepage) hebben opmerkelijke zaken gestaan zoals een kort verslag van de uitreiking van de Prijs voor Mensenrechten.

De rubriek 'Wetten en Verdragen' werd verder aangevuld met recente wetgeving.

De rubriek 'publicaties' wordt regelmatig aangepast, waardoor uitgeputte voorraden van publicaties worden verwijderd en nieuwe brochures worden ingebracht.

Natuurlijk werd de 'Agenda' aangevuld met allerhande activiteiten binnen de thematiek van mensenrechten.

Zoals gepland werd de webruimte in augustus 2008 overgezet naar een andere hostingfirma (van dommel.com naar one.com). De huurprijs is veel goedkoper en je krijgt er meer ruimte voor: bij dommel.com kregen we 200 Mb voor 105,27 € voor één jaar zonder domeinnaamregistratie, bij one.com krijgen we nu 3000 Mb voor 27,83 € voor het eerste jaar en 32,67 € voor de daarop volgende jaren mét domeinnaamregistratie. Hierdoor kunnen we de inhoud van de website comfortabel verder uitbreiden en hebben we genoeg ruimte voor onze e-mails (wat voor deze verandering nogal krap was). De registratie van de domeinnaam "mensenrechten.be" is verhuisd naar one.com en de domeinnaam "ligavoormensenrechten.be" blijft bij hostbasket.com.

Blijvend onderhoud aan de website werd uitgevoerd. Technische foutjes op de onderhoudspagina werden verbeterd.

Standpunten en persberichten van de Liga zullen ook in 2009 verschijnen op de website; ook actuele thema's en onderwerpen komen aan bod en informatie, artikels, documenten, enz. over mensenrechtentema's worden aangeboden. We maken gebruik van het 'content management systeem' om op een efficiënte manier de website *up to date* te houden. De website zal meer en meer volgens de vier werkdomeinen (zie I.1.) worden georganiseerd zodat de werking van de Liga ook hierin gereflecteerd wordt. De rubriek 'wetten en verdragen' wordt verder aangevuld wegens de grote interesse van de bezoekers.

Verder zal de onderhoudspagina verder uitgebouwd worden met een formulier waarop we onze activiteiten en publicaties kunnen invoeren. Iedere medewerker kan dat dan zelf invoeren. Zo hebben we steeds een gecentraliseerd overzicht van onze activiteiten en publicaties. Deze lijst zal niet openbaar gemaakt worden maar is bedoeld voor interne evaluatie.

Een andere formulier zal gemaakt worden om onze publicaties op een handige manier online te zetten in onze 'shop' (<http://www.mensenrechten.be/main.php?action=pub>).

Er zal ook een mogelijkheid gecreëerd worden om de .pdf-versies van de vorige jaargangen van de tijdschriften FATIK en TvMR online te zetten zodat deze via de website geraadpleegd kunnen worden. Hiermee wordt de inhoud van beide tijdschriften nog beter verspreid.

Blijvend onderhoud aan de website zal worden uitgevoerd.

Evaluatie

Kwalitatief: er verscheen regelmatig nieuwe informatie op de website:

7 standpunten en/of persberichten werden gepost onder de rubriek 'standpunten';

21 artikels werden gepost onder de rubriek 'actueel';

10 posts onder de rubriek 'achtergrond'.

In de 'agenda' werden 29 activiteiten aangekondigd.

In totaal hebben we 67 nieuwe items gepost wat meer is dan gemiddeld één per (werk)week (46).

Per thema geeft dit:

12 items gepost onder het thema 'detentie';

5 items onder het thema 'privacy';

5 onder het thema 'veiligheid v/s vrijheid' en

10 items gepost onder het thema 'discriminatie'.

Zie: www.mensenrechten.be.

Kwantitatief:

Er zijn enkel statistieken beschikbaar van na de verhuis (sept-dec 2008). Van september 2008 t.e.m. december 2008 heeft de website 932.165 hits gehad, dat is een gemiddelde van 7.640 hits per dag in vier maanden tijd. De website heeft tijdens die periode 58.626 bezoekers gehad, dat is gemiddeld 480 per dag, wat minder is dan ons streefdoel van 1.000 maar de statistieken zijn dit jaar helaas niet volledig door de verhuis van de website. Uit de statistieken blijkt dat vooral ons forum veelvuldig bezocht is.

Norm en indicator

Kwalitatief: streefdoel: gemiddeld één keer per (werk)week (46) nieuwe informatie op de website.

Kwantitatief: streefdoel: aantal bezoekers bedraagt gemiddeld 1.000 per dag.

3. Forum

Onderwerpen en posts

Om het forum wat meer te activeren hebben de medewerkers van de Liga zelf onderwerpen geopend en posts geplaatst. Deze onderwerpen en posts houden verband met het beleidsdomein waarbinnen de betreffende medewerker werkt. Op deze manier activeerde de Liga zelf de discussies op het forum én gaf het forum ook blijk van de werkingsthema's en van de concrete onderwerpen waarrond en waarmee de Liga werkt. Concreet werden er standpuntinnamen, opiniestukken en reacties op huidige ontwikkelingen gepost, maar ook interessante artikels e.a. die de medewerkers tegenkwamen tijdens hun onderzoek.

Vragen van forumbezoekers en nieuwe onderwerpen werden systematisch beantwoord. Iedere beleidsmedewerker gaf antwoord of reageerde op onderwerpen die binnen haar specifiek beleidsdomein valt. Op vragen en onderwerpen die buiten de werkingsdomeinen van de Liga vallen werd nog steeds kort geantwoord met informatie over waar ze wèl terecht kunnen met hun vragen.

Spam

Spam op het forum is fel verminderd. Er is een nieuw verificatiesysteem geïnstalleerd (waarbij iemand die een post wil plaatsen een cijfer/letterreeks dient te bevestigen om de post effectief te plaatsen). Aanvullend controleert iedere medewerker op spam die er toch nog doorkomt en verwijdert deze.

Vrijwilligers

Er werden op het forum drie onderdelen aangemaakt waarop de medewerkers van de Liga met vrijwilligers kunnen communiceren: 'vertalers' (specifiek voor de vrijwillige vertalers), 'Stel je voor' (waar vrijwilligers onderling contact met elkaar kunnen houden) en 'zomerfestivals' (waarop we ideeën kunnen uitwisselen omtrent de sensibilisering op zomerfestivals en concrete afspraken kunnen maken).

Updaten forum

Het forum werd geüpdate van phpBB2 naar phpBB3.

Evaluatie

Kwalitatief:

Posts van bezoekers werden beantwoord.

Posts van de medewerkers werden geplaatst, kaderend binnen de beleidsdomeinen.

Het forum is te bekijken op <http://www.mensenrechten.be/phpBB2/>.

Kwantitatief:

Forumstatistieken 2007-2008

Statistieken	Waarde 2007	Waarde 2008	Statistieken	Waarde 2007	Waarde 2008
Aantal berichten:	1243	1588	Berichten per dag:	1.17	1.11
Aantal onderwerpen:	413	536	Onderwerpen per dag:	0.39	0.37
Aantal gebruikers:	1169	1190	Gebruikers per dag:	1.10	0.83
Forum gestart:	23 mrt 2005 09:41 pm		Grootte van geplaatste bijlagen:	0 Bytes	
Database formaat:	7.16 MB	16.95 MB	Avatar mapgrootte:	4.17 KB	0 Bytes
Databaseserver:	MySQL(i) 5.0.32- Debian_7etch8- log		Gzip compressie:	Uit	uit
Forum versie:	2.0.2	3.0.2	Berichtloze bijlagen:	0	

Acties en activiteiten in 2009

Onderwerpen en posts

Sommige onderwerpen plaatst de Liga zelf op het forum. Het betreft onderwerpen die behoren tot één van de werkdomeinen van de Liga. Dit kan gaan over standpuntinnamen of opiniestukken, reacties op huidige ontwikkelingen of vragen aan de forumbezoekers. Het doel is om een discussie los te weken op het forum.

Nieuwe onderwerpen worden systematisch beantwoord.

Sommige onderwerpen behoren tot een van de werkdomeinen van de Liga en worden dan ook inhoudelijk beantwoord. Ieder werkdomein is verbonden met een specifieke beleidsmedewerker die dan ook de vragen beantwoordt die zijn/haar werkdomein betreffen.

Sommige onderwerpen behoren echter niet tot de werkdomeinen van de Liga (bvb. 'rechten van alleenstaande vaders', vragen over onderhoudsgeld). Dit wordt in het antwoord vermeld. Meestal wordt er informatie bijgezet waar ze met hun vragen wel terecht kunnen (*doorverwijfsfunctie van de Liga*). We hebben er voor gekozen om deze onderwerpen toch op ons forum te laten staan. Bij vragen die regelmatig terugkomen maar niet tot de werkdomeinen van de Liga behoren posten we een mededeling waarin we duidelijk maken dat de Liga op deze vragen niet kan antwoorden daar we in die onderwerpen geen experts zijn. Ook daar verwijzen we door naar de geschikte instantie(s).

Spam

Het is onmogelijk om een sluitend systeem te vinden om alle ongewenste post tegen te houden. Het bestrijden van spam blijft dan ook een continu gevecht. Er zullen op regelmatige basis nieuwe spamblokkers op het forum worden geïnstalleerd.

Update

Het forum wordt *up-to-date* gehouden tot de recentste versie.

Norm en indicator

Het forum wordt regelmatig bekeken door de medewerkers van de Liga.

Vragen die ons via het forum bereiken, worden binnen de week beantwoord.

De Liga lanceert op regelmatige basis discussies binnen de verschillende beleidsdomeinen.

4. Elektronische nieuwsbrief

Acties en activiteiten

De Liga verstuurt maandelijks een elektronische nieuwsbrief. Hierin worden standpunten, persberichten, kortere nieuwsberichten en/of mededelingen opgenomen, alsook een agenda.

De verspreiding van de nieuwsbrief gebeurt door middel van een mailinglist-systeem (YourMailinglistProvider op www.ymlp.com). Dit is tijdsbesparend aangezien dubbele en foutieve adressen uitgezuiverd worden. Bovendien laat het systeem toe om via de website automatisch in te tekenen op de nieuwsbrief. Ook tijdens activiteiten van de Liga worden mensen aangesproken om in te tekenen op onze elektronische nieuwsbrief. De items in de nieuwsbrief worden ook op de website gezet en omgekeerd worden sommige items die op de website gepost worden in de nieuwsbrief gezet.

Ook in 2009 zal de Liga maandelijks haar nieuwsbrief versturen met haar standpunten, persberichten, kortere nieuwsberichten en/of mededelingen, alsook een agenda. Tijdens activiteiten van de Liga worden mensen aangesproken om in te tekenen op onze elektronische nieuwsbrief. De items in de nieuwsbrief worden ook op de website gezet en omgekeerd worden sommige items die op de website gepost worden in de nieuwsbrief gezet.

Evaluatie

Kwalitatief: de nieuwsbrief met een verscheidenheid aan thema's (de verschillende thema's en werkerterreinen van de Liga moeten in de loop van het jaar aan bod komen) is maandelijks verstuurd.

Kwantitatief:

In december 2007 waren er nog 2.246 abonnees op de elektronische nieuwsbrief, in december 2008 waren er dat 2.156, dus 90 minder dan vorig jaar en bijna 100 minder dan het streefdoel.

Norm en indicator

Kwalitatief: uitgave van maandelijks nieuwsbrief met verscheidenheid aan thema's (de verschillende thema's en werkerterreinen van de Liga moeten in de loop van het jaar aan bod komen).

Kwantitatief: Men kan zich op de website inschrijven op de elektronische nieuwsbrief. Wie zich inschrijft kan zich later weer uitschrijven als hij of zij de nieuwsbrief niet meer wenst te ontvangen.

Elke maand worden automatisch enkele emailadressen verwijderd omdat ze niet meer in werking zijn (met een piek op het moment dat studenten afstuderen en hun universiteitsadres vervalt). Streefdoel is om het aantal abonnees opnieuw te doen stijgen naar ongeveer 2.250. Dit is meetbaar a.d.h.v. saldo mailinglijst.

5. Promotie-/campagnemateriaal

De voorstellingsfolder van de Liga wordt verspreid op alle Liga-activiteiten, op activiteiten van derden (mits toelating), naar mogelijke geïnteresseerden, op universiteiten, enz. De bedoeling is om zo de bekendheid van de Liga te vergroten, de werking van de Liga toe te lichten en het ledenaantal te verhogen. Bovendien willen we op deze manier het draagvlak voor mensenrechten in het algemeen vergroten.

Een van de medewerkers van de Liga heeft in 2008 een ronde georganiseerd in een aantal lessen aan de Universiteit Gent, waarbij ze telkens de werking van de Liga mocht voorstellen aan de studenten (gedurende een 20-tal minuten) en voorstellingsfolders heeft rondgedeeld aan de studenten.

Affiches van de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens worden te koop aangeboden op standjes en activiteiten. In 2008 werden 10 posters UVRM verkocht.

Via de promotiekaartjes wordt gericht publiciteit gemaakt voor Tijdschrift voor Mensenrechten en Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen.

De Liga heeft de advertentie, die in het kader van De Standaard solidariteitsprijs werd ontworpen, als affiche laten drukken en verspreid. Deze affiche dient mensen aan het denken te zetten over overbevolking in de gevangenissen en doet tegelijk ook dienst als promotie voor de organisatie. Ook in 2009 wordt deze affiche verder verspreid.

Het boekje '60 jaar UVRM' wordt als welkomstgeschenk aan nieuwe leden gegeven en verkocht op infostands.

In 2009 zal de laatste hand worden gelegd aan de vernieuwde versie van het boekje 'De mensenrechten: een kennismaking', een boekje dat mensenrechten uitlegt aan mensen zonder enige juridische achtergrond. Uit vele vragen die bij de Liga toekomen, blijkt dat er nog heel wat mensen zijn die niet goed begrijpen wat mensenrechten precies zijn. Ook vele scholieren en studenten zijn op zoek naar toegankelijke informatie over mensenrechten. Vandaar het initiatief om deze verouderde ligapublicatie te moderniseren. Oorspronkelijk was het de bedoeling dit boekje door vrijwilligers en stagiaires te laten samenstellen. Dit leidde tot een onsamenhangend geheel. Eind 2008 is het ontwerp dan ook grondig herwerkt en aangevuld door enkele beleidsmedewerkers. Om het geheel aantrekkelijker te maken, werd gezocht naar vrijwillige illustratoren. De afgewerkte publicatie wordt verwacht in de eerste helft van 2009. Ook deze publicatie kan als ledengeschenk dienen en verkocht worden op infostands.

Evaluatie

Het beschikbare promotiemateriaal (voorstellingsfolders, promokaartjes, posters UVRM, affiche solidariteitsprijs, Liga-map en boekje 60 jaar UVRM) is duidelijk en krijgt positieve feedback. De Liga zal trachten dit promotiemateriaal zo actief mogelijk te benutten.

Er werd een nood gevoeld aan een duidelijk basisboekje over mensenrechten. De eerdere ontwerpen werden opnieuw opgepikt. In 2009 zal dit boekje worden afgewerkt.

Norm en indicator

Op elke Liga-activiteit zullen informatiefolders en ander promotiemateriaal ter beschikking worden gesteld.

Het boekje over mensenrechten is klaar en wordt verspreid.

6. Prijs voor mensenrechten

Jaarlijks reikt de Liga voor Mensenrechten de Prijs voor mensenrechten uit aan een persoon of organisatie die zich verdienstelijk heeft gemaakt in de verdediging van de mensenrechten. Hierbij wordt zowel de prijswinnaar als het relevante mensenrechtenthema onder de aandacht gebracht. Ook van de oproep om kandidaten voor te dragen gaat een zeker sensibiliserend effect uit.

In 2008 kende de Liga haar Prijs voor Mensenrechten toe aan de gebroeders Jean-Pierre en Luc Dardenne. De uitreiking werd gekaderd in de 60^e verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van Mens. Er is sindsdien een lange weg afgelegd, maar het einddoel is nog lang niet bereikt. Mensenrechten zijn immers niet evident en moeten elke dag opnieuw verdedigd worden.

De prijsuitreiking vond plaats op zondag 7 december 2008 in de Ateliers van de Munt. Er kwamen verschillende sprekers aan het woord: Jos Vander Velpen (voorzitter van de Liga), Jan Goossens (directeur van KVS), Cas Vandertaelen (journalist) en Christel Augustijnen (Vlaams netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen). De muzikale omlijsting werd verzorgd door de accordeonisten Tuur Florizoone en Wilfried Moonen. De receptie werd verzorgd door Ikook, een tewerkstellingsproject van het OCMW Gent.

Evaluatie

De prijsuitreiking aan de gebroeders Dardenne werd vermeld in enkele kranten, maar kon op minder persaandacht rekenen dan vorige edities. De grote televisiezenders hebben er bv. geen aandacht aan besteed. Alle media was op de hoogte, maar er was geen interesse om dit item te vermelden. Misschien speelde het een rol dat de gebroeders Dardenne al vele prijzen hebben ontvangen en de nieuwswaarde daardoor minimaal was.

Het evenement zelf werd positief geëvalueerd. De aanwezigen en de prijswinnaars waren zeer tevreden over het programma, de sprekers, de muziek en de receptie.

Norm en indicator

Ook in 2009 wordt de Prijs voor Mensenrechten uitgereikt. Vermeldingen in de pers, alsook evaluatie van de uitreiking zelf.

7. Thesiswedstrijd

Acties en activiteiten

De Liga plande voor de eerste keer een thesiswedstrijd. Er verschijnen regelmatig thesissen over mensenrechtenkwesties. Vaak wordt met deze thesissen verder niets gedaan, terwijl ze toch erg interessant materiaal bevatten. De Liga heeft daarom een oproep gelanceerd voor thesissen over een van de werkingsthema's van de Liga. Er werd aan de studenten ook gevraagd worden een samenvattend artikel met hun thesis mee te sturen om de beoordeling vlotter te laten verlopen. De oproep werd verspreid via de verschillende Vlaamse universiteiten (vakgroepen rechten, criminologie, pol & soc), via de website en de elektronische nieuwsbrief, via contacten met professoren en via de redacties van de twee tijdschriften. De respons was echter minimaal. De Liga ontving slechts twee thesissen, die bovendien slechts zijdelings aansloten bij de Liga-thema's. Er werd dus beslist om de wedstrijd af te lassen.

Evaluatie

De Liga heeft onvoldoende kwalitatieve thesissen ontvangen.

De Liga zal zich erover beraden of het aangewezen is om op een later tijdstip alsnog een thesiswedstrijd georganiseerd zal/kan worden. Uit de evaluatie blijkt dat er in dat geval veel meer tijd en energie moet vrijgemaakt worden voor actieve mobilisatie en promotie van de wedstrijd..

8. 60 jaar UVRM

In 2008 werd de 60-jarige verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) gevierd. De Liga heeft de uitreiking van haar jaarlijkse Prijs voor Mensenrechten gekaderd binnen deze viering. Zie punt 6.

Aanvankelijk overwoog de Liga nog een afzonderlijk evenement op te zetten naar aanleiding van deze verjaardag. In de loop van 2008 bleek echter al snel dat heel wat organisaties, die traditioneel niet rond mensenrechten werken of slechts rond een deelthema, activiteiten gepland hadden in het kader van 60 jaar UVRM. De Liga heeft er daarom voor geopteerd om enerzijds deze activiteiten mee te promoten en anderzijds haar expertise ter beschikking te stellen van organisaties die iets wilden plannen rond mensenrechten.

De activiteiten van andere organisaties rond mensenrechten werden aangekondigd via de elektronische nieuwsbrief van de Liga.

Daarnaast werd telefonisch of via interviews met een of meerdere Liga-medewerkers input verschaft voor de activiteiten van anderen.

De Liga voorzag informatie (voorstellingsfolders, infostand) op onder meer een activiteit van de Stad Gent rond mensenrechten en op een viering in de Senaat. Liga-medewerkers werkten mee aan een themanummer over mensenrechten van het tijdschrift van Sociumi.

Tot slot werd in de schoot van de redactie van TvMR een boekje gepubliceerd n.a.v. 60 jaar UVRM. Zie hoofdstuk III.

Evaluatie

Door haar kennis en expertise ter beschikking te stellen van anderen, heeft de Liga goede contacten opgebouwd.

In het overaanbod van activiteiten rond de 60-jarige viering zou een aparte activiteit wellicht verdronken zijn.

9. De Standaard Solidariteitsprijs

De Liga nam in 2008 deel aan de Standaard Solidariteitsprijs. Hiervoor werd beroep gedaan op het reclamebureau DDB. Zij ontwierpen voor de Liga een advertentie die mensen moest aanzetten tot nadenken over de overbevolking in de gevangenissen.

Uit de meer dan 100 inzendingen werd de advertentie van de Liga geselecteerd bij de 24 beste. Op 30 juli 2008 verscheen de advertentie van de Liga daardoor paginagroot in De Standaard.

Een zeer breed publiek werd hierdoor bereikt en aan het denken gezet over de overbevolking van de gevangenissen. Gezien de positieve reacties die de Liga ontving op deze advertentie werd besloten om de advertentie eveneens te laten drukken op afficheformaat en verder te verspreiden. De affiche werd verspreid via de abonnees van Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen en werd ook op vraag toegestuurd aan geïnteresseerden, die ze op hun beurt verder verspreiden.

In 2009 zal de Liga opnieuw deelnemen aan De Standaard solidariteitsprijs. Indien mogelijk, wordt opnieuw samengewerkt met het reclamebureau DDB.

Evaluatie

De deelname aan de solidariteitsprijs werd positief geëvalueerd. De samenwerking met het reclamebureau DDB verliep erg vlot en er kwamen positieve reacties op het eindresultaat. Ook in 2009 zal de Liga deelnemen, bij voorkeur opnieuw in samenwerking met DDB.

Norm en indicator

De Liga dient een advertentie in om deel te nemen aan de Standaard solidariteitsprijs.

10. Ramblas

Van 19 tot 28 juli 2008 sloegen Kutunka en Trefpunt vzw de handen in elkaar om tijdens de Gentse feesten te zorgen voor propere, verdraagzame interculturele feesten en ze creëerden een duurzame straat. De Ramblas – Road of Awareness – bood een feestelijk maar duurzaam platform aan verschillende organisaties.

De Bibliotheekstraat – de verbindingsweg tussen Bij Sint-Jacobs en het Baudelopark – werd omgetoverd tot de Ramblas – Road of Awareness. Het werd een – zoals de naam het suggereert – bruisend en dynamisch ontmoetingsplatform waar gefeest werd met respect voor het milieu en de medemens. Trefpunt en Kutunka focussen op duurzaamheid, waarin ecologische, ethische, sociale en interculturele doelstellingen met elkaar worden verzoend. Ze geven een creatieve en artistieke invulling van deze boodschap en doen dit in samenspraak met een zo groot mogelijk netwerk van Gents engagement. Dagelijks werken verschillende organisaties samen rond thema's als interculturaliteit, water, klimaat, afval, vrede & mensenrechten. En passant kan de voorbijganger genieten van een stukje theater, of kan zelf participeren in één van de inleefparcours, of kan een kijkje werpen in één van de mysterieuze dozen. De Ramblas was dus dé plek voor ludieke acties met duurzaamheid als rode draad.

Op woensdag 23 juli 2008 stond de Ramblas in het teken van 'vrede & mensenrechten'. Die dag kon je op de Ramblas Vrede vzw, Liga voor Mensenrechten, Amnesty International, GAPP, Werkgroep Vluchtelingen Gent en Ecofolie terugvinden. De Liga had voor de gelegenheid een inleefspel ontworpen rond de thema's grenscontrole, detentie en inburgering.

Evaluatie

De medewerkers van de Liga evalueerden de deelname aan de Ramblas positief. Er was veel enthousiasme van de voorbijgangers en ook de samenwerking met de andere organisaties verliep vlot. Ook in 2009 overweegt de Liga deel te nemen aan de activiteiten die Kutunka in het kader van de Gentse feesten plant.

Norm en indicator

De Liga neemt deel aan voorbereidend overleg rond de activiteiten van Kutunka op de Gentse feesten. Indien de thema's van de Liga hierin een plaats kunnen krijgen, zal de Liga opnieuw actief deelnemen.

III. De Liga behoudt en verstevigt haar twee tijdschriften

1. Ondersteuning redacties

Acties en activiteiten

Tijdschrift voor Mensenrechten

Een van de beleidsmedewerkers verzorgt het redactiesecretariaat van het Tijdschrift voor Mensenrechten. Dit houdt in: zorgen dat alle teksten op tijd ingeleverd worden, praktische ondersteuning bij interviews, organisatie en verslaggeving van redactievergaderingen en eindredactie. De lay-out gebeurt door een van de administratieve medewerkers.

De redactie van het TvMR bestaat uit vrijwilligers, waarvan de meerderheid academici zijn van de verschillende Vlaamse universiteiten. Af en toe wordt inactieve leden gevraagd zich terug in te zetten voor het Tijdschrift, of worden ze vervangen door meer gemotiveerde auteurs. Er wordt over gewaakt dat de verschillende universiteiten vertegenwoordigd zijn, en dat er ook enkele auteurs van buiten de academische wereld betrokken worden. Op dit moment bestaat de redactie uit Eva Brems (UGent, hoofdredacteur), Fiona Ang, Willem De Beuckelaere (privacycommissie), Paul De Hert (VUB), Marie Delpace, Yves Haeck (UGent), Alexander Hoefmans (FOD Justitie), Aagje Ieven (KULeuven), Véronique Joosten (UA), Karen Meerschaut (VUB), Paul Pataer (bestuurder Liga), Stefan Sottiaux (UA), Maxime Stroobant, Diederik Vandendriessche (UGent), Pieter Vandenheede (UGent), Wouter Vandenhole (UA), Karen Van Laethem (VUB), Nathalie Van Leuven (KULAK), Mieke Verheyde (UGent).

De redactie vergadert vier maal per jaar: één vergadering per editie van het Tijdschrift.

Het decembernummer 2008 werd naar aanleiding van de 60ste verjaardag van het UVRM een boekje van 133 blz. Het boekje geeft een overzicht van mensenrechtelijke problemen in verschillende werelddelen en beschrijft mensenrechtelijke evoluties binnen de EU en de VN. Het werd bezorgd aan alle abonnees en zal verder gebruikt worden als geschenk voor nieuwe Liga-leden en verkocht worden op infostands.

Tot slot werd in 2008 beslist een studiedag te organiseren over de rechten van ouderen op 15 mei 2009. Er is een werkgroep opgericht die al twee keer samenkwam en een programma opstelde. De eerste contacten met sprekers werden gelegd. De studiedag zal gepaard gaan met een wetenschappelijke publicatie.

Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen

Een van de beleidsmedewerkers verzorgt het redactiesecretariaat van Fatik, tijdschrift voor detentie. Dit houdt in: correctie van de ingeleverde teksten, verslaggeving redactievergaderingen, eindredactie en het verzorgen van de rubriek 'Ook dat nog'.

De lay-out gebeurt door een van de administratieve medewerkers.

Aangezien er enkele plaatsen waren vrijgekomen in de redactie werden verschillende nieuwe mensen aangesproken om in de redactie te zetelen.

In 2008 traden volgende nieuwe redactieleden toe:

Karen Verpoest is als assistent verbonden aan de Universiteit Gent, waar ze een doctoraat voorbereidt over de strafuitvoeringsrechtbanken.

Marc Tassier werkte vroeger rond onderwijs in de gevangnissen in het kader van het strategisch plan voor hulp-en dienstverlening. Hij is nu op pensioen, maar is nog actief als voorzitter van het Netwerk Samenleving & Detentie en als vrijwilliger in de gevangenis van Antwerpen.

Tina Demeersman werkt als stafmedewerker voor het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, waar ze de Diensten Justitieel Welzijnswerk coördineert.

Veerle Scheirs is assistente in de vakgroep criminologie aan de VUB.

Op dit moment is de redactie als volgt samengesteld: Tom Daems (KULeuven, hoofdredacteur), Jan Adams (justitie), Tina Demeersman (Steunpunt Algemeen Welzijnswerk), Chris Hermans (PSD), Peter Pletinckx (strafuitvoeringsrechtbank), Luc Robert (KULeuven), Marc Tassier (Netwerk Samenleving & Detentie), Karen Verpoest (UGent), Veerle Scheirs (VUB).

De redactie vergadert vier keer per jaar.

Fatik bracht in 2008 een themanummer uit over de ‘plannen van justitie’. In dit nummer werden verschillende specialisten aan het woord gelaten die elk vanuit hun eigen invalshoek het beleidsplan van justitie becommentarieerden, waarbij specifiek werd ingegaan op het luik strafbeleid en gevangeniswezen. Er werden bijdragen opgenomen van een academicus, een gevangenisdirecteur, een onderzoeksrechter, het Netwerk Samenleving & Detentie en een strafuitvoeringsrechter.

Ook de werkzaamheden van de Liga binnen het thema ‘detentie’ kwamen aan bod in Fatik.

Een van de artikels die in Fatik verscheen, werd eveneens opgepikt door andere media. Het betreft het artikel over de ‘World Prison List’.⁹ Hier werd aandacht aan besteed in Gazet van Antwerpen, Het Belang van Limburg en de Juristenkrant.

In 2009 plant Fatik een studiedag over het Belgische gevangeniswezen. De studiedag zal plaatsvinden op vrijdag 24 april 2009 in het vormingscentrum Guislain in Gent. De titel is ‘Achter tralies in België’. Er wordt tevens een publicatie gekoppeld aan de studiedag.

In 2008 vonden een reeks aparte bijeenkomsten plaats van een organiserend comité binnen de redactie dat zich bezighoudt met de voorbereiding van een studiedag. Ook in 2009 zijn hierrond bijeenkomsten gepland.

Evaluatie

TvMR en Fatik zijn driemaandelijks verschenen en leverden goede kwaliteit af.

De redacties zijn voldoende divers samengesteld (academische wereld en mensen vanop het terrein).

Via de organisatie van studiedagen zullen de tijdschriften meer naar buiten treden.

Norm en indicator

Er verschijnen driemaandelijks twee kwalitatief hoogstaande tijdschriften.

De studiedagen worden positief geëvalueerd op basis van opkomst (er wordt gemikt op 150 deelnemers voor elke studiedag) en inhoudelijke evaluatie.

---

⁹ Karen Verpoest, *Gedetineerden geteld: een korte bespreking van de World Prison Population Lists*, Fatik nr. 117, p. 20-22.

2. Abonneewerving

Promotie van tijdschriften gebeurt via website, elektronische nieuwsbrief, voorstellingsfolder Liga. Daarnaast wordt gericht publiciteit gemaakt voor (een van beide) tijdschriften tijdens diverse activiteiten, door middel van de promotiekaartjes.

In 2008 kwamen er in totaal slechts 6 nieuwe abonnees bij m.n. 1 op TvMR en 5 op Fatik.

In 2009 zouden we willen bekijken of oude abonnees die in het verleden (een van) de tijdschriften ontvingen aangeschreven kunnen worden met de vraag opnieuw een abonnement te nemen.

Er zal ook worden bekeken of er geen mogelijkheden zijn om specifieke acties te ondernemen naar bepaalde doelgroepen (door deze gericht aan te schrijven of door bijzondere promotie-acties).

Via de organisatie van de studiedagen, zowel door de redactie van Fatik als van TvMR, zal uiteraard ook ruim promotie worden gemaakt voor beide tijdschriften.

Evaluatie

De beoogde stijging van het aantal betalende abonnees (25 per tijdschrift) werd niet behaald.

Voor een deel is dit te wijten aan informaticaproblemen. Gedurende een drie à viertal maanden werkte het invulformulier op de website niet, waardoor mensen zich niet online konden abonneren. Het speelde zeker ook een rol dat de Liga gedurende ongeveer een maand niet bereikbaar was (telefonisch en via e-mail) omwille van de verhuis.

Daarnaast moet er ook actiever werk gemaakt worden van specifieke promotie-acties.

De promotie-actie naar studenten in 2007 leverde een stijging van het aantal abonnees op. Maar deze abonnees vernieuwen hun abonnement doorgaans niet wanneer de promotie-actie eindigt. In 2009 moet bekeken worden hoe we deze abonnees gedurende langere tijd kunnen binden.

Norm en indicator

Stijging van het aantal betalende abonnees op TvMR met 25.

Stijging van het aantal betalende abonnees op Fatik met 25.

IV. De Liga staat open voor samenwerking met andere organisaties ter promotie van mensenrechten

Acties en activiteiten

Sinds 2007 woont een beleidsmedewerker de (driewekelijkse) vergaderingen van de werkgroep Justitie van de Ligue des droits de l'Homme (Ligue) bij. Op die manier is de Liga op de hoogte van alle acties van de Ligue van in het vroegste stadium. De Liga kan dadelijk beslissen om mee te werken, en het project van in het begin mee organiseren of sturen. Het is op die manier dat de gezamenlijke studiedag over het strafblad tot stand kwam. Ook worden projecten van de Liga waarin samenwerking wenselijk is, aan de Ligue voorgesteld. Zo kwam er op initiatief van de Liga een samenwerking tot stand rond het thema dataretentie. Naar goede gewoonte werkten de beide Liga's ook samen aan rapportage voor internationale toezichtsorganen. Zie hoofdstuk I.1.5.

Eind 2008 werd ook de samenwerking door aan elkaars raden van bestuur deel te nemen, hersteld. De Ligue stuurde een nieuwe afgevaardigde, Julie Lejeune, en ligabestuurder André De Becker engageerde zich om naar de bestuursvergaderingen van de Ligue te gaan.

Ook de samenwerking met de Kinderrechtencoalitie wordt verdergezet. De intensiviteit van de samenwerking hangt nauw samen met het jaarthema. In elk geval neemt de Liga regelmatig deel aan de tweemaandelijks Algemene Vergaderingen van de KiReCo en zijn er goede contacten tussen beide organisaties. De Liga zal zeker opnieuw actief bijdragen aan het schaduwrapport voor het CRC.

Voor de werking rond het thema Kinderen zonder papieren onderhoudt de Liga contacten met verschillende Vlaamse en Waalse kinderrechten- en vluchtelingenorganisaties (Beweging voor Kinderen Zonder Papieren, Vluchtelingenwerk, AI, Unicef, Service Droit des Jeunes, DEI, ...)

Rond het dossier van de Vlaamse wooncode werd intensief samengewerkt met het Vlaams Overleg Bewonersbelangen. De samenwerking kwam het resultaat zeker ten goede.

De banden met de Fédération International des droits de l'Homme (FIDH) werden aangehaald. Er waren contacten n.a.v. de verdediging van het CAT-rapport in Genève in november 2008. De FIDH heeft de Liga en de Ligue bijgestaan in de contacten met het VN-comité en er vond in Genève een bijeenkomst plaats tussen de delegatie van de Liga, de Ligue en een vertegenwoordiger van de FIDH.

De Liga zal ook in 2009 de samenwerking met haar Franstalige zusterorganisatie, de *Ligue des droits de l'Homme*, verderzetten voornamelijk op het gebied van federale materies.

De Liga blijft ook in 2009 lid van Vluchtelingenwerk Vlaanderen, het Forum Asiel en Migratie (FAM), de Association Européenne des Droits de l'Homme (AEDH) en de Fédération International des Droits de l'Homme (FIDH). Ook het lidmaatschap van de Federatie van Organisaties van Volksontwikkelingswerk (FOV) en van de socioculturele werkgeversorganisatie Sociare lopen door.

Evaluatie

De samenwerking met de Ligue wordt als essentieel ervaren door beide organisaties. Hier wordt dus sterk op ingezet. Andere vormen van samenwerking worden telkens beoordeeld afhankelijk van het thema en de meerwaarde die de samenwerking kan bieden.

Norm en indicator

Overleg met andere organisaties blijkt uit verslaggeving.

V. De Liga versterkt de organisatie en bouwt haar capaciteit op

1. De Liga implementeert systemen van kwaliteitsbeheer en –verbetering

Strategie en beleid

In het beleidsplan 2005 – 2009 wordt gewezen op de nood aan meer strategische planning. De strategische planning vond haar eerste uiting in de verbetering van jaarplannen en jaarverslagen. Binnen het personeelsteam, alsook binnen de bestuursorganen, wordt hierover regelmatig overleg gepleegd. Acties en activiteiten worden regelmatig getoetst aan de beleidsdoelstellingen in beleids- en jaarplan en worden waar nodig bijgestuurd.

In 2009 worden de voorbereidingen getroffen voor het uitwerken van het nieuwe beleidsplan. De coördinator neemt deel aan verschillende vormen rond beleidsplanning die georganiseerd worden door SoCius. Ook de documentatie rond integrale kwaliteitszorg wordt uitgebreid en toegankelijk gemaakt, zodat deze ook beschikbaar is voor andere personen die zullen deelnemen aan het planningsproces.

Een planningsteam, bestaande uit bestuursleden en personeel (mogelijk aangevuld met externen) zal het beleidsplan concreet vormgeven. Er wordt regelmatig teruggekoppeld, zowel naar de bestuursorganen als naar de voltallige personeelsploeg om te garanderen dat het nieuwe beleidsplan gedragen wordt door de volledige organisatie.

Medewerkers

Het personeelsbestand is de voorbije jaren grondig door elkaar geschud.

Er wordt gestreefd naar een duidelijke functiebeschrijving voor elke medewerker, gekoppeld aan een haalbaar en welomschreven takenpakket. Een duidelijke taakverdeling en de nodige aandacht voor evaluatie en bijsturing zijn noodzakelijk.

De medewerkers wordt de mogelijkheid geboden zich verder te kwalificeren door vormingen bij te wonen. De twee nieuwe beleidsmedewerkers die eind 2007 werden aangeworven hebben in 2008 bijzondere aandacht besteden aan de opbouw van expertise. Ze hebben vormingen, studiedagen en bijscholingen bijgewoond rond de beleidsthema's die hen werden toebedeeld. De inhoudelijke themaverdeling tussen de beleidsmedewerkers wordt regelmatig geëvalueerd en bijgestuurd.

In 2009 blijft er ruimte voor vorming en bijscholing voor de medewerkers op basis van de noden binnen de werking. Er zal bijzondere aandacht gaan naar vormingen in het kader van integrale kwaliteitszorg en beleidsplanning.

In 2008 heeft Marlies De Cock, studente sociaal-cultureel werk, haar stage gedaan bij de Liga.

Deze stage wordt in 2009 gevolgd door een iets uitgebreidere stage van dezelfde studente. Dit is interessant, zowel voor de stagiaire als voor de organisatie, omdat ze reeds een basis heeft opgebouwd waarop ze kan voortwerken in 2009. Ze zal zich, vanuit haar studie, voornamelijk bezighouden met campagnewerking en vrijwilligersbeleid.

In 2009 loopt eveneens een studente criminologie stage bij de Liga, Lies Coenen. Zij zal zich voornamelijk bezighouden met de voorbereiding van onze rapportage naar het VN-mensenrechtencomité en ze zal de organisatie van de studiedag van Fatik mee opvolgen.

Processen

Veel kennis en informatie over de werking van de organisatie bevond zich in het verleden op het niveau van individuele medewerkers. Dit zorgde al eens voor problemen op het vlak van de continuïteit en doorstroming. Om deze problemen het hoofd te bieden, besliste de Liga om 'procedures' voor verschillende aspecten van de werking uit te bouwen. Op die manier moeten de processen transparanter worden en moet de continuïteit verbeterd worden.

In 2008 werden voor verschillende aspecten van de werking procedures op punt gesteld.

Tegen eind 2009 willen we dat de procedures op punt staan voor alle aspecten van de werking. Ook de reeds bestaande procedures zullen herbekeken worden en bijgestuurd, indien nodig.

Bestuur

In 2008 zijn een aantal plaatsen vrijgekomen in de Algemene Vergadering van de Liga. De Liga heeft daarom al haar leden per brief aangeschreven en hen de kans gegeven zich kandidaat te stellen om toe te treden tot de AV.

Op 3 maart 2008 vond de Algemene Vergadering van de Liga plaats in het Vredeshuis in Gent.

Tijdens deze AV traden de volgende nieuwe leden toe tot de AV:

- Frederik Evers
- Marc Tassier
- Alain Joye
- Rik Van Molkot
- Nadia Lorenzetti

De huidige samenstelling van de Algemene Vergadering is als volgt:

Paul Baekelandt, Tom Balthazar, Silvija Basic, Paul Bekaert, Eddy Boutmans, Hans Claus, André De Becker, Willem Debeuckelaere, Patrick Decoodt, Evelyne Dhont, Pieter De Gryse, Ann Demeulemeester, Piet De Pauw, Luc De Prest, Peter De Wilde, Roger De Zitter, Hugo Durieux, Mohamed El Omari, Frederik Evers, Ivo Flachet, Helima Guerra, Marc Hendrickx, Tiene Hertogen, Peter Janssen, Alain Joye, Hans Lammerant, Nadia Lorenzetti, Hoi Lung Leung, Danny Meirsschaut, Francine Mestrum, Paul Pataer, Dries Pattyn, Jan Roegiers, Frans Smeets, Stefan Sottiaux, Marc Tassier, Marleen Temmerman, Jos Vander Velpen, Bart Van Geebergen, Tony Van Loon, Rik Van Molkot, Lode Van Outrive, Nic Van Peer, Johan Verduyck, Jan Veys, Dirk Voorhoof, Erik Wilems.

Vervolgens werden de leden van de Raad van Bestuur verkozen. Enkele mensen die al een tijdje meedraaiden als waarnemer, stelden zich officieel kandidaat. Ook een aantal leden van de AV trad toe. De nieuwe samenstelling van de Raad van Bestuur is als volgt:

Paul Bekaert, Eddy Boutmans, Hans Claus, Roger De Zitter, Tiene Hertogen, Hans Lammerant, Nadia Lorenzetti, Francine Mestrum, Liesbeth Naessens, Paul Pataer, Dries Pattyn, Jos Vander Velpen, Tony Van Loon, Lode Van Outrive, Nic Van Peer, Jan Veys, André De Becker, Pieter De Gryse, Ludo Destrooper, Luc De Prest, Helima Guerra.

Tijdens de Algemene Vergadering werd beslist om voortaan de uitnodigingen en verslagen van de Raad van Bestuur ook ter informatie te bezorgen aan de leden van de AV. Zo blijven ze meer op de hoogte van de werkzaamheden en krijgen ze ook de kans om op basis van hun interesse en expertise af en toe een bestuursvergadering als waarnemer mee bij te wonen.

Media en communicatie

De Liga heeft in 2008 de nodige aandacht besteed aan haar perswerking, opdat de output ten gevolge van de inspanningen binnen het beleidswerk een maximale weerklink vindt in de media.

De nieuwe beleidsmedewerkers hebben in de eerste helft van het jaar voornamelijk gewerkt aan de opbouw van kennis en expertise binnen hun beleidsdomein. In de loop van 2008 hebben zij ook aandacht besteed aan de perswerking binnen hun domein.

De informele contacten met gespecialiseerde journalisten werden verder uitgebouwd. In 2009 zullen deze contacten verder onderhouden worden.

Ook via website, elektronische nieuwsbrief, publicaties, folders, enz. communiceert de Liga naar het brede publiek. Zie hoofdstuk II. Sensibilisering.

Financieel beheer

Het financiële beleid blijft een belangrijk aandachtspunt. De coördinator en een van de administratieve medewerkers staan in voor het financiële beleid en de begroting.

Er werd ook dit jaar met het BOB-boekhoudprogramma verdergewerkt en telkens wanneer nodig werd een nieuwe update geïnstalleerd. De driemaandelijke liquiditeitsplannen worden vervangen tot een halfjaarlijkse begrotingscontrole. Interessanter om achter en vooruit te kijken, begroting te vergelijken met de gedane kosten en inkomsten. Terwijl om de drie maanden een plan voorleggen veel werk vereist voor de weinig informatie die het bijbrengt. (Mochten er zich ooit liquiditeitsproblemen aanbieden, wordt dit natuurlijk teruggebracht naar een kwartaal-planning.)

Vanaf augustus dienen wij door ons nieuw onderkomen huur en energiekosten te betalen. Dit zal zich dus weerspiegelen in de begroting 2009 en in de afrekeningen voor de komende jaren. Er was reeds ingecalculeerd dat de Liga op een bepaald moment huisvestingskosten zou moeten betalen, waardoor de impact op de rest van de werking beperkt zal blijven.

Er wordt bekeken of in 2009 vorming of bijscholing rond financieel beheer aangewezen is.

Organisatie van het werk

De PC's van de verschillende medewerkers zijn met elkaar verbonden door een netwerk. De documenten op de netwerkschijf zijn logisch geïnteriseerd. Het up to date houden van de structuur van het klasment verdient blijvende aandacht. Regelmatig worden back-ups gemaakt, waarop gemakkelijk informatie uit het verleden teruggevonden kan worden.

Omwille van de verhuis van de Liga in augustus 2008 hebben we te kampen gehad met een aantal informaticaproblemen. Het draadloze netwerk dat in ons nieuw kantoor werd geïnstalleerd zorgde ervoor dat niet alle computers met elkaar in verbinding stonden. Het heeft een tijd geduurd voor deze problemen opgelost konden worden.

De inventarisatie van de documenten op de netwerkschijf heeft gedurende een periode stil gelegen, doordat de verbinding tussen de computers onderling verbroken was. De netwerkschijf zat in die periode verspreid over twee PC's. In 2009 zullen we de inventarisatie op één netwerkschijf dus opnieuw op punt moeten stellen.

Doorlichting en evaluatie

Monitoring en evaluatie, het regelmatig toetsen van acties en activiteiten aan de beleidsdoelstellingen en mogelijke bijstellingen zullen op stafvergaderingen en bestuursvergaderingen aan de orde komen.

Aan de hand van verslagen van dagelijkse werking, evaluatie en bijsturing worden de bestuursorganen ingelicht over de werkzaamheden.

Er vinden jaarlijks personeelsevaluaties plaats. De coördinator voert individuele gesprekken met elk personeelslid afzonderlijk. Vervolgens komt er ook een globale evaluatie binnen de personeelsploeg.

Over de evaluaties wordt door de coördinator tevens teruggekoppeld naar het Dagelijks Bestuur.

In 2008 werd een poging ondernomen om een evaluatie te organiseren binnen de bestuursorganen, m.n. de Algemene Vergadering en de Raad van Bestuur. Er werden evaluatieformulieren opgesteld en verspreid, per e-mail en in papieren versie uitgedeeld op bestuursvergaderingen. Ondanks herhaaldelijke herinneringen, was de respons hierop erg klein, waardoor er geen algemene conclusies konden getrokken worden.

Evaluatie

De Liga heeft belangrijke stappen gezet op het vlak van organisatie. Een aantal zaken die voordien eerder informeel gebeurden, werden geformaliseerd.

De aspecten waar nog extra aandacht aan besteed zal worden zijn: kwaliteitszorg (en vorming hierrond), het financieel beleid (en vorming hierrond) en de organisatie van het werk (de inventarisatie op de PC's).

Norm en indicator

De verbeteracties binnen deze domeinen zijn aantoonbaar a.d.h.v. verslaggeving.

2. De Liga investeert in bijkomende en nieuwe infrastructuur

Er werd een laptop aangeschaft met het oog op snelle verwerking van verslagen bij vergaderingen en om tijd efficiënter te besteden (bv. door gebruik van laptop op de trein van en naar vergaderingen).

Twee nieuwe bureaustoelen en bureautafels bleken eveneens nodig voor een goede werkhouding. Een bureauladekast werd eveneens aangekocht.

Begin augustus verhuisde de Liga naar haar nieuwe stek en hierbij werd voor een dag lang een verhuisfirma ingeschakeld.

De kantoorruimtes werden uitgerust met nieuwe verlichting en bureaulamp. Ook enkele (keuken)stoelen en een koelkast werden aan onze infrastructuur toegevoegd. Er werd een fiets aangeschaft door de afgelegde ligging van diverse diensten.

Voor 2009 zal een budget vrijgehouden worden voor de vervanging van oude computers.

3. De Liga werkt een kwaliteitssysteem uit op het domein vrijwilligersbeleid

De Liga heeft ook in 2008 stappen ondernomen om vrijwilligers te betrekken bij de inhoudelijke werking, via de verschillende werkgroepen. (Zie hoofdstuk I.3, p.16)

Vrijwillige medewerkers en/of stagiaires konden zich aanmelden bij de Liga. De Liga heeft in 2008 een uitbreiding gezien van het aantal vrijwilligers. Zo beschikken we momenteel over 9 vrijwilligers die vertaalwerk voor de Liga verrichten. Daarnaast is er één vrijwilliger die maandelijks een artikel schrijft voor de elektronische nieuwsbrief. Eind 2008 werd een oproep gedaan voor vrijwillige cartoonisten, illustratoren en fotografen. Hierop kwamen een aantal positieve reacties. In 2009 zal blijken welke van deze kandidaten effectief aan de slag gaan.

In 2009 wordt bekeken of er naast deze vrijwilligers voor specifieke taken (vertaalwerk, grafisch werk, ...) ook een vrijwilligersgroep kan opgezet worden. Bedoeling zou zijn om een groep op te richten bestaande uit mensen die willen meedenken over acties en activiteiten om de Liga bekend te maken en om de thema's waar de Liga rond werkt ingang te doen vinden bij een breed publiek. Idealiter zou deze groep maandelijks op een vast tijdstip samenkomen.

Evaluatie

De Liga heeft een uitbreiding gezien van haar vrijwilligers.

De gegevens over de vrijwilligers worden eveneens geregistreerd en centraal bijgehouden.

Norm en indicator

De deelname van vrijwilligers aan de werkgroepen blijkt uit verslaggeving.

De vrijwillige medewerkers en stagiaires worden geregistreerd.

De oprichting van een vrijwilligersgroep blijkt uit de effectieve bijeenkomsten en de planning van de groep.

VI. De Liga bouwt haar leden- en fondsenwerving uit

Acties en activiteiten

Op allerhande acties en activiteiten en doorheen het beleidswerk werd informatie verspreid en publiciteit gemaakt voor de organisatie, onder meer onder de vorm van een voorstellingsfolder waarin alle praktische info over lidmaatschap terug te vinden is. Ook via de website en elektronische nieuwsbrief werd deze informatie verspreid.

Er werd een standaard-handtekening toegevoegd, waardoor onderaan alle e-mails van Liga-medewerkers automatisch informatie over lidmaatschap van de Liga wordt meegestuurd.

In 2008 kwamen er 29 nieuwe leden bij.

Het totale ledenaantal is echter gedaald met 111, gezien een heel aantal mensen hun lidgeld niet hebben vernieuwd.

De Liga zal in 2009 daarom extra aandacht besteden aan ledenwerving.

De Liga had in 2007 opnieuw een dossier ingediend om de mogelijkheid om fiscale attesten uit te reiken te realiseren. De bijkomende stukken ter vervollediging van het dossier werden echter niet tijdig bezorgd aan het ministerie van financiën. Nadien bleek dat het ministerie van financiën de bijkomende stukken niet ontvangen heeft, waardoor het dossier niet behandeld werd.

Er zal een nieuwe aanvraag worden ingediend in de loop van 2009 en er zal op gelet worden dat de stukken tijdig en volledig, per aangetekende zending, worden overgemaakt.

Evaluatie

In 2008 kwamen er 29 nieuwe leden bij. Dit is minder dan het voorziene aantal van 50. Ook hier weer spelen deels de informaticaproblemen, waardoor de mogelijkheid om online lid te worden gedurende enkele maanden niet toegankelijk was. Er zijn echter ook veel leden die hun lidmaatschap niet vernieuwen (mogelijks vergeten te vernieuwen?). Er zal bekeken worden of oude leden opnieuw aangeschreven kunnen worden en eventueel een lidmaatschap via automatische domiciliëring aantrekkelijker gemaakt kan worden.

Norm en indicator

De Liga wil, onder meer door het opnieuw activeren van oude leden, het totale ledenbestand doen stijgen met 50.

Verhouding tot de in het decreet vermelde beoordelingselementen

In dit hoofdstuk wordt een weergave gegeven van de acties en activiteiten die gerelateerd zijn aan de in het decreet vermelde beoordelingselementen. Hierbij wordt verwezen naar de relevante passages uit het voortgangsrapport.

Achteraan het hoofdstuk wordt eveneens een aparte passage opgenomen over diversiteit en interculturaliteit.

1. De knowhow en expertise van de beweging met betrekking tot het thema of het cluster; de wijze waarop die expertise verder wordt ontwikkeld

De expertise en knowhow m.b.t. het thema ‘mensenrechten’ is aanwezig op verschillende niveaus van de beweging.

De Raad van Bestuur bestaat grotendeels uit experts: advocaten, mensen uit het werkveld, academici, die op een of andere manier met het thema ‘mensenrechten’ begaan zijn en er ook inhoudelijk een belangrijke inbreng over (kunnen) leveren.

Ook binnen de werkgroepen is inhoudelijke expertise aanwezig. Zie hoofdstuk I.3, p.39-40.

Daarnaast is er de expertise op het niveau van het personeel. De Liga besteedt aandacht aan de uitbouw van interne expertise. Aan het personeel wordt de mogelijkheid geboden om regelmatig vormingen en bijscholingen te volgen. In 2008 is er vooral zeer veel aandacht gegaan naar bijscholing van de twee beleidsmedewerkers die eind 2007 gestart zijn bij de Liga. Ze hebben deelgenomen aan een reeks studiedagen en vormingscycli om zich te specialiseren in de inhoudelijke thema's die hen werden toegewezen. In 2009 zal er bijzondere aandacht gaan naar extra bijscholing rond integrale kwaliteitszorg en beleidsplanning.

Er is een duidelijke verdeling gemaakt van de verschillende werkingsthema's tussen de beleidsmedewerkers, om hen toe te laten zich te specialiseren en hun kennis te verdiepen. Er wordt gewerkt met een systeem waarbij telkens één medewerker verantwoordelijk is voor het betreffende thema en één medewerker als back-up wordt aangeduid, om zo o.m. de continuïteit te

bevorderen. De verdeling van de werkingsthema's wordt jaarlijks besproken, geëvalueerd en bijgestuurd waar nodig.

2. De wijze waarop de knowhow wordt ontsloten;

De knowhow van de organisatie vindt een neerslag in inhoudelijke dossiers. Op basis hiervan wordt de informatie vervolgens vertaald naar een ruim publiek. Via persberichten, contacten met beleidsmakers, het organiseren van activiteiten, enz. wordt de informatie bekend gemaakt en gedeeld. In hoofdstuk I van het voortgangsrapport is een overzicht te vinden van het inhoudelijke beleidswerk, in hoofdstuk II wordt meer in detail ingegaan op de verspreiding van deze informatie naar het ruime publiek.

Ook via de tijdschriften (zie hoofdstuk III) en via het documentatiecentrum wordt de kennis en expertise naar buiten toe ontsloten.

3. De wijze waarop het ruime publiek rechtstreeks of onrechtstreeks wordt benaderd, inclusief de inspanning om andere publieksgroepen aan te trekken;

In hoofdstuk II van het voortgangsrapport wordt ingegaan op de sensibilisering van het ruime publiek. Zie p. 41-51

.

De Liga benadert het brede publiek onrechtstreeks via de media. Hier werd en wordt vrij sterk op ingezet omdat we zo met beperkte middelen een zeer groot publiek kunnen bereiken.

Daarnaast verloopt communicatie naar het brede publiek via website, elektronische nieuwsbrief en forum. Ook via de twee tijdschriften (Fatik, tijdschrift voor strafbeleid en gevangeniswezen, en Tijdschrift voor Mensenrechten) trachten we het publiek te bereiken.

Tot slot organiseert de Liga zelf activiteiten (studiedagen, tentoonstelling, prijsuitreiking, ...) om rechtstreeks bepaalde publieksgroepen aan te spreken. Ook op vraag van andere organisaties, verzorgt de Liga vormingen of neemt zij deel aan debatten.

De Liga tracht verschillende publieksgroepen te bereiken. De website en de elektronische nieuwsbrief hebben een ruim bereik en zijn bedoeld om het brede publiek te benaderen. De tijdschriften zijn gespecialiseerd en in eerste instantie bedoeld voor academici en/of mensen die sterk met de thematiek bezig zijn. Bij de organisatie van acties en activiteiten wordt doorgaans

een bepaalde doelgroep afgebakend (bv. studenten, hulpverleners, advocaten, academici, (ex-)gedetineerden, enz.).

In 2008 zijn we erin geslaagd om onder meer via website en nieuwsbrief een breed publiek te bereiken. De website heeft een hoog aantal dagelijkse bezoekers en de nieuwsbrief heeft ongeveer 2200 abonnees. De twee tijdschriften worden sterk geapprecieerd in academische middelen en voor wat Fatik betreft ook door tal van praktijkmensen. De georganiseerde acties en activiteiten hebben ook een zeker bereik gehad, maar de expliciete afbakening van welke doelgroep we bij elke afzonderlijke actie of activiteit voor ogen hebben, werd niet systematisch gemaakt.

In 2009 zal de Liga trachten een duidelijkere afbakening te maken van de verschillende doelgroepen die zij wenst te bereiken en op welke manier.

4. De creativiteit, de diversiteit en de originaliteit van de gehanteerde methoden, evenals de effectiviteit ervan;

De Liga tracht een zo ruim mogelijke waaier van methoden te gebruiken om haar boodschap te brengen. Er worden persconferenties georganiseerd en regelmatig worden opiniestukken en persberichten verspreid. (Zie hoofdstuk I.2, p. 36-38). Op verschillende manieren wordt contact genomen en onderhouden met politici. (Zie hoofdstuk I.2, p.36-38). De Liga organiseert verschillende soorten activiteiten: gerechtelijke acties, studiedagen, informatieve activiteiten, een tentoonstelling, een prijsuitreiking, enz. Via website, elektronische nieuwsbrief, tijdschriften, publicaties en activiteiten wordt de informatie verspreid. (Zie hoofdstuk II, p. 41 – 47).

Naast de klassieke methodes wil de Liga eveneens op zoek gaan naar meer originele en creatieve methodes.

We gingen in 2008 actief op zoek naar samenwerking met partners enerzijds om inspiratie te vinden voor onze eigen werking en anderzijds om samen rond bepaalde thema's te werken. Zo werd in 2008 verder gewerkt aan het project rond internering, samen met fotograaf Lieven Nolle (Zie hoofdstuk I.1, p. 8-9). De Liga deed mee aan de Ramblas tijdens de Gentse Feesten. Voor deze gelegenheid werkte de Liga een inleefspel uit rond inburgering, grenscontrole en detentie (Zie hoofdstuk II, p. 50-51). De Liga nam ook deel aan de Standaard solidariteitsprijs (Zie hoofdstuk II, p. 50). Hiervoor werd beroep gedaan op een reclamebureau, waarmee mogelijks in de toekomst nog andere projecten zullen volgen.

In 2009 zal de Liga ook zelf een aantal nieuwe methodieken uitwerken om het brede publiek te sensibiliseren. Dit zal onder meer gebeuren in de voorbereiding van onze publiekscampagne rond privacy.

5. De communicatie met het publiek, de aandacht voor de media;

In hoofdstuk I. 2 wordt specifiek ingegaan op de weerklank in de media.

De Liga maakt veel gebruik van de pers om haar boodschap te verspreiden, omdat we op die manier met beperkte middelen toch een zeer ruime groep mensen kunnen bereiken. In hoofdstuk I.2 is een overzicht te vinden van de resultaten en persvermeldingen in 2008.

In hoofdstuk II van het voortgangsrapport wordt ingegaan op de sensibilisering van het ruime publiek. Zie p. 31 - 37.

Waar bij aanvang van de beleidsperiode de klassieke methoden primeerden, werden in 2008 de eerste stappen gezet om een meer divers spectrum van methoden te hanteren, waardoor we potentieel meer en nieuwe publieksgroepen kunnen bereiken. In 2009 zullen we doorgaan op dit elan en proberen meer systematiek te brengen in onze communicatie met het publiek.

6. De interne samenhang van het beleidsplan en de realiteitswaarde ervan;

Zie Beleidsplan 2005 – 2009.

Acties en activiteiten worden regelmatig getoetst aan de beleidsdoelstellingen in beleidsplan en voortgangsrapport en worden waar nodig bijgestuurd.

7. De aard en de omvang van de educatieve activiteiten en de werkmaterialen;

Het vormingswerk in de strikte betekenis wordt afgebouwd. Zie beleidsplan 2005-2009, hoofdstuk IV.– Er blijft wel ruimte voor activiteiten die tegelijk educatief en sensibiliserend zijn, zoals lezingen en debatten. Ook vragen van andere organisaties om Liga-sprekers te ontvangen worden in de mate van het mogelijke positief beantwoord. Zie hoofdstuk II, p.41 – 42.

Bij de voorbereiding van onze campagne rond het recht op privacy zal onder meer werk gemaakt worden van een kant en klaar vormingspakket rond het thema privacy. De bedoeling is dat op basis van dit pakket de medewerkers van de Liga (en eventueel ook vrijwilligers) een vorming rond het thema kunnen verzorgen.

Daarnaast plannen we in 2009 de uitgave van een kennismakingsboekje over mensenrechten dat bestemd is voor een breed publiek.

8. De acties en de campagnes;

Het inhoudelijk beleidswerk wordt via acties en activiteiten bekend gemaakt. Zie hoofdstuk I, p. 5 – 35.

De acties en activiteiten hebben betrekking op thema's binnen 4 grote inhoudelijke pijlers. Deze pijlers kwamen tot nu toe elk jaar ongeveer in gelijke mate aan bod. Er werd wel rond bepaalde dossiers campagnematig gewerkt, maar er werd niet voor geopteerd om er één dossier of één thema uit te kiezen om echt volledig op de voorgrond te plaatsen.

In de toekomst zouden we er wel voor willen opteren om per jaar (of per twee jaar) rond één thema een publiekscampagne op te zetten, waarbij het de bedoeling is om het brede publiek te sensibiliseren en een draagvlak te creëren rond het thema in kwestie.

In 2009 zal vooral voorbereidend werk gebeuren voor een publiekscampagne rond het thema privacy, die zal doorlopen in 2010.

9. De aandacht voor samenwerking en netwerkvorming met andere organisaties;

Zie hoofdstuk IV, p. 55.

De voornaamste partner waarmee de Liga een structurele samenwerking heeft, is haar Franstalige zusterorganisatie, de Ligue des droits de l'homme. Rond thema's die federale materie zijn wensen de twee organisaties zo veel mogelijk samen naar buiten te treden om zo sterker te staan. Ook in de initiatieven naar internationale controle-organen wordt zo veel mogelijk samengewerkt. Eind 2008 werd de uitwisseling tussen de bestuursorganen van beide organisaties hersteld. In 2009 zal de samenwerking en uitwisseling actief worden verdergezet, zowel tussen de vaste medewerkers als op niveau van de bestuursorganen.

Naast deze structurele partner werkt de Liga regelmatig samen met anderen. De samenwerking wordt telkens beoordeeld op de meerwaarde die deze zou kunnen betekenen om het doel te bereiken.

10. Het engagement van vrijwilligers en beheerders;

Zie hoofdstuk V.3, p. 59 – 60.

Binnen de bestuursorganen (Raad van Bestuur en Algemene Vergaderingen) zijn een heel aantal vrijwilligers geëngageerd.

Daarnaast zijn vrijwilligers actief binnen de werkgroepen: zie hoofdstuk I.3, p. 39 – 40.

Er zijn vrijwilligers actief voor verschillende taken, bv. vertalingen, het schrijven van artikels voor de nieuwsbrief, enz.

In 2008 werd het beleid ten aanzien van vrijwilligers verder op punt gezet. Er wordt gewerkt met standaardinvulformulieren, zodat we een duidelijker zicht hebben op het profiel van onze vrijwilligers. Er werden specifieke vacatures/taakomschrijvingen opgesteld voor de verschillende ‘vrijwilligersjobs’.

In 2009 zal het vrijwilligersbeleid nog verder gsystematiseerd worden. Een nieuwe vacature wordt toegevoegd, nl. voor cartoonisten/illustratoren/fotografen. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om een vrijwilligersgroep op te richten, die op regelmatige tijdstippen bijeenkomt en ook een actieve rol kan spelen binnen de organisatie.

11. De mate van professionalisering

In hoofdstuk V, p. 56 - 60, wordt weergegeven op welke manier de Liga aandacht besteedt aan professionalisering en versterking van de organisatie.

Er gaat steeds meer aandacht uit naar evaluatie, bijsturing en planning.

De personeelsevaluatie werd gsystematiseerd. Er wordt gewerkt met een standaard-evaluatieformulier. Naast de individuele personeelsevaluaties, vindt er ook een globale personeelsevaluatie plaats.

Rond verschillende aspecten van de werking werden procedures opgesteld. In 2009 zullen de procedures worden aangevuld. Voor de aspecten van de werking waar nog geen procedure voorhanden is, zal deze opgesteld worden. De reeds bestaande procedures worden geëvalueerd en bijgestuurd, waar nodig.

12. Interculturaliseren

Interculturaliteit is inherent in onze organisatie aanwezig. Één van de voornaamste werkterreinen van de Liga voor Mensenrechten is immers de strijd tegen racisme en discriminatie. Zie

hoofdstuk I.1.4 ‘Werking binnen de pijler ‘bestrijding van discriminatie’’ voor een overzicht van de acties en activiteiten op dit domein (p. 23 – 31).

De rechtstreekse doelgroep van onze werking binnen de pijler bestaat uit mensen uit etnisch-culturele minderheidsgroepen.

De Liga wil echter niet enkel ‘ten behoeve van’ etnisch-culturele minderheidsgroepen werken, maar wenst dat ook de organisatie zelf de diversiteit binnen de samenleving zo goed mogelijk weerspiegelt.

In het aanwervingsbeleid wordt steeds aandacht besteed aan het verspreiden van vacatures via kanalen die etnisch-culturele en andere minderheidsgroepen bereiken, bv. via de jobdatabank van Kif Kif en via Jobkanaal.

Verder betracht de Liga ook binnen haar bestuursorganen een zo divers mogelijke samenstelling.